

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA EKONOMICKÁ

Bakalářská práce

Vývoj sídla Holýšov od 19. století do současnosti

Development of the seat Holýšov from 19 century
to the present

Michaela Kastlová

Plzeň 2015

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci na téma *Vývoj sídla Holýšov od 19. století do současnosti* vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucí bakalářské práce za použití pramenů uvedených v příložené bibliografii.

Plzeň dne

.....
podpis autora

Tímto bych ráda poděkovala vedoucí bakalářské práce doc. RNDr. Marii Novotné CSc., za její cenné rady a odborné vedení, které vedly ke konečné podobě této práce.

Obsah

Úvod.....	6
1 Rozbor literatury.....	7
2 Metodika práce	14
3 Geografická poloha a fyzicko-geografická charakteristika.....	19
4 Historie sídla Holýšov	24
5 Analýza informací ze sčítání lidu z let 1921, 1970, 1980, 1991, 2001 a 2011	27
5.1 Demografická analýza sídla Holýšov za rok 1921.....	28
5.2 Demografická analýza sídla Holýšov za rok 1970.....	36
5.3 Demografická analýza sídla Holýšov za rok 1980.....	41
5.4 Demografická analýza sídla Holýšov za rok 1991.....	46
5.5 Demografická analýza sídla Holýšov za rok 2001.....	52
5.6 Demografická analýza sídla Holýšov za rok 2011.....	61
6 Změny v demografickém vývoji a ve struktuře obyvatel sídla Holýšov.....	66
6.1 Srovnání přirozené měny obyvatel na konci 19. století a na počátku 21. století.	71
6.2 Srovnání ekonomicky aktivních obyvatel podle odvětví ekonomické činnosti na počátku 20. a 21. století	74
6.3 Srovnání strukturálních charakteristik sídla Holýšov s nadřazenými celky v roce 2011.....	76
7 Analýza urbanistického vývoje sídla Holýšov	78
Závěr	86
Seznam tabulek.....	88
Seznam grafů	89
Seznam obrázků.....	91
Seznam použité literatury	92
Seznam příloh	96

Úvod

Tato bakalářská práce byla vytvořena za účelem posouzení vývoje sídla Holýšov od 19. století do současnosti. Autorka práce si téma vybrala, protože jí bylo blízké, v Holýšově vyrůstala již od svého narození a propojení historických souvislostí s dnešní podobou města jí přišlo zajímavé. Chtěla se tímto způsobem o svém rodišti dozvědět mnohem více.

Hlavním cílem bylo tedy zanalyzovat vývoj sídla Holýšov právě od 19. století do současnosti. K tomu bylo ovšem za potřebí, vytvořit si také cíle dílčí. Mezi ně patří mimo jiné zhodnocení vývoje počtu obyvatel od roku 1869 do roku 2011. Dále pak porovnání struktury obyvatelstva v letech 1921, 1970, 1980, 1991, 2001 a 2011, a to podle pohlaví a věku, rodinného stavu, místa narození, národnosti, náboženského vyznání, vzdělanosti a ekonomické aktivity. Dalším dílčím cílem se stalo zhodnocení přirozené měny obyvatel v sídle na konci 19. století a na počátku 21. století. A v neposlední řadě i analýza urbanistického vývoje sídla, a to nejen z hlediska počtu domů, ale i co se týče změn v urbanistickém uspořádání.

Teoretická část práce je věnována definování základních pojmů, které se týkají hodnocení vývoje sídelní soustavy, zejména tedy obce a sídla, malého města, vesnice a venkovského prostoru. Také je nahlédnuto na problematiku urbanizace a vymezení sudetských hranic. Všechna tato hlediska hrála ve vývoji města svou roli. Pro seznámení se sídlem Holýšov byla zařazena fyzicko-geografická charakteristika a stručná historie sídla. Následuje podrobná analýza dat ze sčítání lidu z let 1921, 1970, 1980, 1991, 2001 a 2011. Dále jsou zhodnoceny změny v demografickém vývoji obyvatel a také je provedeno srovnání ekonomicky aktivních obyvatel podle odvětví ekonomické činnosti na počátku 20. a 21. století. Mimo jiné je vypracováno i srovnání strukturálních charakteristik sídla Holýšov s nadřazenými celky, konkrétně s okresem Domažlice a Plzeňským krajem. V závěru práce je zanalyzován urbanistický vývoj sídla.

1 Rozbor literatury

Teoretická část této bakalářské práce se věnuje nejen základním odborným pojmům jako venkov, venkovský prostor, město, popřípadě vymezení sudetských hranic, ale i rozdílným pohledům a postojům, které k nim zaujímají různí autoři. Mezi problematiku, jíž se tato práce zabývá, patří také rozdíl mezi venkovem a městem, ve které se Holýšov postupem času proměnil. Jeho růst způsobilo především založení továrny na výrobu zrcadlového a tabulového skla (Příloha A), došlo tedy k přeměně z původně zemědělské obce na průmyslové město (Augustin, 2001). Z tohoto důvodu se v práci alespoň částečně pojednává o urbanizaci a industrializaci.

Právě vymezením venkovských regionů se zabývá Majerová (2002), podle níž existuje hned celá řada mezinárodních definic venkova. V současné době však Česká republika používá především definici založenou na počtu obyvatel v obci. Za venkovské obce jsou tak považovány zejména ty s počtem obyvatel nižším než 2 000 osob. Mezi ukazatele pro vymezení venkova používané OECD a Eurostatem patří v první řadě hustota obyvatel na km². Za venkov se považuje oblast o hustotě 150 obyvatel/km² (OECD) nebo 100 obyvatel/km² (Eurostat). Dalším ukazatelem je pak podíl obyvatelstva žijícího v obcích s menší hustotou. Venkov je tak na základě této metodiky definován jako území, které má hustotu osídlení nižší než 100 obyvatel/km².

Podle Müllera (2005) se venkov vymezuje na různé řádovostní úrovni, rozlišuje tedy venkovská a městská sídla, venkovské a městské obce, venkovská a městská území a venkovské a městské prostory.

Nejmenší územní jednotkou, u které můžeme zkoumat její charakter, jsou sídla neboli sídelní útvary. Jedná se o seskupení trvale obydlených nebo rekreačních budov, která jsou prostorově nebo i jinak oddělena od ostatních sídel (Müller, 2005). Mezi venkovská lze zahrnout taková sídla, ve kterých má převážná většina obyvatelstva svoji ekonomickou základnu v zemědělství. Městská sídla se vyznačují koncentrací obyvatelstva a nezemědělských funkcí na relativně malé ploše (Chalupa a Tarabová, 1983).

Obce se člení na městské a venkovské dvěma způsoby, podle typu úřadu v obci a podle počtu obyvatel. Městské obce mají městský úřad nebo magistrát, ve venkovských obcích zastává stejnou funkci obecní úřad. U počtu obyvatel se pro vymezení venkovských obcí nejčastěji používá hranice 2 000 osob (Müller, 2005).

Co se týče venkovského prostoru, Majerová (2002) jej dále rozděluje podle metodiky OECD na výrazně venkovský region, převážně venkovský region a výrazně městský region. Ve výrazně venkovském regionu žije více než 50 % obyvatel ve venkovských obcích s hustotou menší než 100 obyvatel/km². V převážně venkovském regionu se jedná už jen o 15-50 % obyvatel, ve výrazně městském regionu pak bydlí méně než 15 % obyvatelstva.

Venkovské a městské prostory vymezuje také Müller (2005). Podle něj proces urbanizace způsobil, že kolem větších měst vznikají urbanizované prostory, které se vyznačují vyšší hustotou obyvatelstva a intenzivnějším propojením sídel s jádrovým městem. Pro potřebu Evropské unie autor dále člení regiony na převážně venkovské, významně venkovské a převážně městské. Procentuální zastoupení obyvatelstva je totožné jako u předchozího rozdělení od Majerové (2002).

Dále je také třeba si uvědomit, že neexistuje žádná jednotná definice města. Podle zákona o obcích se za město pokládá obec, která má alespoň 3 000 obyvatel, a kterou tak na základě návrhu ustanoví předseda Poslanecké sněmovny.

Chalupa a Tarabová (1983) například nevymezují město podle počtu obyvatel nebo velikosti, ale podle toho, zda se jedná o sídlo nezemědělského charakteru, které se od venkovského sídla liší především svými funkcemi.

Město obecně může mít hned několik funkcí, městotvornou či městoobslužnou, obrannou, průmyslovou, dopravní, obchodní, kulturní či rekreační. Funkčnost města vystihuje procesy, které probíhají na jeho území. Koncentrace obyvatelstva, pracovních příležitostí nebo služeb je celkem dobře statisticky sledovatelná, což umožňuje rozlišit sídla na městská a neměstská (Šimon, 2006).

Chalupa a Tarabová (1983) dále rozlišují čtyři kategorie obcí – města, malá města, aglomerované obce a venkovské obce. Za města se považují obce s počtem obyvatel 5 000 a více, která dále musí splňovat stanovené ukazatele hustoty zalidnění, ekonomické struktury, vybavenosti a struktury bytového fondu. Malá města mají alespoň 2 000 obyvatel a také musí splňovat určité hodnoty ukazatelů, které jsou ale nižší než u měst. Aglomerovaným obcím je vybavenost zajišťována jiným městem z jejich okolí. A do venkovských obcí jsou pak zařazeny všechny obce, které nepatří do žádné z předešlých skupin.

Pokud hovoříme o městech, vesnicích či samotách, mluvíme vlastně o sídlech určité měřítkové úrovně sledování, lépe řečeno o jejich typech (Kučera, 2007). Vždy je však nutné přesně definovat, jaká sídla a jakou měřítkovou úroveň sledujeme.

Co se týče malých měst, svoji definici uplatňuje i Vaishar (2008). Podle něj je důležitý význam hranice 10 000 obyvatel a to nejen pro charakter města, ale i jeho roli v systému osídlení a pro jeho funkce. Malá města vytvářejí pro své obyvatele i návštěvníky osobité životní prostředí, z téměř každé jeho části je možné pozorovat okolní krajinu.

Podobný názor reprezentuje Nováková a kol. (1991), „její“ města mají buď více než 10 000 obyvatel anebo 5 000 obyvatel, ale pak musí splňovat další podmínky, nejméně 60 druhů občanské vybavenosti, určitou výši maloobchodního obrátu na obyvatele za rok a nejméně 6 % ekonomicky aktivních obyvatel zaměstnaných ve službách.

Malá města mají často vyšší podíl bytů v rodinných domech, ale není to pravidlem, i zde totiž žije značná část obyvatel v bytových domech, většinou postavených v socialistickém období (Vaishar, 2008). Dalším znakem takového města je skutečnost, že zde není k pohybu třeba osobní automobil. Obyvatelé i návštěvníci se tedy pohybují pěšky či na kole. S tím souvisí i vyšší osobní bezpečnost, což nabízí výhodu oproti městům středním a velkým.

Vedle kvalitního životního prostředí a sociálního zázemí poskytují malá města také městské služby základní úrovně. Umožňují tak uspokojit požadavky obyvatel a jsou také východiskem pro kontakt s většími městy. Rozdíly jsou mimo jiné i v sociální infrastruktuře, malá města disponují pouze nejnižším stupněm (Vaishar, 2008). Je tedy nepochybné, že existuje závislost na větších centrech. Výhodou oproti vesnicím je však návaznost na tyto centra prostřednictvím vybudování dopravních cest.

Předností malých měst zůstává tedy dobrá dostupnost, ať už pěšky nebo na kole, vysoká osobní bezpečnost, vybavenost základními městskými službami a technická infrastruktura na velmi dobré úrovni. Na druhou stranu, mezi nedostatky lze zařadit nízkou míru kulturního života, obtížnější uplatnění mladých a kvalifikovaných pracovní sil a s tím související malý výběr pracovních míst.

Vymezení města a městského prostředí patří mezi klíčové proměnné především při měření míry urbanizace. Dochází k náhlému územnímu rozvoji města, a to formou výstavby nových průmyslových a obytných čtvrtí, zlepšuje se technická infrastruktura a také dopravní propojenost (Ouředníček, 2000).

Pojmem urbanizace se rozumí proces, kdy se území stává městským (Šimon, 2006). Rozlišujeme tři způsoby nahlížení na urbanizaci - zaprvé v geograficko-demografickém smyslu, za druhé v souvislosti se změnami vyvolanými rozvojem kapitalismu a za třetí ve smyslu behaviorálním neboli takovém, který se týká chování obyvatelstva.

V demografickém pojetí je urbanizace chápána jako proces růstu podílu městského obyvatelstva a růstu koncentrace obyvatelstva do větších sídel. Z ekonomického hlediska představuje urbanizace proces spojený s industrializací a s rozvojem průmyslového kapitalismu. Struktura společnosti se rychle mění, ve městech se rozvíjí průmysl, soustředí se zde kapitál a výrobní prostředky. V posledním, behaviorálním přístupu, je město bráno jako centrum sociální změny, mění se zvyky a postoje obyvatel.

Šimon (2006) dále tvrdí, že tato pojetí urbanizace jsou sice provázaná, ale vhodná pouze pro odlišné typy výzkumu, například geograficko-demografický přístup k analýze celého systému osídlení, behaviorální postoj obzvláště pak pro výzkum vlivu prostředí města na postoje a vnímání jednotlivce.

Obdobně vidí urbanizaci i Chalupa a Tarabová (1983), vysvětlují ji jako proces, ve kterém dochází ke koncentraci sociálních a ekonomických aktivit a soustředění obyvatelstva do měst a městských aglomerací. Mezi charakteristické projevy urbanizačního procesu patří tedy vyšší míra stěhování obyvatel do měst, s tím související rozrůstání velkých měst a městských aglomerací, dále rozvoj progresivních forem osídlení a rozšíření městského způsobu života do okolí měst.

Aby byla ukázána pravidelnost ve vývoji měst, musely na základě vývoje systému osídlení v rámci vybraných evropských zemí vzniknout teorie, které měly snahu podat obecnou teorii vývoje měst (Šimon, 2006). Tímto tématem se v rozsáhlé studii zabývá i Berg a kol. (1982). Jejich cílem bylo zhodnotit vývoj měst především na základě vzájemného vztahu růstu počtu obyvatelstva v jádru města a v jeho zázemí.

Autoři v práci rozeznávají čtyři fáze urbanizačního procesu – urbanizaci, suburbanizaci, deurbanizaci a také reurbanizaci. V rámci teorie stádií je urbanizační proces představován růstem obyvatelstva ve městech, ty jsou dále přeměňována na městské aglomerace neboli volnější spojení více sídelních jednotek (Šimon, 2006). V aglomeracích roste funkční prostorová propojenost a v dříve typicky venkovských oblastech dochází k urbanizaci. Vyvíjí se i systém osídlení, a to v závislosti na ekonomické úrovni společnosti.

Prvním vývojovým stupněm je urbanizace, která nastává přebytkem pracovní síly v zemědělských oblastech a následným rozvojem průmyslu ve městech. Z toho vyplývá mimořádný územní rozvoj města v podobě výstavby nových průmyslových a obytných čtvrtí. Dochází ke zlepšení technické infrastruktury, především dopravní propojenosti centra a předměstí (Ouředníček, 2000). Výsledkem je růst celého regionu, přičemž v jádru města počet obyvatel roste, v jeho zázemí ale naopak ubývá, anebo také roste, avšak výrazně méně než je tomu u jádra.

Podle Chalupy (1983) je urbanizační proces především výsledkem rychlé industrializace, kdy došlo k prohloubení rozdílu mezi zemědělskou a průmyslovou výrobou a podnícení migrace venkovského obyvatelstva do měst. Mimo jiné se také měnila struktura osídlení a rozmístění obyvatelstva. Důsledkem byly změny v sociální organizaci společnosti.

Pavlík, Rychtaříková a Šubrtová (1986) pojednávají o demografické analýze sídla. Mezi nejčastěji používané demografické ukazatele patří hrubá míra porodnosti. Jedná se o nejjednodušší ukazatel natality, definovaný jako poměr počtu všech narozených a středního stavu obyvatelstva za vymezené období. Hrubá míra porodnosti se přepočítává na 1 000 obyvatelů, proto se vyjadřuje v promilích.

Podobně také hrubá míra úmrtnosti se vyjadřuje v přepočtu na 1 000 obyvatelů středního stavu. Tento ukazatel znázorňující mortalitu je definován jako poměr počtu všech zemřelých a středního stavu obyvatelstva, a to za sledované období. V současnosti se již moc nepoužívá, jeho nevýhodou je skutečnost, že nezohledňuje věková specifika obyvatelstva (Demografický informační portál, 2004-2014). Stává se tedy nevhodný zejména, dochází-li ke zvyšování podílu starých osob v populaci (Stanková, 2012).

Dalším ukazatelem přirozené reprodukce je pak hrubá míra přirozeného přírůstku. Ta se rovná rozdílu mezi počtem živě narozených a zemřelých vztáženému ke střednímu stavu obyvatelstva za určité časové období. Pokud se jedná o přírůstek záporný, lze ho označit jako přirozený úbytek (Pavlík, Rychtaříková a Šubrtová, 1986).

Stejně ukazatele využívá ve své bakalářské práci i Sedláček (2014), který se zabývá vývojem vesnice Štěnovice od 19. století do současnosti. Výsledky u něj ukázaly, že přirozený přírůstek byl výrazně vyšší na konci 19. století, než tomu bylo na počátku 21. století, kdy se tento ukazatel často dostával i do záporných hodnot.

Také je třeba se alespoň krátce zmínit o skutečnosti, že obec Holýšov byla od roku 1938 součástí Sudet. Podrobné hranice si lze prohlédnout v Příloze B. Každý autor však posuzuje hranice jinak. Hmírová (2014) chápe Sudety jako oblasti, které byly po uzavření Mnichovské dohody přenechány Německu. Dále se autorka zabývá pojmem „sudetští Němci“. Těmi rozumí všechny německé občany, kteří se od roku 1918 nacházeli na našem území, respektive na území Československé republiky.

Prostřednictvím Mnichovské dohody chtěla německá strana vyřešit mimo jiné otázku národnostního složení ve střední Evropě. Následovala řada migračních vln z pohraničí Československa převážně do velkých měst, která se přijetím této dohody stávala pohraničními (Hmírová, 2014). Až teprve počátkem roku 1945 započalo vyhánění Sudetoněmců. Vyvrcholením pak bylo kolem čtvrt milionu obětí z celkového počtu tří milionů lidí, kterých se odsun týkal (Oberwandling, Mirtes, 2013).

Této problematice se věnují také Groepel a Svoboda (2013) v knize Příběhy Sudet, tvrdí zde, že sudetské regiony si prošly velmi specifickou historií, jak z hlediska České republiky, tak i celé Evropy. Takovou historií se rozumí nejenom vzájemné působení různých kultur, které vytvářelo tento prostor během předválečného i poválečného vývoje, ale i odsun Němců a migrace českých obyvatel. Autoři uvádějí jako příklad také osudy lidí, kteří po druhé světové válce museli opustit své domovy, ale i těch, kteří zde nový domov po odsunu Němců našli. Kniha pojednává zejména o místech na Klatovsku, Tachovsku, Domažlicku nebo severním Plzeňsku. Obyvatelé obcí zde po staletí pracovali na svých polích, těžili nerosty nebo vyráběli sklo jako v případě města Holýšov. Po druhé světové válce však museli svá rodiště opustit. Dnes jsou na těchto místech k vidění jen zbytky základů domů, ovocných sadů nebo hřbitovů.

2 Metodika práce

Základní metodou používanou v této bakalářské práci je analýza statistických dat a jejich následné zpracování do tabulek a grafů. Statistická data byla čerpána zejména z Historického lexikonu obcí České republiky, k podrobnější analýze sloužila data ze Sčítání lidu, domů a bytů v sídle Holýšov za roky 1921, 1970, 1980, 1991, 2001 a 2011. Starší podrobná data se bohužel nedochovala, zřejmě byla ztracena nebo dokonce spálena. Sčítání za roky 1930 a 1950 také nemohlo být využito, a to vzhledem k zákonu o ochraně osobních údajů. Data ze sčítání 1970, 1980, 1991, 2001 a 2011 byla získána v agregované formě z databázi Českého statistického úřadu. Pro přehlednost byla vytvořena následující tabulka (Tabulka č. 1), ve které jsou zapsány všechny zjišťované údaje ze sčítání ve sledovaných letech. Kurzívou jsou dále zvýrazněny ty údaje, které byly autorkou v této práci využity.

Tabulka č. 1: Údaje zjišťované při sčítáních v letech 1921-2011

ROKY	OBSAH SČÍTÁNÍ, ZJIŠŤOVANÉ ÚDAJE
1921	řadové číslo, příjmení, jméno, příbuzenský nebo jiný poměr k majiteli bytu, <i>pohlaví, rodinný stav, rodný den, měsíc a rok, rodiště</i> , od kdy bydlí zapsaná osoba v obci, <i>domovská příslušnost aneb státní příslušnost, národnost (mateřský jazyk), náboženské vyznání</i> , znalost čtení a psaní, <i>druh povolání</i> , postavení v povolání, bližší označení závodu, v němž se povolání vykonává, měla zapsaná osoba 16. července 1914 nějaké výdělečné povolání, druh povolání 16. července 1914, postavení v povolání 16. července 1914
1970	pořadové číslo osoby, jméno a příjmení, rodné číslo, příbuzenský či jiný vztah, pobyt sčítaného: trvalý, dočasný, u osob s trvalým pobytem, ale dočasně nepřítomných: důvod dočasné nepřítomnosti, u osob dočasně přítomných: důvod dočasného pobytu, přesná adresa místa trvalého pobytu, <i>pohlaví, datum narození: den, měsíc, rok, rodinný stav</i> , u ženatých - vdaných, ovdovělých rozvedených: datum uzavření nynějšího (posledního) manželství, kolikáté je to manželství, u ovdovělých - rozvedených rok ovdovění - rozvodu, u žen počet živě narozených dětí: všech vůbec, z nynějšího (posledního) manželství, <i>nejvyšší dokončená škola</i> , u středních a vysokých škol: rok ukončení studia, u žáků, studentů a učňů též u studujících při zaměstnání: přesné označení školy a forma studia, místo školy (obec, okres, městský obvod), státní příslušnost, <i>národnost, mateřský jazyk, zdroj obživy</i> , hlavní zaměstnání, sociální příslušnost v hlavním zaměstnání, je sčítaný vyučen v oboru, v němž pracuje, nebo v příbuzném oboru, pracuje v oboru, pro něj získal odborné vzdělání nebo v oboru příslušném, u pracujících v závodech, družstvech, ústavech apod., plný název organizace, sídlo organizace, místo pracoviště (provozovny), vedlejší zaměstnání, dojíždka nebo docházka do zaměstnání, školy nebo učení: místo pracoviště, okres, důvod dojíždky - docházky, jak často, vzdálenost v km, doba strávená na cestě v minutách, způsob přechodného ubytování v místě pracoviště

1980	rodné číslo (<i>datum narození, pohlaví</i>), druh pobytu, rodinný stav, soužití manželů, rok a měsíc sňatku, rok ovdovění - rozvodu, počet všech živě narozených dětí, počet živě narozených dětí z nynějšího (posledního) manželství, obyvatelé cikánského původu, bydliště matky v době narození sčítané osoby, <i>nejvyšší dokončený stupeň školního vzdělání</i>, státní příslušnost, <i>národnost, zdroj ekonomické aktivity a zdroj obživy</i>, hlavní zaměstnání, společenská skupina, odvětví národního hospodářství, kvalifikace v oboru, druh dojížděky, periodicita dojížděky, vybraná centra dojížděky, vztah k uživateli bytu, pořadové číslo cenové domácnosti, vztah k osobě v čele cenové domácnosti, způsob ubytování cenové domácnosti, pořadové číslo hospodařící domácnosti, vztah k osobě v čele hospodařící domácnosti, domy: obydlí budovy - důvod neobydlenosti, druh budovy, vlastník budovy, stáří budovy, materiál nosných zdí, počet nadzemních podlaží, druh vodovodu, plyn ze sítě, kanalizace, ústřední topení, počet obytných místností v ubytovacím zařízení, podlahová plocha obytných místností v ubytovacím zařízení, počet osob sčítaných v ubytovacích zařízení (mimo byty), počet bytů v neobydleném nebo občas obydleném domě, byty: obyvatelnost bytu - důvod neobydlení, právní důvod užívání bytu, velikost kuchyně, počet obytných místností od 8 m² podlahové plochy, počet obyvatelných místností od 4 m² podlahové plochy, celková podlahová plocha bytu v m² podlahová plocha obytných místností v bytě v m², koupelna, záchod, převládající způsob vytápění bytu, druh vodovodu, plyn ze sítě, teplá voda, poloha bytu podle podlaží, druh kuchyňského sporáku, pračka, chladnička, televizor, rekreační domek, motocykl, autogaráž, telefon v bytě
1991	údaje o obyvatelstvu: jméno a příjmení, rodné číslo, druh pobytu, vztah k uživateli bytu, <i>datum narození, pohlaví</i>, rodinný stav, datum sňatku, pořadí manželství, počet živě narozených dětí (u žen starších 15 let), státní občanství, <i>národnost</i>, mateřský jazyk, <i>náboženské vyznání</i>, trvalé bydliště, <i>nejvyšší dokončená škola, ekonomická aktivita</i>, zaměstnání, společenská skupina, zaměstnavatel, navštěvovaná škola nebo SOU, dojížděka do zaměstnání nebo do školy, čas strávený dojížděkou, místo pracoviště nebo školy, údaje o osobách dočasně přítomných a dočasně nepřítomných, údaje o společném hospodaření, údaje o odděleném bydlení manželů, údaje o bytech a domácnostech: obydlí budovy, druh užívání bytu (nájemní, družstevní, vlastní byt, služební apod.), velikost bytu, poloha bytu (podlaží), vybavení domácnosti, rekreační možnosti domácností, vybavení bytu, druh a důvod trvalého bydlení mimo byty, údaje o domech: číslo domu, vlastník domu, druh domu, obydlí budovy, období výstavby domu, období případné rekonstrukce domu, materiál nosných zdí, počet podlaží, vybavení domu (výťah, vodovod, plyn, způsob vytápění, kanalizace), údaje o objektech pro individuální rekreaci
2001	rodné číslo, <i>datum narození, pohlaví</i>, druh pobytu, <i>státní občanství, národnost</i>, mateřský jazyk, <i>rodinný stav</i>, pořadí nynějšího nebo posledního manželství, datum nynějšího nebo posledního sňatku, počet narozených dětí, bydliště matky v době Vašeho narození, místo Vašeho trvalého pobytu jeden rok před sčítáním, <i>náboženství, víra nebo bez vyznání, nejvyšší ukončené vzdělání</i>, obor vzdělání včetně učebního oboru, <i>ekonomická aktivita</i>, zaměstnání (profese), postavení v zaměstnání, <i>odvětví ekonomické činnosti</i>, druhé, případně další zaměstnání, místo pracoviště, školy, frekvence dojížděky (docházky) do zaměstnání a školy, denní dojížděka (docházka) do zaměstnání a školy, dopravní prostředek
2011	rodné číslo, <i>datum narození, pohlaví</i>, státní občanství, bydliště v rozhodný okamžik, bydliště jeden rok před sčítáním, bydliště matky v době narození, rodinný stav, registrované partnerství, mateřský jazyk, národnost, náboženská víra, nejvyšší ukončené vzdělání, obor vzdělání, počet živě narozených dětí celkem, počet živě narozených dětí v současném (posledním) manželství, <i>ekonomická aktivita</i>, zaměstnání, postavení v zaměstnání, <i>odvětví ekonomické činnosti, místo pracoviště nebo školy</i>, dopravní prostředek, doba trvání dojížděky/docházky, frekvence dojížděky do místa pracoviště nebo školy

Zdroj: vlastní zpracování dle Historie sčítání, 2014 a Sčítací formuláře, 2015

Obsah sčítání v roce 1921 se poněkud lišil, jednalo se o první československé sčítání. Za nejdůležitější se považovalo zjištění národnosti obyvatelstva. V předchozích sčítáních byla národnost určována na základě obcovací řeči, v roce 1921 se národností rozuměl mateřský jazyk (Historie sčítání, 2014). Do sčítání v roce 1970 bylo nově zařazeno rodné číslo, státní příslušnost, dojíždka do zaměstnání anebo vybavení domácností některými předměty dlouhodobého užívání, jako televizor, pračka, chladnička, kuchyňská linka nebo vysavač. K významné změně došlo i v technice a technologii zpracování, to bylo již automatizované a umožnilo tak větší možnost třídění (Historie sčítání, 2014). Následující sčítání v roce 1980 se od toho předchozího v podstatě nelišilo, za nové lze považovat pouze prohloubení některých dat. Poslední československé sčítání v roce 1991 bylo po čtyřicetileté absenci opět rozšířeno o otázku týkající se náboženského vyznání. Počet národností se značně rozšířil, poprvé se objevila i národnost moravská a slezská (Historie sčítání, 2014). Při sčítání v roce 2011 bylo zjišťováno celkem 26 údajů o osobách, 18 údajů o bytech a bydlení a 12 údajů o domech. Některé dříve zjišťované údaje se vypustily, u národnosti a náboženského vyznání se občané mohli vyjádřit zcela svobodně, položky nemuseli vůbec vyplňovat. Výsledky sčítání jsou dostupné nejen v tištěných publikacích, ale i v elektronické podobě (Historické sčítání, 2014).

Údaje z roku 1921 byly dostupné pouze ve Státním okresním archivu v Tachově, kde byly uloženy na originálních sčítacích arších (Přílohy C a D). Problémem se stala nejen špatná čitelnost dat, ale také fakt, že většina byla napsaná v německém jazyce a vlastní rukou sčítaných osob. Sčítací archy jsou velmi křehké a skladované ve speciálních prostorách s nízkou teplotou, proto se s nimi musí zacházet opatrně. Lze do nich nahlédnout pouze v místnosti k tomu určené, to znamená v badatelně. Každý badatel je povinen vyplnit badatelský list, ve kterém uvádí základní data o své osobě. Také je možné požádat si o povolení k fotografování archiválií. Veškerá data pořizena v archivu byla nejdříve přepsána do tabulek vytvořených v programu Microsoft Excel 2010 a dále vyhodnocena pomocí kontingenčních tabulek. Vytvořená tabulka s údaji ze sčítání za rok 1921 je dostupná na přiloženém CD.

Na každém sčítacím listu z roku 1921 je uvedeno jméno, příjmení, pohlaví, rodinný stav, den, měsíc a rok narození, rodná obec, domovská příslušnost, národnost, náboženské vyznání, druh a postavení v povolání. Na sčítacích arších se nachází ale i další položky, které však nejsou v práci využity. Pro rozdělení obyvatelstva z hlediska ekonomické činnosti podle odvětví bylo provedeno vlastní třídění do následujících kategorií – zemědělství a lesnictví, průmysl, služby a nezjištěno. U rodné obce a domovské příslušnosti byly pro přehlednost vytvořeny skupiny obyvatel žijící v Holýšově, v jiné obci v rámci České republiky, případně v jiné zemi.

Pro vývoj počtu obyvatel sloužila data z Historického lexikonu obcí České republiky a Statistického lexikonu obcí 2013. Ovšem údaj o počtu obyvatel za rok 1980 se v Historickém lexikonu liší od údaje z elektronické databáze Sčítání lidu, domů a bytů. V tomto roce, ale i ve sčítání následujícím (1980, 1991) nedocházelo ke členění věkových skupin tak jako v ostatních letech, věkové pyramidy za tyto roky jsou proto poměrně zkreslené.

Obec Holýšov se skládá ze dvou základních územních jednotek - Holýšov a Dolní Kamenice, proto jsou informace týkající se struktury obyvatelstva uváděny vždy za sídlo Holýšov. Potřebné údaje nebylo snadné získat, jelikož data se uvádějí většinou právě za vyšší územní jednotku, tedy obec. Zveřejněné údaje z posledních Sčítání lidu, domů a bytů z let 2001 a 2011 neobsahují podrobná data za sídla, proto o ně bylo požádáno na Českém statistickém úřadě v Plzni, kde ochotný personál tyto data ručně vybral z podrobných databází a zaslal dále ke zpracování. V roce 2011 se celkový počet obyvatelstva podílejícího se na sčítání ve sledovaných kategoriích lišil, různorodost dat byla způsobena chybějící položkou „neuvedeno a nezjištěno“.

K posouzení změn v demografickém vývoji byla využita data z matrik. Počet narozených a zemřelých jedinců v letech 1880-1890 byl čerpán z matriky v digitalizované podobě, přičemž byly vybrány jen osoby narozené v sídle Holýšov. Nejnovější údaje, za roky 2001-2011, byly poskytnuty Městským úřadem v Holýšově. Absolutní hodnoty byly přepočítány na 1 000 obyvatelů a jsou tak vyjádřeny v promilích. Ze získaných dat byla dále vypočítána hrubá míra porodnosti, hrubá míra úmrtnosti a průměrný roční přírůstek.

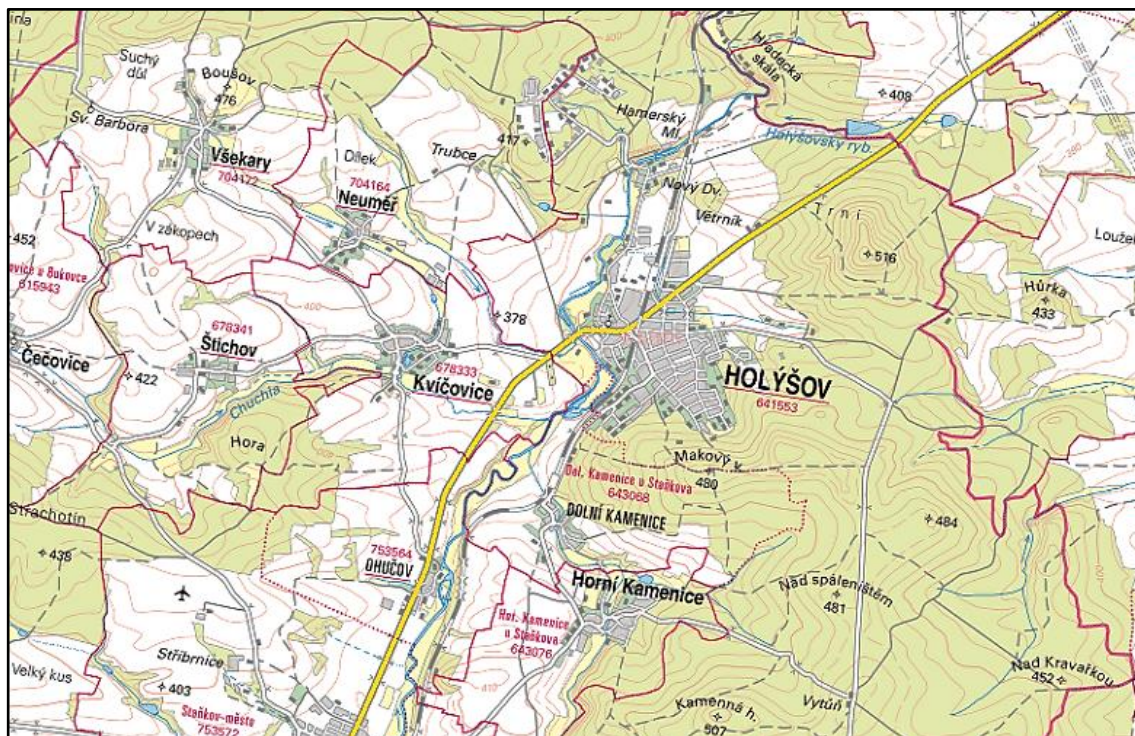
K analýze urbanistického vývoje sídla byly použity ortofotomapy z Geoportálu Plzeňského kraje. Přesněji se jednalo o ortofotomapy z padesátých a devadesátých let a pak také současnou ortofotomapu. S těmito podklady bylo dále pracováno v aplikaci ArcMap, musely se však nejdříve připojit přes WMS služby. Po převedení do souřadnicového systému S-JTSK Krovak EastNorth byly mapy vyexportovány do formátu JPG. Pro následné zachycení urbanistických změn posloužil kromě ortofotomap i císařský povinný otisk stabilního katastru z roku 1826. Ten byl po podání písemné žádosti zaslán z Českého úřadu zeměměřického a katastrálního. Také bylo třeba provést georeferencování všech těchto podkladů. V aplikaci ArcMap byly pomocí funkce Add Control Point postupně zaneseny do mapy celkem čtyři body. Jejich skutečné souřadnice se zapsaly do tabulky Link Table. K přerastování map byl použit příkaz Rectify. Poté již bylo možné si v ArcCatalogu vytvořit nové vrstvy, respektive polygony, které znázorňují postupný vývoj sídla Holýšov. Nakonec byly prostřednictvím funkce Calculate Areas vypočteny plochy zastavěného území a mohlo tak dojít k porovnání urbanistického vývoje sídla Holýšov v relativních hodnotách.

3 Geografická poloha a fyzicko-geografická charakteristika

Město Holýšov leží na úpatí vrchů Trný a Makový při pravém břehu řeky Radbuzy v nadmořské výšce 357 metrů. Jedná se o nevelké město ležící téměř přesně na půli cesty mezi Plzní a Domažlicemi. Název města vznikl nejpravděpodobněji odvozením od osobního jména Holeš anebo od holých, ovceci vypasených strání (Schöntag, 2011).

Holýšov se nachází v okrese Domažlice, 29 km na jihozápad od města Plzeň a 26 km na severovýchod od města Domažlice, kraj Plzeňský (Mapy.cz, 2015). Souřadnice Holýšova jsou 49°35'35'' zeměpisné šířky a 13°6'26'' zeměpisné délky. Katastrální výměra celého území činí 29,3 km² (Obr. č. 1).

Obr. č. 1: Katastrální území města Holýšov

Zdroj: Mapový aplikační server Marushka, 2015

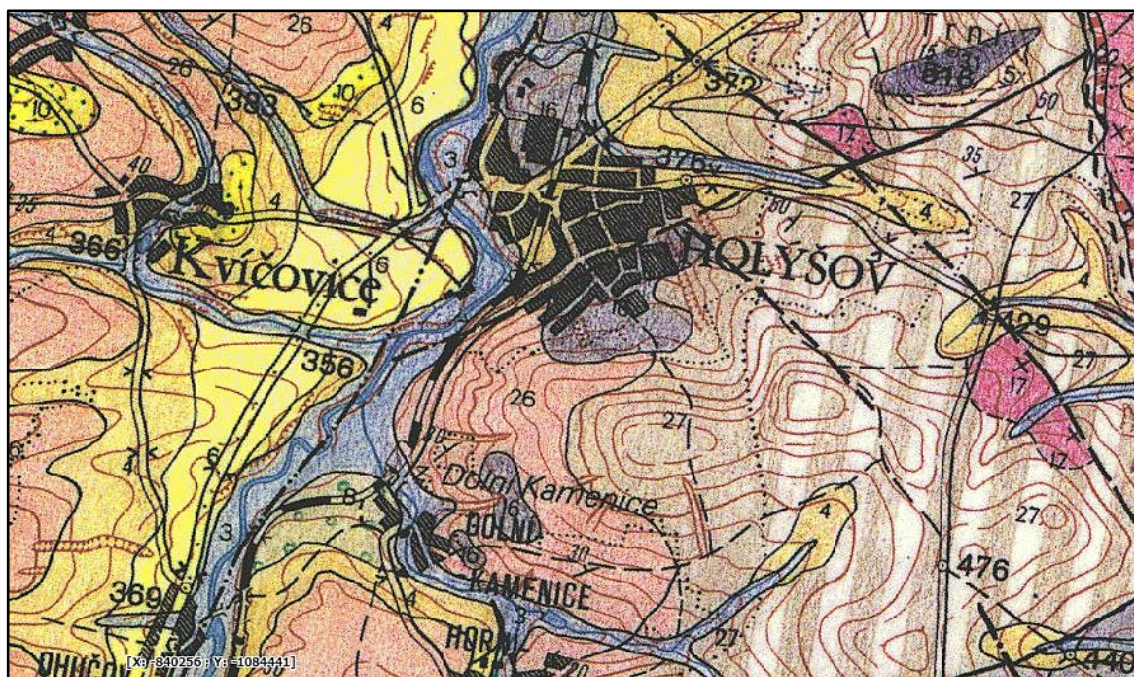
Holýšov je správním a hospodářským centrem a zároveň je pověřen výkonem státní správy celkem pro osm obcí - Horní Kamenice, Štichov, Kvíčovice, Černovice, Čečovice, Neuměř, Bukovec a Všekary (Oficiální stránky města Holýšov, 2015). Město protíná železniční trať Praha-Plzeň-Domažlice-Furth im Wald a dále také hlavní silnice, která vede až na hraniční přechod do Bavorska.

Největší část katastrálního území (kolem dvou třetin) zaujímají lesní plochy obklopující také celé okolí města, dále je pak krajina využívána zhruba ve stejném poměru jako zemědělská půda a orná půda (Využití ploch a sociální metabolismus České republiky, 2008). Mezi přírodní zajímavosti patří oblast Hradecké skály nacházející se při řece Radbuze. Skálou prochází několik metrů dlouhý tunel, který vznikl jako průzkumná štola ke sledování křemenné žíly.

Součástí obce Holýšov je i malá vesnice Dolní Kamenice, k níž přiléhají Vytůňské lesy a rybník. V těchto lesích se v 19. století nacházely kamenouhelné doly na těžbu černého uhlí, které sloužilo jako surovinová základna pro provoz holýšovské sklárny.

Na vybraném území (Obr. č. 2) se vyskytují převážně tyto horniny - pískovce, slepence, prachovce, jílovce, uhlí, tufy a tufity, ve všech případech se jedná o sedimenty zpevněné, které vznikly v karbonu. Dále zde můžeme najít sedimenty nezpevněné, ke kterým patří zejména ty svahové, kam řadíme hlínu a písek, ale také sedimenty naváté, k nimž patří spraše a sprašová hlína. V okolí řeky Radbuzy se nachází nivní sedimenty, vzniklé v kvartéru, a to hlína, písek a štěrk. V některých částech města se v menším množství vyskytují i metamorfity ze svrchního proterozoika, zastoupené fylitickou břidlicí či drobou (Česká geologická služba, 2015).

Obr. č. 2: Geologická mapa města Holýšov a okolí

	nivní sediment		silicity
	písčito-hlinitý až hlinito-písčitý sediment		fylitická břidlice
	kamenitý až hlinito-kamenitý sediment		fylitická břidlice a droby
	spraš a sprašová hlína		fylitické droby a břidlice
	sprašová hlína		křemen
	písek, štěrk		aplit
	štěrky, písčité štěrky, písky s vložkami jílu		leukokrání granit
	slepence, arkózy, písčovce		syenit, diorit až tonalit
	valounové písčovce, slepence, písčovce, prachovce, jílovce, uhelné sloje, brekcie, tufy a tufity		

Zdroj: Česká geologická služba, 2015

Holýšov můžeme zařadit do Hercynského systému, provincie České vysočiny. Ta patří do subprovincie Poberounské soustavy, která je součástí oblasti Plzeňská pahorkatina. Mimo jiné se město nachází v celku Švihovská vrchovina, jehož podcelkem je Merklínská pahorkatina. Nejmenší jednotkou je zde okrsek, a to Vytůňská pahorkatina (Tabulka č. 2).

Tabulka č. 2: Zařazení Holýšova do geomorfologického systému

SYSTÉM	PROVINCIE	SUBPROVINCIE	OBLAST	CELEK	PODCELEK	OKRSEK
Hercynský systém	Česká vysočina	Poberounská soustava	Plzeňská pahorkatina	Švihovská vrchovina	Merklínská pahorkatina	Vytůňská pahorkatina

Zdroj: Národní geoportál INSPIRE, 2014

Reliéf v oblasti Holýšova byl utvářen Hercynským vrásněním. Z hlediska geologické stavby se jedná o území, které vzniklo ve starohorách. Nejvyšším bodem je vrch Trný, který se nachází na východě s 516 metry. Dalším významným vrchem je Makový vrch, vysoký 480 m. Nalezneme ho na jihovýchodním okraji obce. Naopak nejnižším bodem je místo, kde řeka Radbuza vytéká z města a pokračuje dál směrem na Plzeň, toto místo je ve výšce 350 metrů (Mapový aplikační server Marushka, 2015). Nejčastější expozice svahů je bez rozlišení, dále pak jihozápadní až jihovýchodní.

Územím města Holýšov protéká řeka Radbuza, její délka od pramene po soutok s řekou Mže činí 112 km. Celková plocha povodí je 2 179 km² (Český hydrometeorologický ústav, 2015). Radbuza pramení pod vrchem Lysá, v přírodním parku Český les, zhruba v nadmořské výšce 694 m. Odtud teče přes obec Nýrsko do Horšovského Týna, přes Staňkov do Holýšova a pak dál do Plzně.

Radbuza bývá využívána i vodáky k celkem nenáročné plavbě z Horšovského Týna do Plzně. Má ale i své stinné stránky, mnohokrát se již stalo, že se řeka rozlila. V letech 2002 a 2003 došlo ke dvěma ze tří nejvyšších zaznamenaných historických povodní (Oficiální stránky města Holýšov, 2015).

Povodeň v roce 2002 mimo jiné napáchala škody i na železniční trati mezi Holýšovem a Hradcem u Stoda (Šebek, 2012). Voda z přívalových dešťů zde utrhla kus svahu a zanechala volně ve vzduchu viset několik metrů kolejí. Naplaveniny byly následně sunuty až k řece Radbuze, po cestě byl vyvrácen i statný strom. Celé měsíce pak na trase mezi Domažlicemi a Plzní trvala výluka a musela být zavedena náhradní autobusová doprava.

4 Historie sídla Holýšov

Nejstarší písemná zpráva pochází již z roku 1273, jedná se o konfirmační listinu, kterou v květnu vydal římský papež Řehoř X. pro chotěšovský klášter (Pelant, 1988). V jednom z prvních klášterních urbářů jsou uvedena jména několika sedláků a podsedků, kteří v roce 1367 v Holýšově bydleli. Jsou to jména povětšinou česká, takže lze předpokládat, že v Holýšově žilo obyvatelstvo především českého původu.

Již od poloviny 14. století se na území Holýšova nacházel farní kostel, kolem kterého byla ves Holýšov dříve soustředěna (Oficiální stránky města Holýšov, 2015). Kostel, stejně jako samotné sídlo, patřil chotěšovskému klášternímu panství, které založil velmož Hroznata. Ke změně došlo po husitských válkách, majetek kláštera byl rozdělen a Holýšov se stal součástí horšovskotýnského panství (Augustin, 2001). V roce 1623 se území opět vrátilo do vlastnictví chotěšovského kláštera a zůstalo tomu tak až do jeho zrušení v roce 1782 (Pelant, 1988). V dalších letech patřil Holýšov k politickému okresu Stříbro a soudnímu okresu Stod. Teprve po roce 1960 byl přiřazen do okresu Domažlice a v současnosti se jedná o obec s rozšířenou působností.

Až do konce 19. století byl charakter obce výhradně zemědělský. Teprve až vznik sklárny odstartoval na přelomu 19. a 20. století nebývale rychlý rozvoj Holýšova (Kundrata, 2009), který pramenil z rozmachu průmyslové výroby, podobně jako v dalších částech Evropy. Docházelo k rozvoji výroby v nových průmyslových zónách, rostl počet obyvatel, počet domů se mezi roky 1858 až 1910 zvedl rovnou o čtyřicet (Oficiální stránky města Holýšov, 2015).

V roce 1914 měla obec asi 1 100 obyvatel a dynamicky se vyvíjela, především díky již zmíněné sklárně, blízké těžbě černého uhlí a rostoucí urbanizaci (Kundrata, 2006). V té době převažovalo v Holýšově německé a české obyvatelstvo, ale vedle nich zde žilo i několik příslušníků jiných národů. Roku 1915 se již projevovaly v životě obce první nedostatky způsobené válkou, mnoho mužů odešlo na frontu, sklárna začala pracovat pouze čtyři dny v týdnu a problémy nastaly i v zásobování. Bylo tomu tak hlavně v rodinách, které neměly vlastní produkci potravin.

Nejhorší situace zde byla v roce 1918, kdy peníze ztratily téměř hodnotu a vlastně za ně nebylo ani co nakupovat (Kundrata, 2006). Lidé museli vyměňovat zboží u obchodníků, přiděly a výdeje se zpožďovaly. U obchodů se tvořily dlouhé a nekončící fronty, začal fungovat černý trh. Lepší časy nastaly až s vyhlášením vzniku Československa v říjnu 1918. Obec Holýšov se rázem stala součástí nově vzniklé republiky. Půl roku nato byla ustanovena hospodářská rada obce a pomalá obnova hospodářského a společenského života tak mohla začít.

Moderní sklárna spojená s rodinou Zieglerů proslula výrobou litého zrcadlového a tabulového skla. V té době se jednalo o jedinou tohoto druhu v celém Rakousko-Uhersku, ve svém největším rozmachu zaměstnávala dokonce kolem 2 000 dělníků z Holýšova a blízkého okolí (Schöntag, 2011). Obec uzavřela s ředitelstvím sklárny několik dohod, v první řadě byly pozemky od původních majitelů odkoupeny za velmi výhodné ceny, téměř dvojnásobné než bylo zvykem (Kundrata, 2009). Dále se jednalo o možnost odkupu dalších pozemků v případě rozšíření sklárny a také přednostní zaměstnávání místních občanů.

V roce 1930 v Holýšově podle výsledků sčítání lidu žilo 1 597 obyvatel (Schöntag, 2011). Vznikaly nové možnosti bydlení, budovaly se silnice a životní podmínky se tak dostaly na vysokou úroveň.

Počet zaměstnanců ve sklárně však rok od roku postupně klesal až na 650 pracovníků, v roce 1934 pak došlo k definitivnímu zastavení provozu (po 38 letech). Pro Holýšov a jeho okolí to znamenalo opravdovou sociální katastrofu (Kundrata, 2009), protože sklo z holýšovské sklárny bylo známé po celém světě a jeho vývoz probíhal zejména do Švýcarska, Belgie, Anglie, Severní a Jižní Ameriky, Austrálie a mnoha dalších států (Hrušková, 2014).

V roce 1938 se Holýšov stal součástí Sudet a soužití Čechů s Němci bylo od té doby značně problematické. Následovala druhá světová válka, kdy byla budova sklárny upravena na muniční továrnu, kde pracovali nejdříve francouzští váleční zajatci.

V budovách bývalého statku ležícího východně od Holýšova byl roku 1944 zřízen koncentrační tábor. Továrnou tak kromě několika tisíc zajatců z celé Evropy prošlo i velké množství vězňů právě z tohoto koncentračního tábora, který byl pobočkou známého Flossenbürgu. Celkový počet osazenstva muniční továrny tvořilo osm tisíc lidí různé národnosti, mezi nimi i totálně nasazení dělníci (Kundrata, 2009). Převážnou většinu obyvatel Holýšova v této době tvořili Němci, Čechů zde žilo jen velmi málo.

Ještě před ukončením války, v jejích posledních dnech, byly koncentrační tábor i tovární objekty bombardovány. Důvodem byla přeprava německé munice. V květnu 1945 pak došlo k osvobození koncentračního tábora a ukončení okupace, kdy na pomoc Čechům dorazily americké jednotky (Hrušková, 2014).

Po skončení války začal odsun Němců a do Holýšova se stěhovali lidé s českou národností. Roku 1960 získal Holýšov statut města, kuriozitou je, že znak mu byl přidělen až o deset let později. Do své stávající podoby byl změněn teprve v roce 1993 (Příloha E). V horní zlaté polovině znaku se nachází trojí jelení paroží, na každé straně se šesti výběžky, symbolizující rod Hroznatů. Dolní modrá polovina štítu značí protékající řeku Radbuzu, při níž vedly důležité obchodní cesty. V této polovině jsou umístěny stříbrný klíč a meč, ty jsou navzájem překřížené a symbolizují atributy patronů města sv. Petra a Pavla.

V 50. až 80. letech nastal v Holýšově velký stavební rozmach. Důvodem bylo například působení politického systému, kdy se mnoho staveb budovalo v rámci „Akce Z“ (dobrovolná neplacená pracovní činnost obyvatel). V letech 1955-1958 byla vybudována základní škola, která se stala pro Holýšov významným budovatelským počinem (Hrubá, 2008). Další významnou výstavbou se stal v letech 1974-1979 kulturní dům, na který navazovala přístavba kina. Dále pak sportovní hala, která byla postupně rozšířena i o ubytovnu a saunu.

Dnes má město vybudovanou kompletní infrastrukturu, kterou často obnovuje a rozšiřuje. Při posledním projektu nazvaném „Čistá Radbuza“ došlo ke zrekonstruování stávající kanalizace a ke zrekonstruování čističky odpadních vod. Při posledním sčítání v roce 2011 žilo v Holýšově 4 907 obyvatel. S necelými pěti tisíci obyvateli se tak řadí ke středně velkým městům v kraji.

5 Analýza informací ze sčítání lidu z let 1921, 1970, 1980, 1991, 2001 a 2011

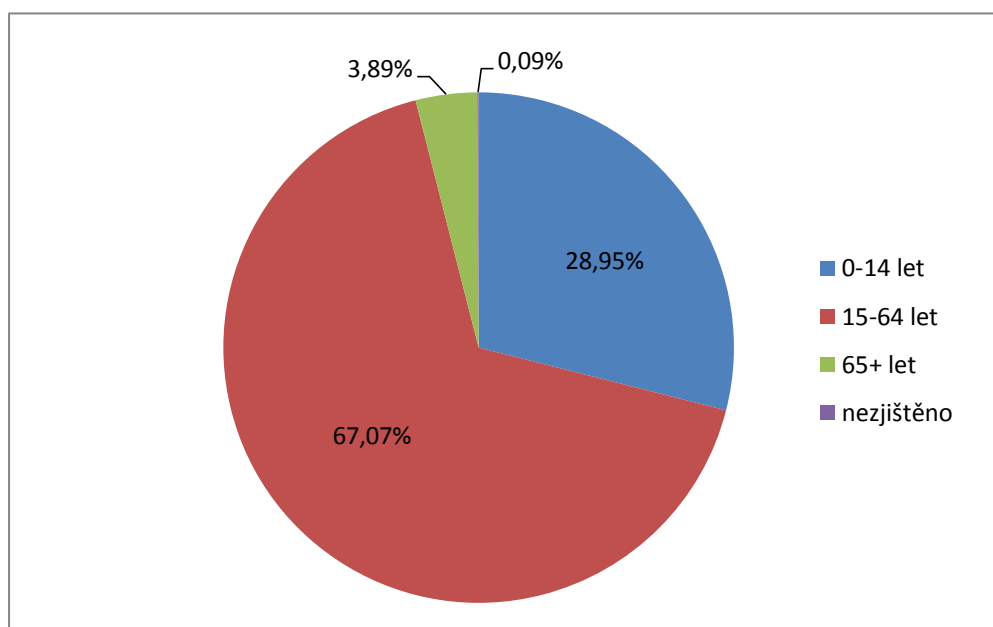
Následující kapitola se věnuje analýze sčítání lidu v sídle Holýšov za vybrané roky. První dostupná data jsou až z roku 1921, kdy došlo k prvnímu československému sčítání. Dřívější podrobná data se bohužel nedochovala, zřejmě byla spálena nebo ztracena, proto můžeme využít jen data publikovaná, získaná z lexikonů a dalších publikací. Rovněž nelze získat podrobná data ze sčítání v roce 1930 a 1950, která jsou umístěna v Národním archivu, ale nejsou dostupná vzhledem k ochraně osobních údajů. Data z roku 1970, 1980 a 1991 pak udávají stav obyvatel po válce a zároveň poté, co se Holýšov stal městem. Nejnovější údaje zde reprezentují roky 2001 a 2011.

5.1 Demografická analýza sídla Holýšov za rok 1921

V roce 1921 počet žen mírně převyšoval počet mužů. Jednalo se ale pouze o malý rozdíl, respektive 23 osob (1,98 %), v té době totiž žilo v Holýšově 590 žen (50,99 %) a 567 mužů (49,01 %).

Podíl obyvatelstva ve věku 15-64 let bude vždy nejvyšší, důvodem je největší rozsah věkových skupin, ke srovnání bude sloužit tedy první (0-14 let) a třetí (65+ let) skupina obyvatel (Graf č. 1). Podíl obyvatel ve věku 0-14 let byl v roce 1921 značně vyšší (28,95 %) než podíl obyvatel ve věku 65+ let (3,89 %), jedná se tedy o progresivní typ věkové struktury. S tímto typem věkové struktury se můžeme setkat zejména v rozvojových zemích, u romské populace nebo jako v tomto případě u historických populací (Demografický informační portál, 2004-2014). Navíc je v grafu vyjádřena i jedna osoba (0,09 %), u které nebyl věk zjištěn.

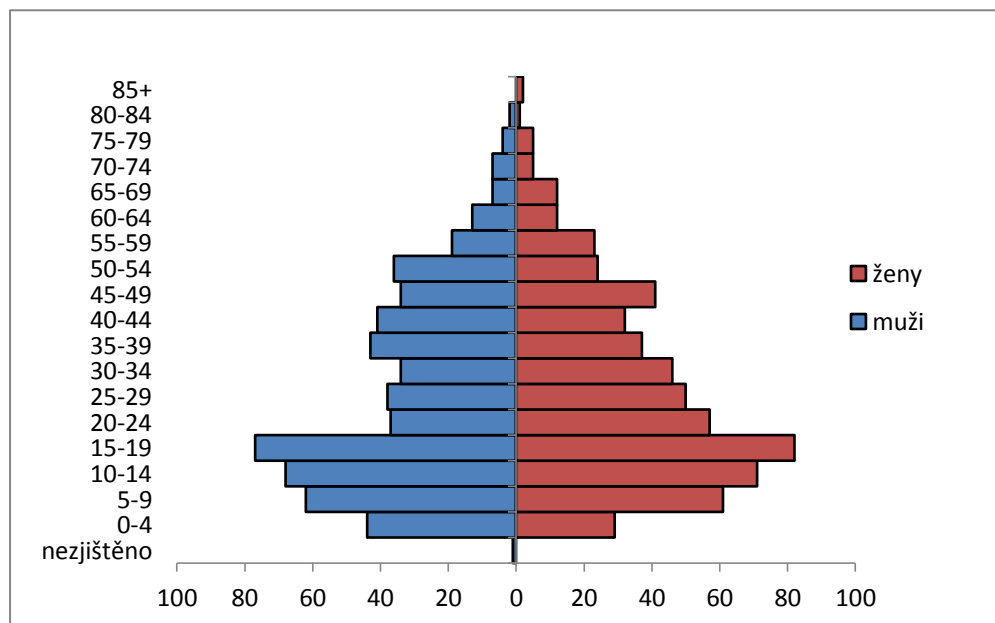
Graf č. 1: Věkové složení obyvatelstva v Holýšově v roce 1921

Zdroj: vlastní zpracování dle Státní okresní archiv Tachov, 1921

Věková struktura znázorňuje uspořádání demografických dat, ale také výsledek základních demografických procesů jako jsou úmrtnost, porodnost a migrace (Pavlík, Rychtaříková a Šubrtová, 1986). Na věkové pyramidě z roku 1921 můžeme vidět již zmíněný progresivní typ věkové struktury (Graf č. 2). Výrazně zde převyšovala dětská složka, naopak postreprodukční obyvatelstvo zaujímal menší podíl. Je zajímavé, že mezi nejstarší obyvatele patřily 2 ženy, obě ve věku 86 let. Muži se v této věkové skupině nevyskytovali. V nejnižší věkové skupině (0-4 let) měli větší zastoupení muži, kterých bylo 44, naopak žen jen 29.

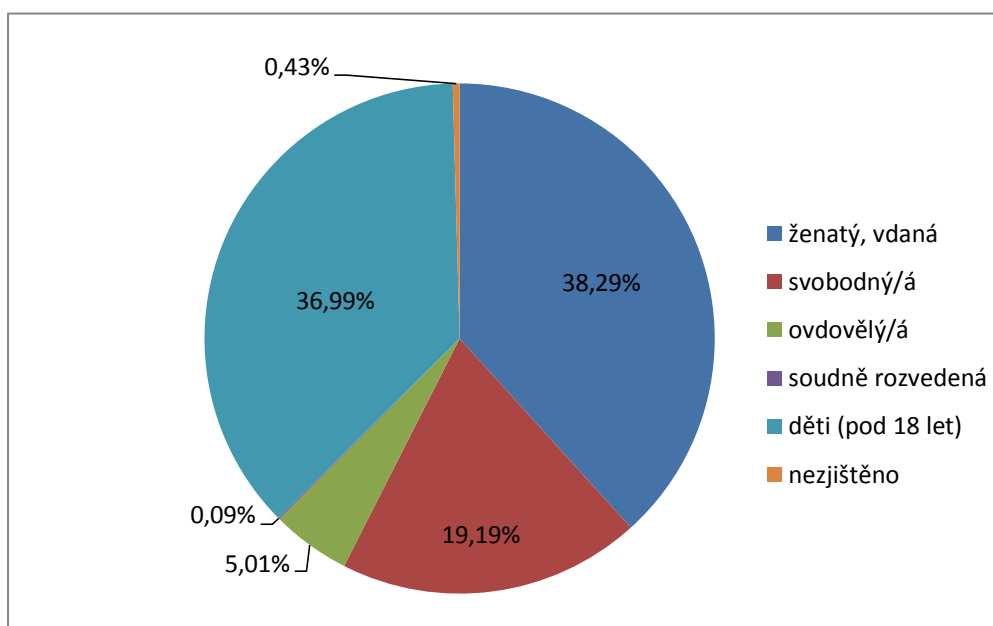
Graf č. 2: Věková pyramida obyvatel v Holýšově v roce 1921

Zdroj: vlastní zpracování dle Státní okresní archiv Tachov, 1921

Graf č. 3 zobrazuje strukturu obyvatel podle rodinného stavu. Největší zastoupení měly osoby ženaté a vdané (38,29 %), z toho ženatých mužů bylo 223 a vdaných žen jen o něco málo méně, tedy 220. Druhou nejpočetnější skupinou byly děti pod 18 let (36,99 %), svobodné obyvatelstvo dále reprezentovalo ještě 19,19 %. Ovdovělé, případně soudně rozvedené obyvatelstvo tvořilo v Holýšově 5,01 %, respektive 0,09 %. U pěti osob (0,43 %) nebyl rodinný stav zjištěn.

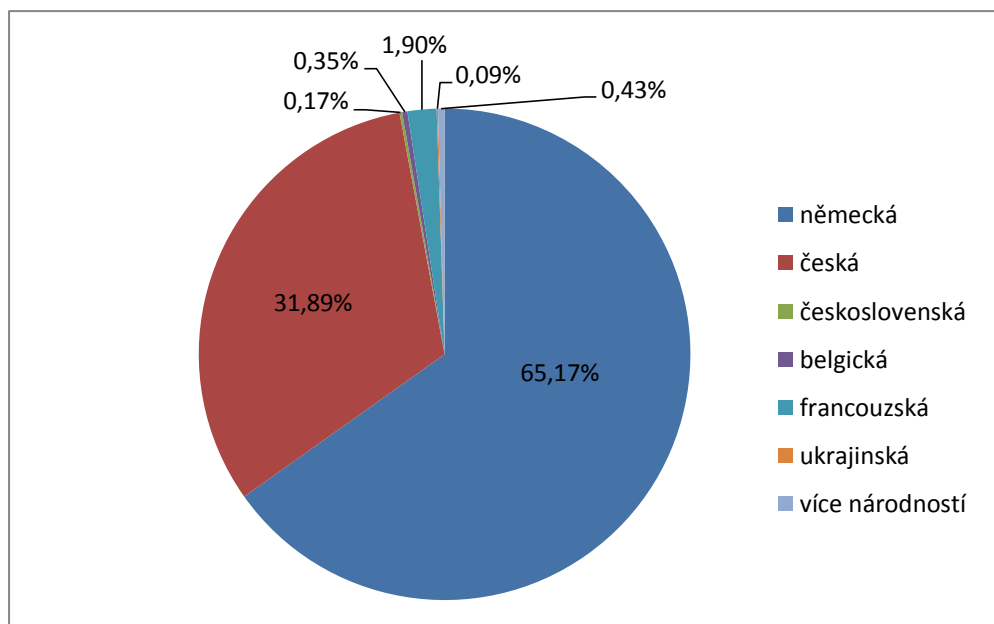
Graf č. 3: Struktura obyvatel podle rodinného stavu v Holýšově v roce 1921

Zdroj: vlastní zpracování dle Státní okresní archiv Tachov, 1921

V národnostním složení obyvatelstva za rok 1921 figurovalo na prvním místě obyvatelstvo německé národnosti, tvořilo více než polovinu populace, a to 65,17 % (Graf č. 4). Obyvatelé české národnosti byli zastoupeni 31,89 %. Další národnosti měly již jen malé zastoupení, jednalo se o obyvatelstvo národnosti francouzské (1,9 %), belgické (0,35 %), ukrajinské (0,09 %) či československé (0,17 %). Ačkoliv československá národnost oficiálně existovala, bylo možné počet obyvatel české a slovenské národnosti zjistit i odděleně (Historie sčítání, 2014). Zajímavostí je 5 osob (0,43 %), které si zvolily více národností. Přítomnost francouzského a belgického obyvatelstva může být vysvětlena zastoupením obyvatel této národnosti ve vedoucích funkcích v nově vznikající továrně na výrobu zrcadlového skla. Ještě před zahájením výroby přijelo z Belgie několik odborných dělníků i s rodinami, právě aby zajistili plynulý chod sklárny (Kundrata, 2009).

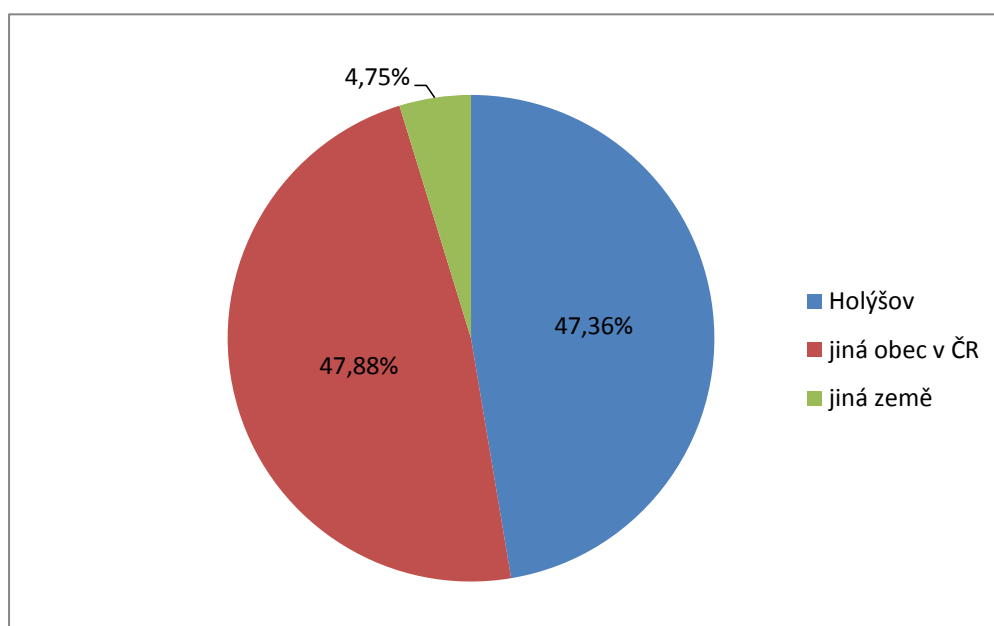
Graf č. 4: Národnostní struktura obyvatelstva v Holýšově v roce 1921

Zdroj: vlastní zpracování dle Státní okresní archiv Tachov, 1921

Téměř polovina obyvatel (47,36 %) uvedla Holýšov jako svoji rodnou obec (Graf č. 5). Skoro stejná část obyvatelstva (47,88 %) napsala jako své místo narození jinou obec nacházející se v České republice. Mezi nejčastěji zmiňované obce patřil Staňkov (51 osob), dále pak Hradec (12 osob), Chotěšov (13 osob), Krchleby (18 osob), Kvíčovice (11 osob), Nýřany (11 osob) či Všekary (14 osob). Jednotlivci (4,75 %) pak volili svoji rodnou obec v jiné zemi.

Graf č. 5: Obyvatelstvo podle místa narození v roce 1921

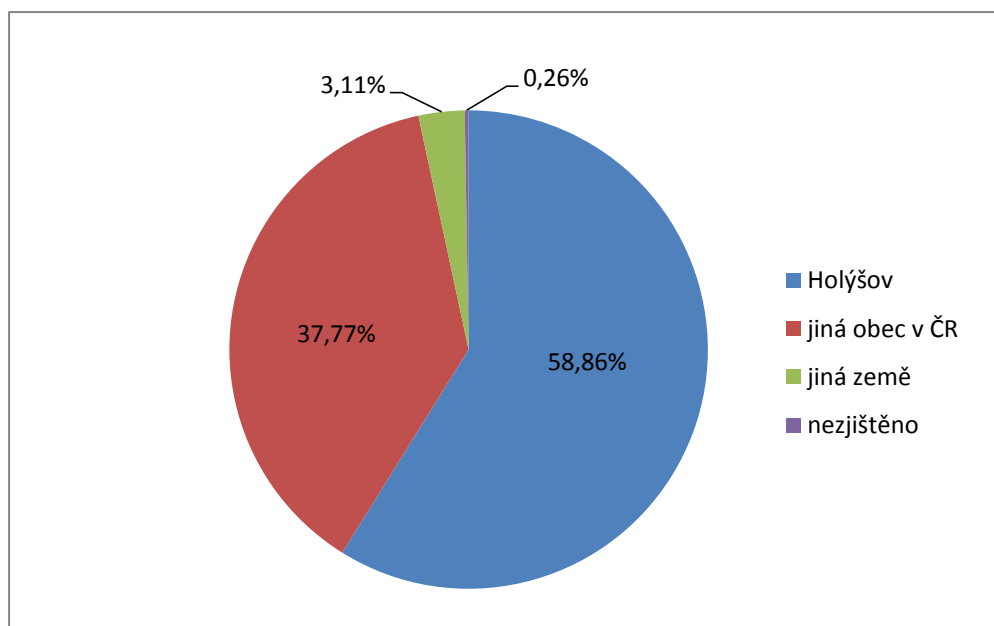

Zdroj: vlastní zpracování dle Státní okresní archiv Tachov, 1921

U příslušnosti obyvatel k obci je situace obdobná (Graf č. 6). Více než polovina obyvatel (58,86 %) získala příslušnost k obci Holýšov. K jiné obci v České republice příslušelo 37,77 % obyvatel, mezi nejčastěji zastoupené obce patřil opět Staňkov (21 osob), dále pak Stod (14 osob), Horní Kamenice a Nemněnice (obě 13 osob) a Úterý, Hradec, Praha, Mýtnice a Ohučov (všechny po 10 osobách). Obyvatelé jiné země (3,11 %) měli nejčastěji belgickou státní příslušnost (28 osob). U 3 osob (0,26 %) nebyla příslušnost k obci zjištěna.

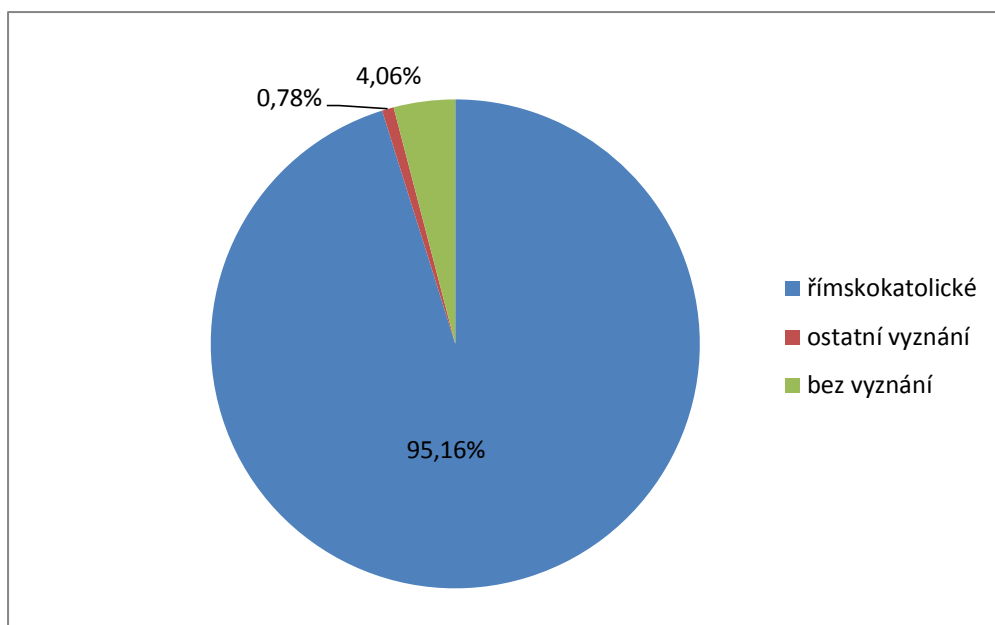
Graf č. 6: Obyvatelstvo podle příslušnosti k obci v roce 1921

Zdroj: vlastní zpracování dle Státní okresní archiv Tachov, 1921

V roce 1921 převládalo v Holýšově obyvatelstvo s římskokatolickým vyznáním (95,16 %), jednalo se v podstatě o většinu obyvatel (Graf č. 7). Lidé bez vyznání tvořili 4,06 %. Ostatní náboženství měla pouze malá zastoupení (Tabulka č. 3) – evangelické církve (0,43 %), židovské (0,17 %) a řecké pravoslavné (0,09 %). A u jedné osoby (0,09 %) nebylo náboženské vyznání zjištěno.

Graf č. 7: Struktura obyvatel podle náboženského vyznání v Holýšově v roce 1921

Zdroj: vlastní zpracování dle Státní okresní archiv Tachov, 1921

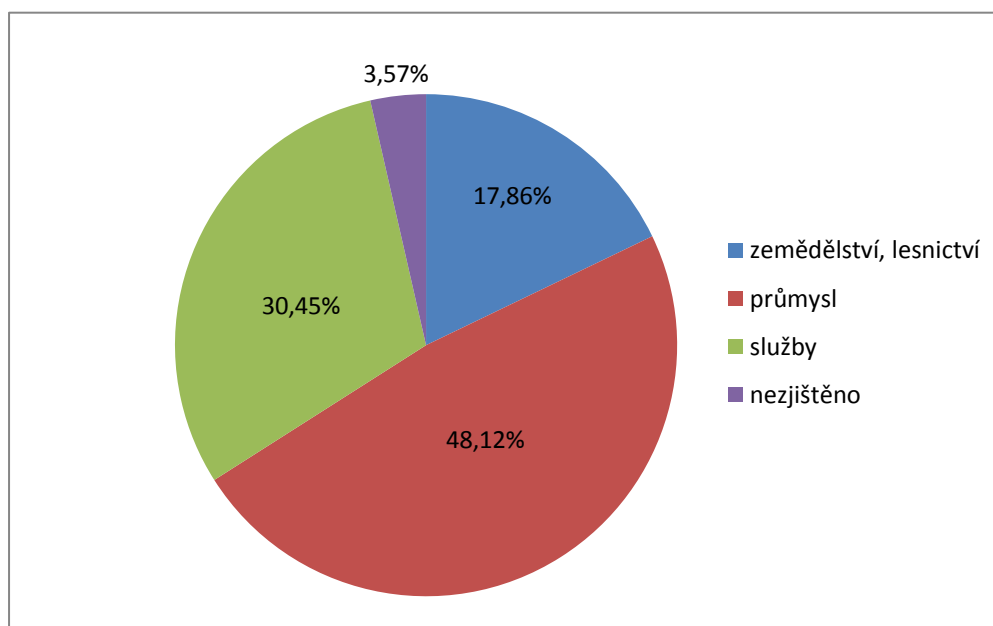
Tabulka č. 3: Ostatní náboženská vyznání v Holýšově v roce 1921 (%)

evangelické církve	0,43
řecké pravoslavné	0,09
židovské	0,17
nezjištěno	0,09

Zdroj: vlastní zpracování dle Státní okresní archiv Tachov, 1921

Z hlediska ekonomické aktivity obyvatel rozdělené podle odvětví převládala v Holýšově zaměstnanost v průmyslu zahrnující zejména osoby pracující ve výrobě zrcadlového skla (Graf č. 8). Průmysl tedy zaměstnával 48,12 % z celkového počtu obyvatel. V zemědělství a lesnictví pracovalo 17,86 % obyvatel, většinou se jednalo o samostatné zemědělce či soukromé hospodáře. Ve službách působilo 30,45 % obyvatel, do této skupiny jsou zařazena i řemesla, patří sem tedy i pekaři, koláři, krejčí, obuvníci, tesaři, truhláři, zedníci a další. U 19 osob (3,57 %) pak nebyla ekonomická aktivita zjištěna.

Graf č. 8: Ekonomická aktivita obyvatel podle odvětví v Holýšově v roce 1921

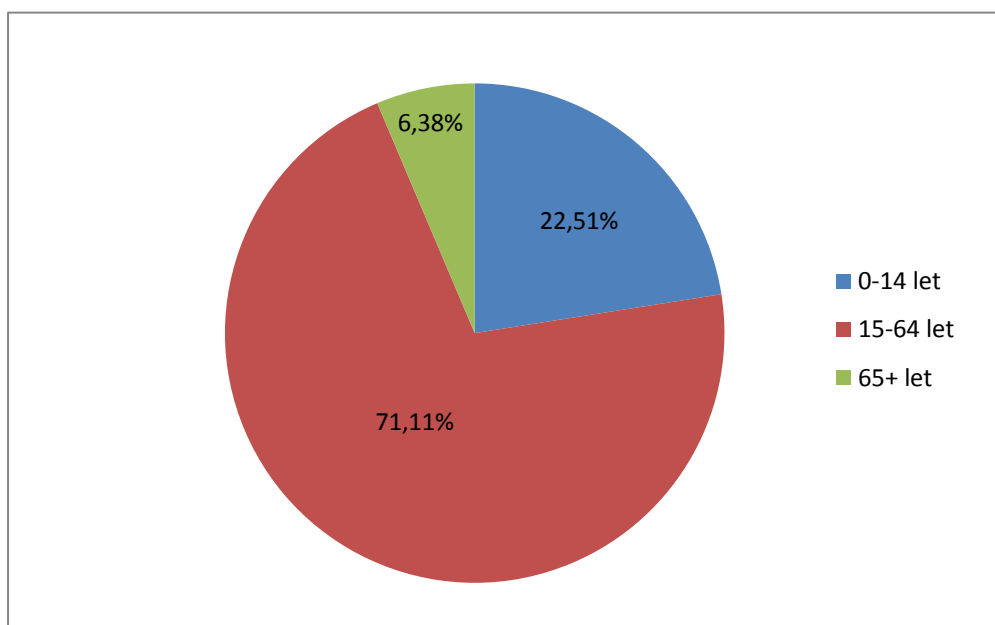
Zdroj: vlastní zpracování dle Státní okresní archiv Tachov, 1921

5.2 Demografická analýza sídla Holýšov za rok 1970

Struktura obyvatel z hlediska pohlaví za rok 1970 tvoří jedinou výjimku ze všech sčítání, která byla analyzována. V té době totiž převažoval počet mužů (50,04 %) nad počtem žen (49,96 %). Jednalo se ale o velmi malý rozdíl, konkrétně 3 osoby (0,08 %).

I v roce 1970 měla dětská složka převládající podíl nad složkou postreprodukční (Graf č. 9), rozdíl už ale nebyl tak velký jako při předchozí demografické analýze v roce 1921. Obyvatelstvo ve věku 0-14 let tvořilo 22,51 %, obyvatelstvo starší 65 let pak 6,38 %. Oproti roku 1921 se rozdíl mezi těmito dvěma skupinami zmenšil přesně o třetinu. To svědčí o stárnutí obyvatelstva.

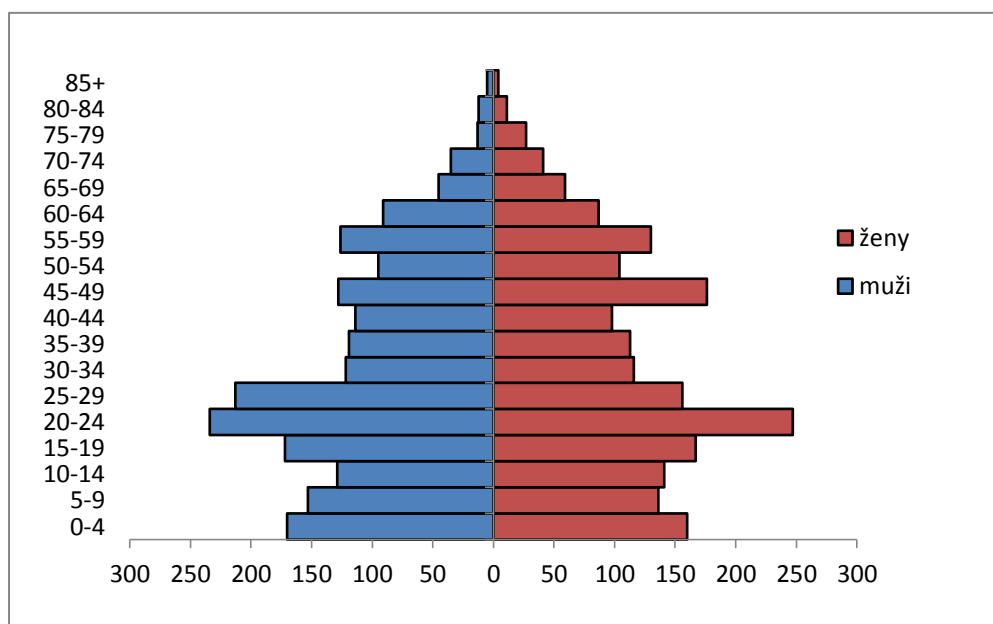
Graf č. 9: Věkové složení obyvatelstva v Holýšově v roce 1970

Zdroj: vlastní zpracování dle Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 12. 1970, 2015

Také na grafu č. 10 můžeme vidět, že převaha dětské složky nad obyvatelstvem důchodového věku již nebyla tak výrazná. Poměr mužů a žen byl většinou vyrovnaný, výjimkou byly pouze věkové skupiny 25-29 let, kde výrazněji převažovali muži, ale také 45-49 let a 75-79 let, kde tomu bylo naopak a převažovaly tedy ženy.

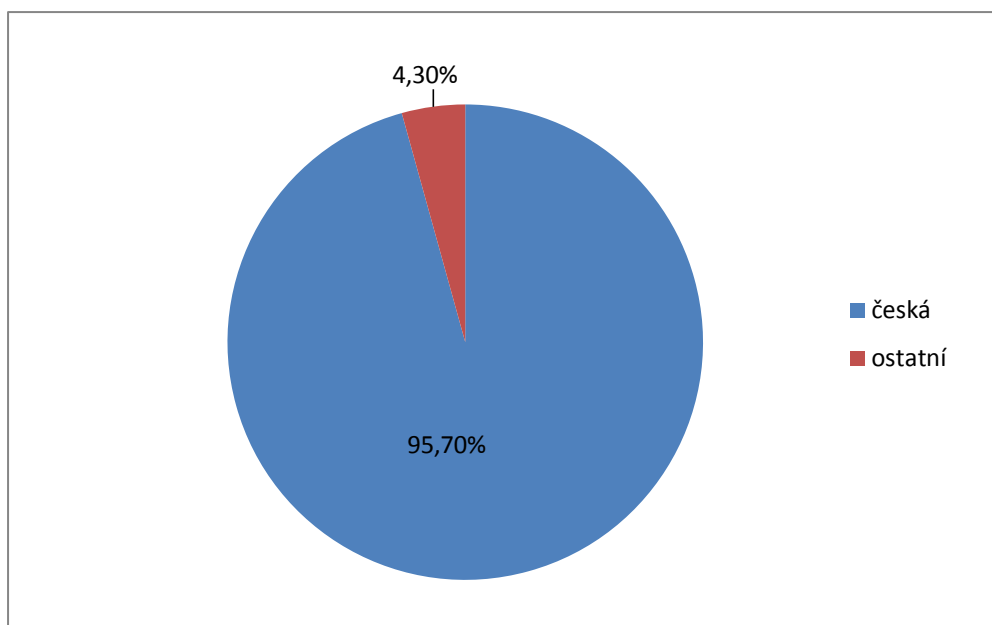
Graf č. 10: Věková pyramida obyvatelstva v Holýšově v roce 1970

Zdroj: vlastní zpracování dle Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 12. 1970, 2015

V roce 1970 jednoznačně dominovalo obyvatelstvo české národnosti (Graf č. 11), bylo to 95,7 % z celkového počtu. Obyvatelé se slovenskou národností tvořili 3,06 %, zde je vidět nárůst oproti roku 1921, kdy nebyl v Holýšově zaznamenán ani jeden občan této národnosti. Naopak markantně ubylo Němců, když po druhé světové válce došlo k jejich hromadnému vysídlení z Československa, ze 754 obyvatel klesl jejich počet na 32 (pokles o 96 %). Z dalších národností už žádná nevyčnívala (Tabulka č. 4), objevili se ještě Poláci, Maďaři, Ukrajinci, Rusové a další. U 2 osob (0,05 %) nebyla příslušnost zjištěna.

Graf č. 11: Národnostní struktura obyvatelstva v Holýšově v roce 1970

Zdroj: vlastní zpracování dle Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 12. 1970, 2015

Tabulka č. 4: Ostatní národnosti v Holýšově v roce 1970 (%)

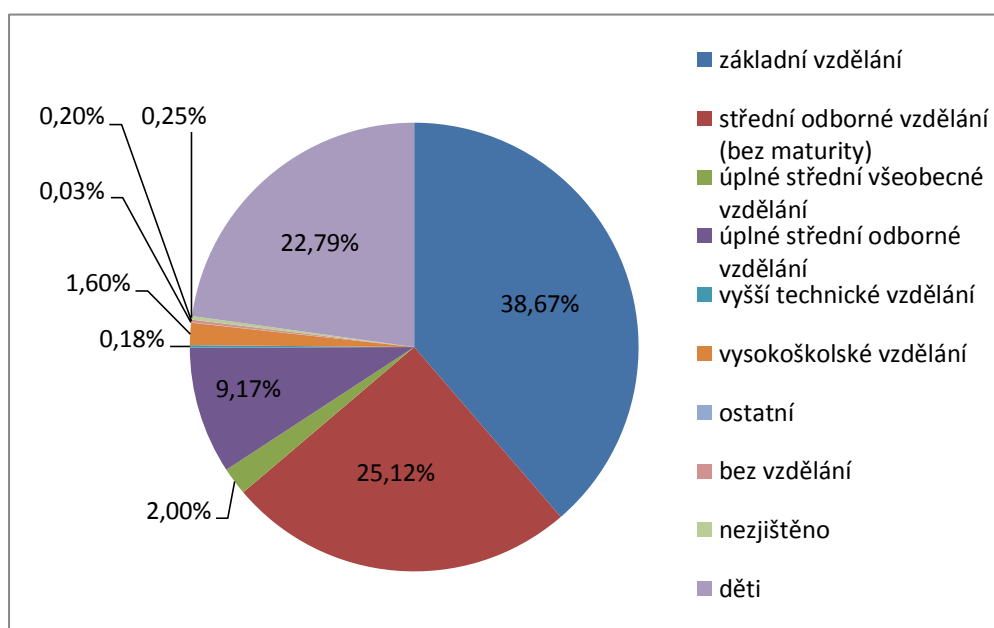
slovenská	3,06	maďarská	0,08
ukrajinská (rusínská)	0,08	německá	0,81
ruská	0,08	ostatní	0,03
polská	0,13	nezjištěno	0,05

Zdroj: vlastní zpracování dle Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 12. 1970, 2015

Mezi důležité charakteristiky obyvatel patří bezpochyby vzdělanostní složení, které bylo poprvé zjišťováno již v roce 1950 (Demografický informační portál, 2004-2014). Od té doby se významně zvýšil podíl i počet osob s úplným středním a vysokoškolským vzděláním, snížil se pak podíl osob se základním a neúplným středním vzděláním (Pavlík, Rychtaříková a Šubrtová, 1986).

V Holýšově v roce 1970 zatím ještě mírně převažovalo obyvatelstvo se základním vzděláním (Graf č. 12), jednalo se přibližně o jednu třetinu z celkového počtu obyvatel (38,67 %). Středního odborného vzdělání bez maturity dosáhlo 25,12 % lidí. Maturitu pak získalo 11,17 % osob, v této skupině je zahrnuté úplné střední všeobecné i odborné vzdělání. Vysokoškolsky vzdělaných (včetně vyššího technického vzdělání) bylo zjištěno 1,78 %. Příznivý byl podíl osob bez vzdělání, činil jen 0,2 %. U 10 osob (0,25 %) nebylo vzdělání zjištěno, 1 osoba (0,03 %) vystudovala bohosloveckou fakultu. Zbytek obyvatelstva byl tvořen dětmi školního věku (22,79 %).

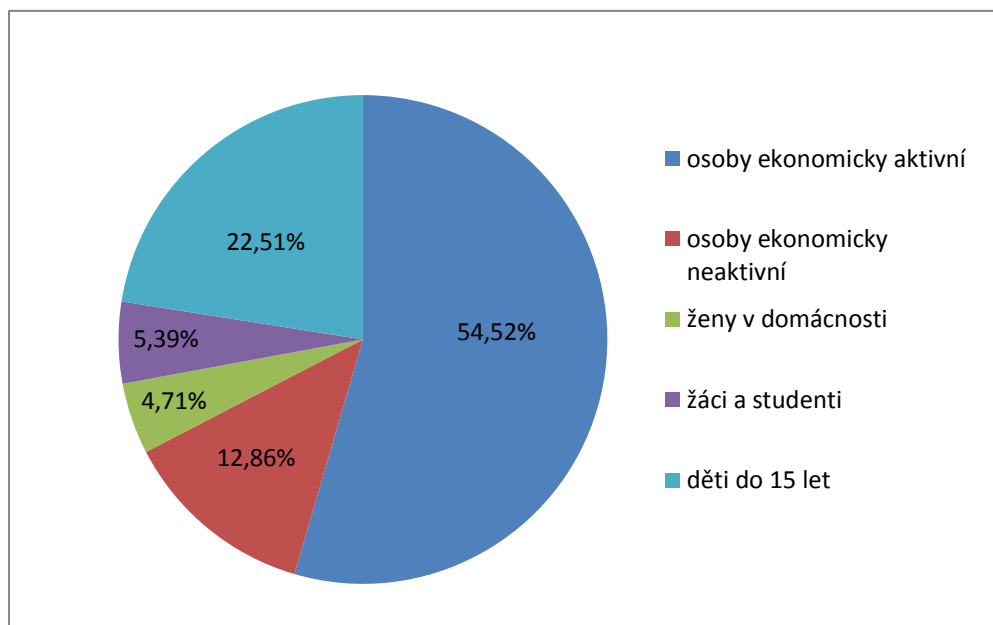
Graf č. 12: Struktura obyvatel podle vzdělání v Holýšově v roce 1970

Zdroj: vlastní zpracování dle Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 12. 1970, 2015

Polovinu obyvatel (54,52 %) v roce 1970 představovaly osoby ekonomicky aktivní (Graf č. 13). Druhá polovina byla pak rozdělena mezi děti do 15 let (22,51 %), žáky a studenty (5,39 %), ženy v domácnosti (4,71 %) a další ekonomicky neaktivní osoby (12,86 %).

Graf č. 13: Struktura obyvatel podle ekonomické aktivity v Holýšově v roce 1970

Zdroj: vlastní zpracování dle Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 12. 1970, 2015

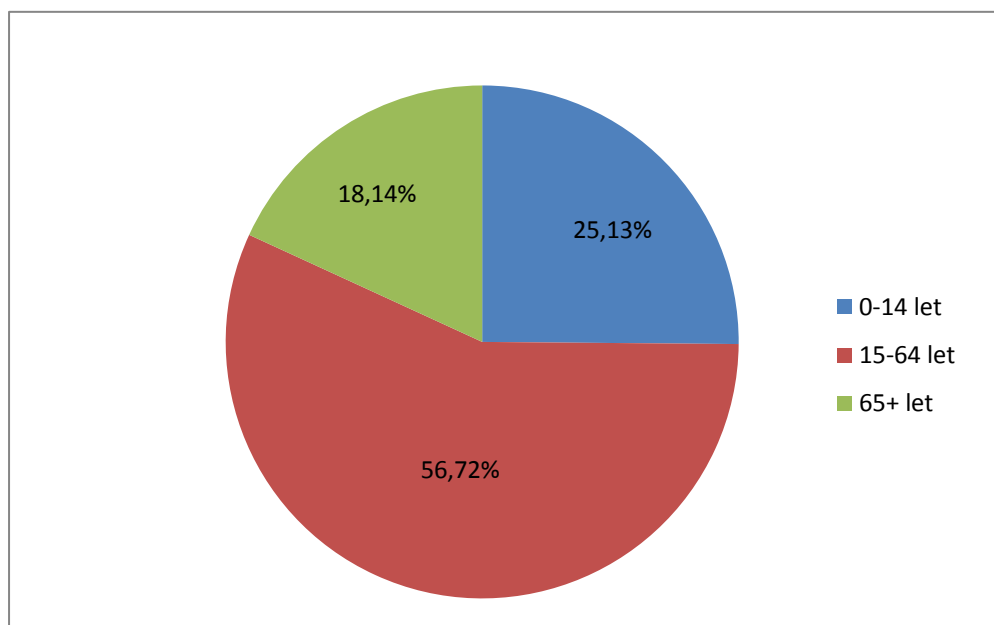

5.3 Demografická analýza sídla Holýšov za rok 1980

Roku 1980 se situace ve struktuře obyvatel opět obrátila, počet žen znovu převyšoval počet mužů. Rozdíl mezi oběma pohlavími činil 1,1 %, v absolutních číslech se jednalo o 46 osob. Ženy zaujímaly 50,55 % z celkového počtu obyvatel, muži tedy 49,45 %.

Z hlediska věkového složení obyvatelstva dále docházelo ke stárnutí obyvatel (Graf č. 14), rozdíl mezi dětskou a postreprodukční složkou byl už pouze 6,99 %. Do věkové skupiny 0-14 let patřilo 25,13 %, do starších 65 let pak 18,14 % obyvatel. Tento trend stárnutí obyvatelstva se projevuje i v současnosti, kdy se stává jedním z celosvětových problémů. Mezi nejčastější příčiny patří pokles úrovně plodnosti a porodnosti, ale také snižování míry úmrtnosti, což vede k dožívání se vyššího věku (Demografický informační portál, 2004-2014).

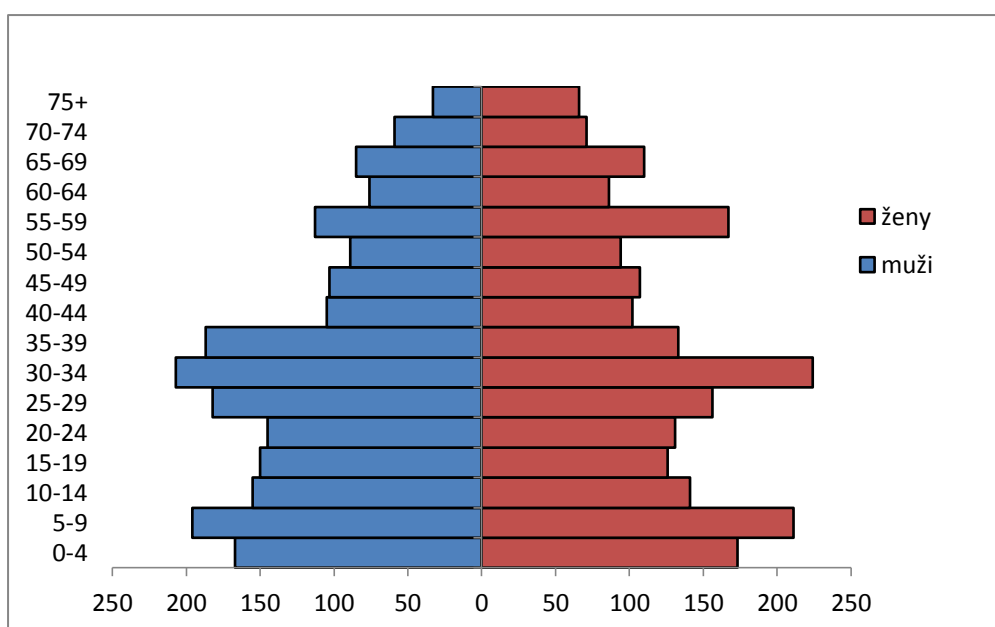
Graf č. 14: Věkové složení obyvatelstva v Holýšově v roce 1980

Zdroj: vlastní zpracování dle Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 11. 1980, 2015

Věková pyramida z roku 1980 je z důvodu sloučení věkových skupin nad 75 let částečně zkreslená. I na tomto grafu zůstalo ale patrné, že se jednalo o progresivní typ (Graf č. 15), kde měla převahu dětská složka. Zajímavostí bylo, že mezi obyvateli staršími 75 let značně převažovaly ženy, a to dokonce dvojnásobně (muži – 33 osob, ženy – 66 osob).

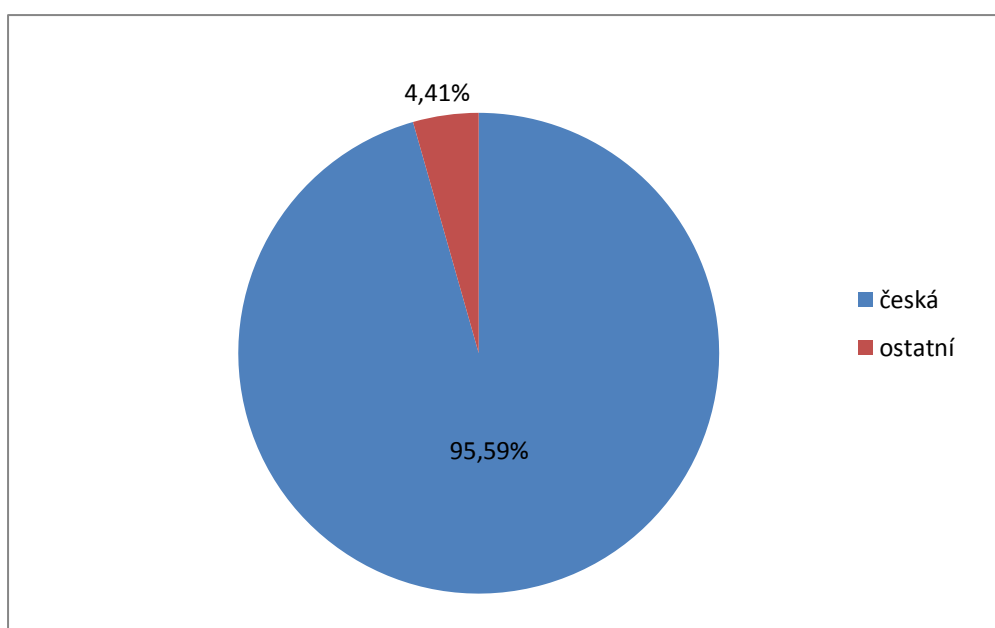
Graf č. 15: Věková pyramida obyvatelstva v Holýšově v roce 1980

Zdroj: vlastní zpracování dle Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 11. 1980, 2015

V národnostní struktuře obyvatelstva na Grafu č. 16 se od předchozího sčítání téměř nic nezměnilo. Většinu tvořili obyvatelé české národnosti (95,59 %), na druhém místě, se značným odstupem, figurovali obyvatelé slovenské národnosti (3,28 %). Další národnosti se vyskytovaly již jen sporadicky (Tabulka č. 5), za zmínku stáli ještě Němci, kterých bylo při sčítání přítomno 25 (0,6 %). U 5 osob (0,12 %) nebyla národnostní příslušnost zjištěna.

Graf č. 16: Národnostní struktura obyvatelstva v Holýšově v roce 1980

Zdroj: vlastní zpracování dle Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 11. 1980, 2015

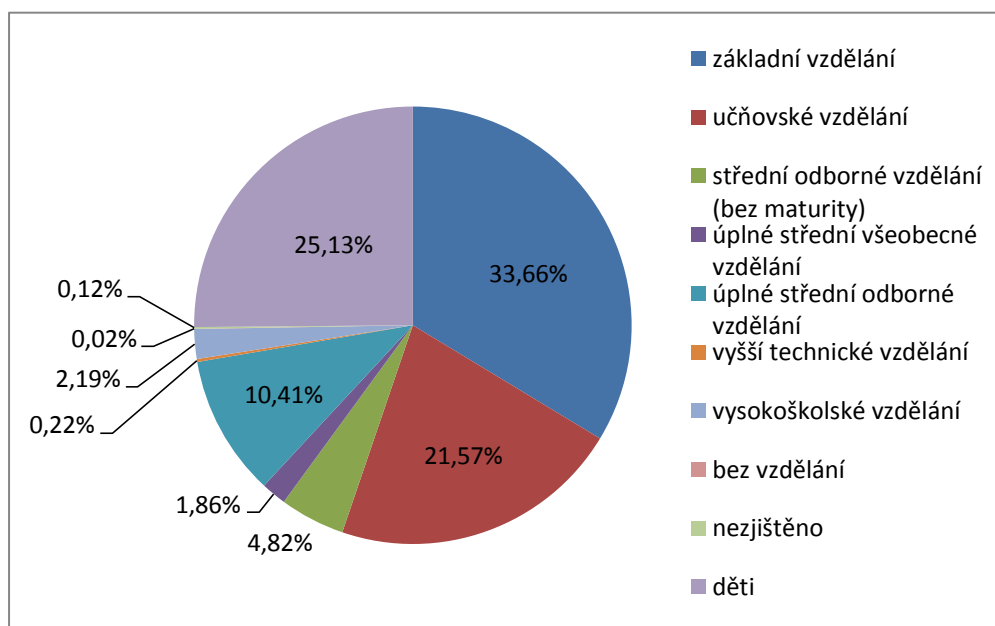
Tabulka č. 5: Ostatní národnosti v Holýšově v roce 1980 (%)

slovenská	3,28	maďarská	0,10
ukrajinská	0,07	německá	0,60
ruská	0,05	ostatní	0,05
polská	0,14	nezjištěno	0,12

Zdroj: vlastní zpracování dle Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 11. 1980, 2015

Ani struktura obyvatel podle vzdělání se oproti předchozímu sčítání příliš nezměnila (Graf č. 17). Základní vzdělání ukončilo 33,66 % obyvatel. Učňovské a střední odborné vzdělání bez maturity by se dalo sloučit, tvořilo 26,39 % z celkového počtu. Úplného středního všeobecného a odborného vzdělání dosáhlo 1,86 %, respektive 10,41 %. Vysokoškolsky vzdělaných osob žilo v Holýšově 2,19 %, vyšší školu s technickým zaměřením vystudovalo 9 osob (0,22 %). Pouze jedna osoba (0,02 %) byla bez vzdělání, u 5 osob (0,12 %) nebyl stupeň vzdělanosti zjištěn. Zbytek populace zaujímaly děti s 25,13 %.

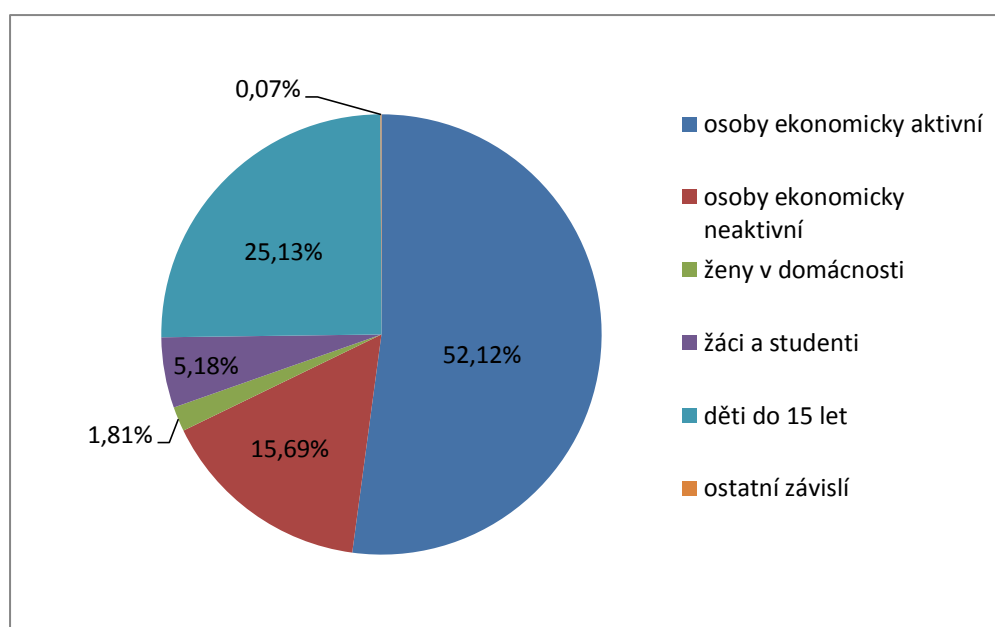
Graf č. 17: Struktura obyvatel podle vzdělání v Holýšově v roce 1980

Zdroj: vlastní zpracování dle Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 11. 1980, 2015

Na grafu č. 18 je znázorněna struktura obyvatel podle ekonomické aktivity v roce 1980. Osoby ekonomicky aktivní představovaly 52,12 %. Druhou část obyvatelstva reprezentovaly děti do 15 let (25,13 %), žáci a studenti (5,18 %), ženy v domácnosti (1,81 %) a dále pak další ekonomicky neaktivní osoby (15,69 %) a ostatní závislí (0,07 %).

Graf č. 18: Struktura obyvatel podle ekonomické aktivity v Holýšově v roce 1980

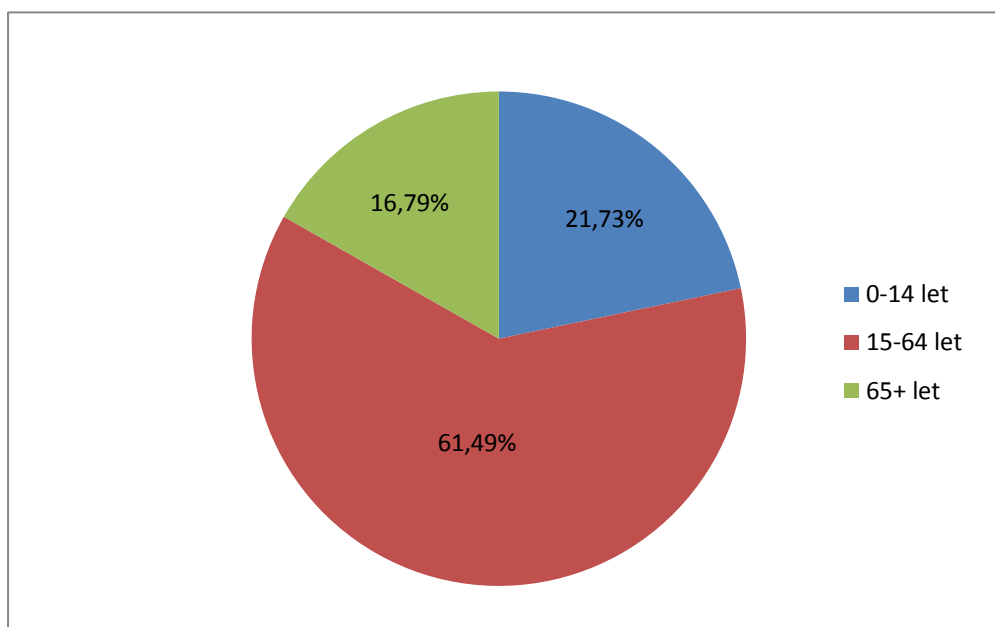
Zdroj: vlastní zpracování dle Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 11. 1980, 2015

5.4 Demografická analýza sídla Holýšov za rok 1991

V roce 1991 byla struktura obyvatel obdobná jako při předchozím sčítání, počet žen mírně převyšoval počet mužů. Procentuálně vyjádřeno, jednalo se o 51,45 % u žen a 48,55 % u mužů. Rozdíl tedy činil 2,9 %, konkrétně 128 osob.

Ve věkovém složení obyvatelstva (Graf č. 19) tvořila dětská složka 21,73 % z celkového počtu, lidé v důchodovém věku zaujímali 16,79 %. Zastoupení obyvatel ve věkové skupině 15-64 let ve srovnání s předchozím sčítáním z roku 1980 slabě vzrostlo, a to až na 61,49 %.

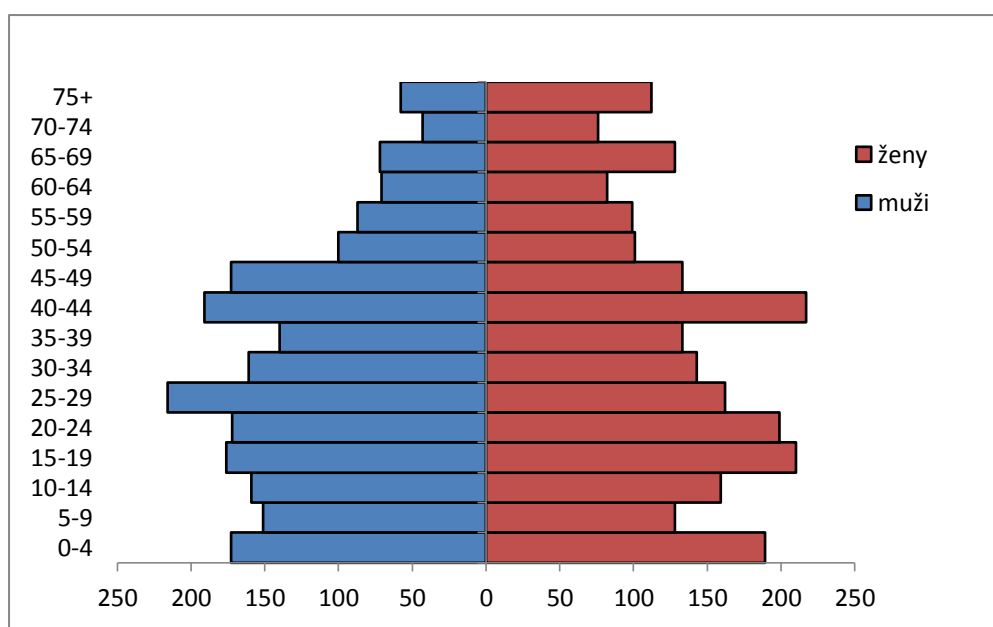
Graf č. 19: Věkové složení obyvatelstva v Holýšově v roce 1991

Zdroj: vlastní zpracování dle Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 3. 3. 1991, 2015

Na grafu č. 20 můžeme pozorovat, že složky dětská a postreprodukční byly téměř vyrovnány, což svědčilo o stacionárním typu populace. Tento typ vzniká dlouhodobým poklesem intenzity porodnosti až na takovou úroveň, že dochází pouze k nahrazování obyvatelstva v reprodukčním věku (Pavlík, Rychtaříková a Šubrtová, 1986).

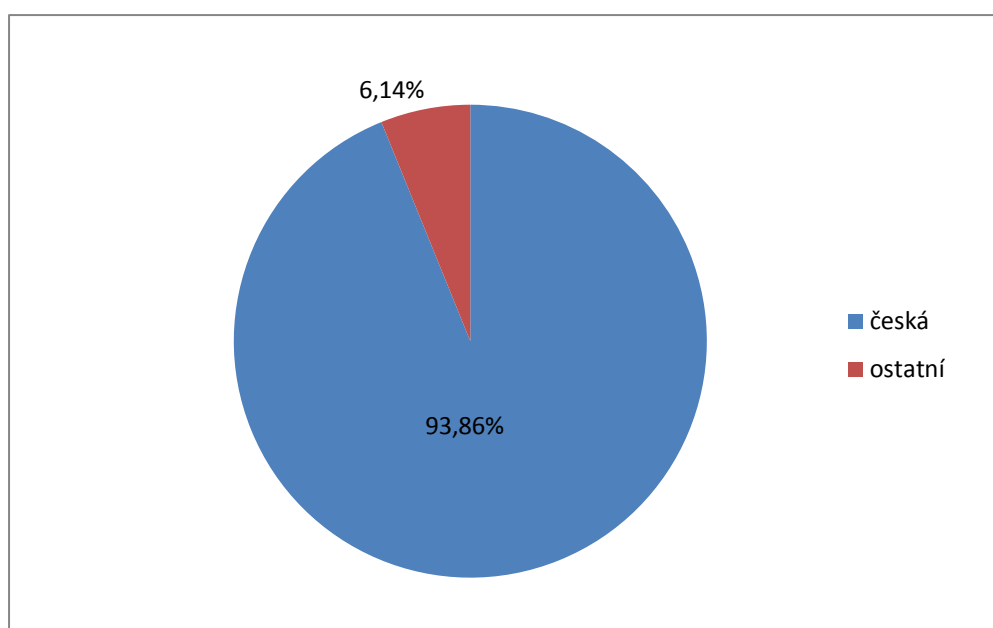
Graf č. 20: Věková pyramida obyvatelstva v Holýšově v roce 1991

Zdroj: vlastní zpracování dle Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 3. 3. 1991, 2015

Při pohledu na národnostní strukturu (Graf č. 21) je patrné, že většinu opět tvořilo obyvatelstvo české národnosti (93,86 %). V tomto roce se poprvé objevila národnost moravská a slezská, zastoupení bylo ale celkem malé (Tabulka č. 6), představovalo 0,88 % a 0,09 %. Slovenská národnost byla reprezentována 3,65 %, německá 0,54 %. Ostatní národnosti se vyskytovaly jen zřídka – romská (0,2 %), polská a ukrajinská (obě 0,11 %), maďarská (0,09 %) a rusínská (0,05 %). Poměr u nezjištěných osob stoupl na 0,41 %, důvodem mohlo být i sloučení skupiny s ostatními národnostmi.

Graf č. 21: Národnostní struktura obyvatelstva v Holýšově v roce 1991

Zdroj: vlastní zpracování dle Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 3. 3. 1991, 2015

Tabulka č. 6: Ostatní národnosti v Holýšově v roce 1991 (%)

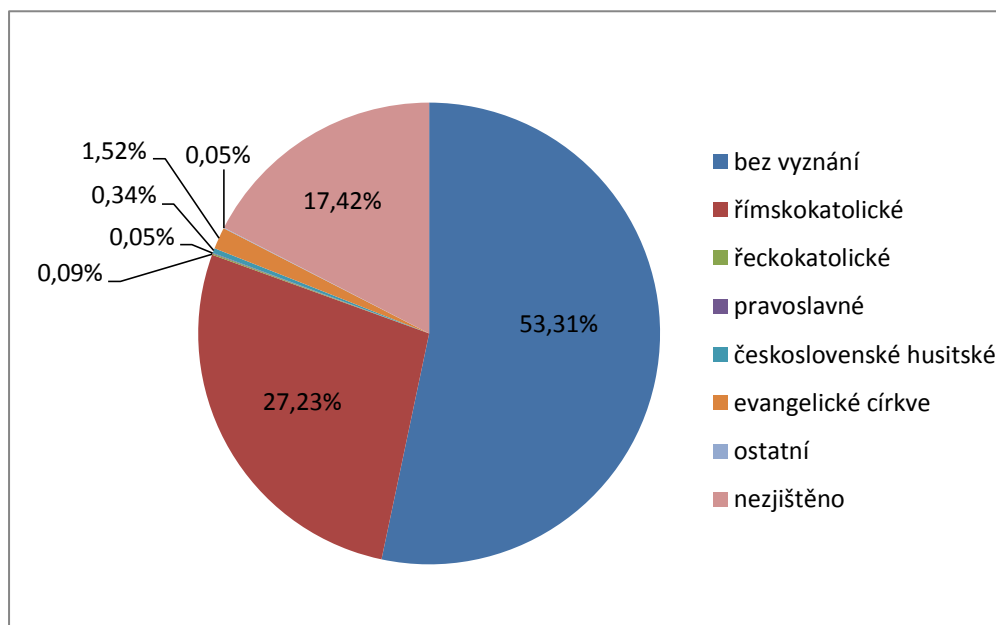
slovenská	3,65	romská	0,20	ukrajinská	0,11
moravská	0,88	polská	0,11	ostatní a nezjištěno	0,41
slezská	0,09	německá	0,54		
maďarská	0,09	rusínská	0,05		

Zdroj: vlastní zpracování dle Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 3. 3. 1991, 2015

Po čtyřicetileté absenci se ve sčítání opět objevilo i náboženské vyznání (Historie sčítání, 2014). Polovinu obyvatelstva s 53,31 % reprezentovalo obyvatelstvo bez vyznání (Graf č. 22). K římskokatolické církvi se hlásilo 27,23 %, k evangelickým církvím pak 1,52 %. Příslušnost k československé církvi husitské označilo 0,34 % obyvatel. Řeckokatolické vyznání si zvolily 4 osoby (0,09 %), pravoslavné a ostatní po 2 osobách (0,05 %). Náboženský směr nebyl zjištěn u 769 osob (17,42 %).

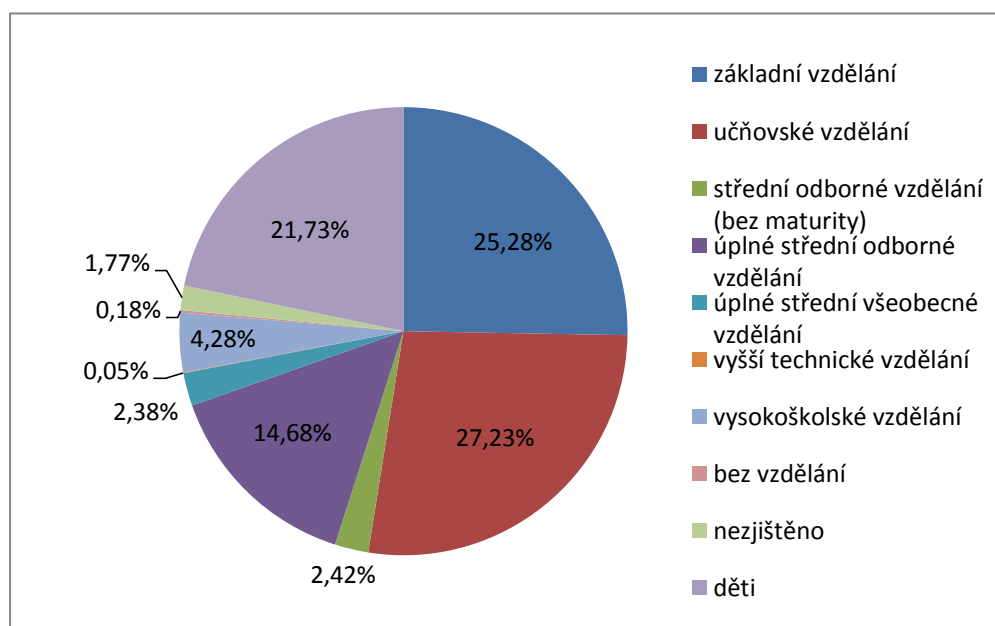
Graf č. 22: Struktura obyvatel podle náboženského vyznání v Holýšově v roce 1991

Zdroj: vlastní zpracování dle Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 3. 3. 1991, 2015

Alespoň základního vzdělání dosáhlo 25,28 % z celkového počtu obyvatel (Graf č. 23). Učňovské a střední odborné vzdělání bez maturity mělo dohromady 29,65 % (27,23 % a 2,42 %). Maturitu získalo 17,06 % obyvatel, z toho úplné střední odborné vzdělání reprezentovalo 14,68 % a úplné střední všeobecné vzdělání 2,38 %. Školu s vyšším technickým zaměřením absolvovaly 2 osoby (0,05 %), vysokoškolsky vzdělaných bylo dále ještě 4,28 %. Pouze 8 osob (0,18 %) nedosáhlo žádného vzdělání. Děti tvořily 21,73 % a nezjištěných bylo 1,77 %.

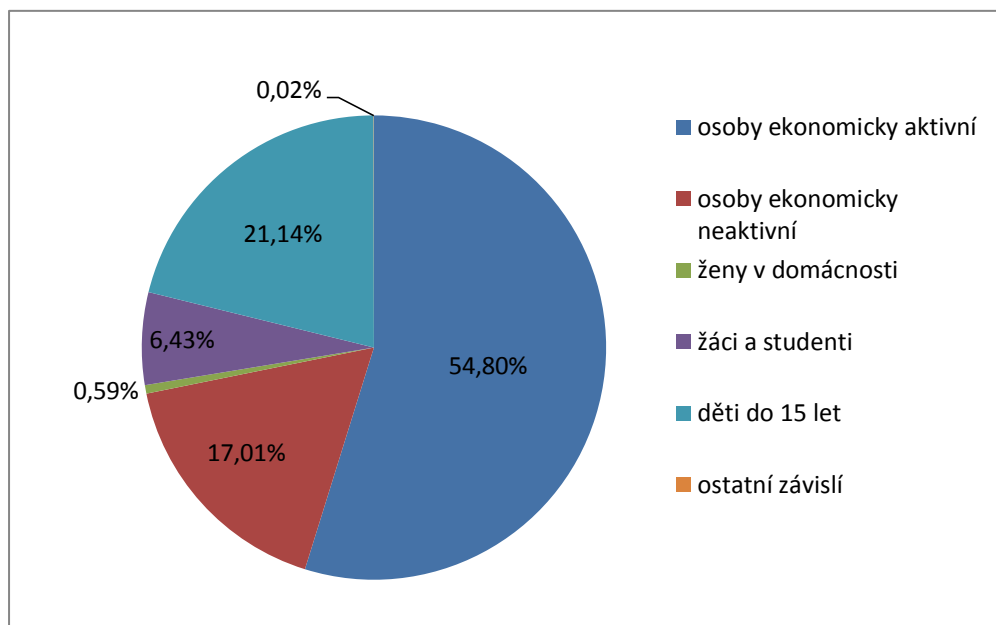
Graf č. 23: Struktura obyvatel podle vzdělání v Holýšově v roce 1991

Zdroj: vlastní zpracování dle Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 3. 3. 1991, 2015

Osoby ekonomicky aktivní představovaly v roce 1991 přes polovinu obyvatelstva (Graf č. 24), přesněji 54,8 %. Děti do 15 let tvořily 21,14 %, žáci a studenti 6,43 %, ženy v domácnosti 0,59 % a ostatní závislí 0,02 %, což odpovídalo jedné osobě. Zbytek obyvatelstva patřil do skupiny ekonomicky neaktivních (17,01 %).

Graf č. 24: Struktura obyvatel podle ekonomické aktivity v Holýšově v roce 1991

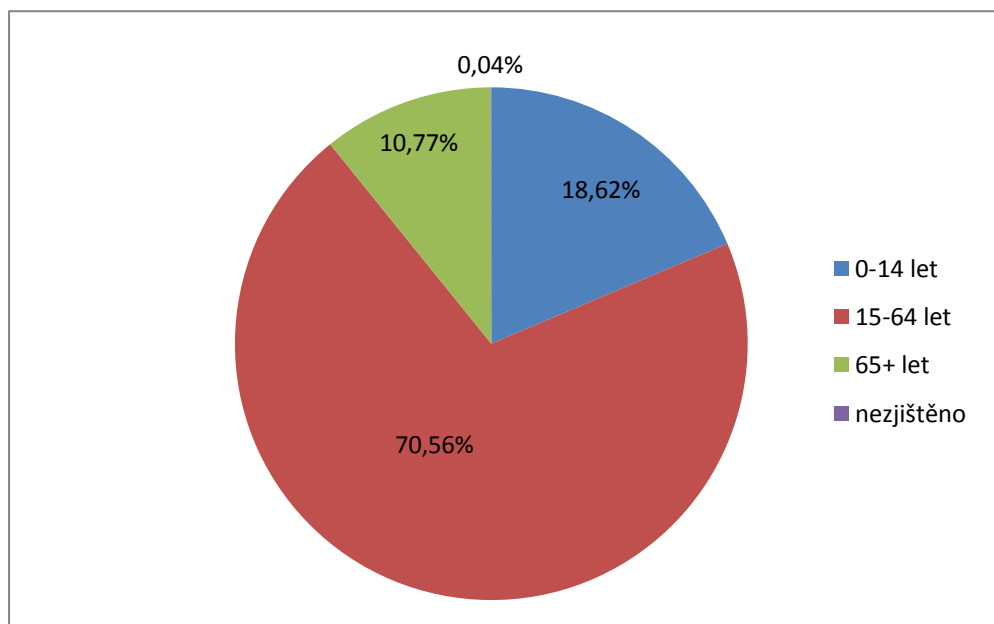
Zdroj: vlastní zpracování dle Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 3. 3. 1991, 2015

5.5 Demografická analýza sídla Holýšov za rok 2001

V roce 2001 měly ženy opět převahu nad muži. Počet žen byl 2 293 (51,14 %), počet mužů – 2 191 (48,86 %). Rozdíl mezi nimi činil tedy 102 osob (2,28 %).

Ani ve věkovém složení obyvatelstva nedošlo k žádné velké změně (Graf č. 25), jen poměr mezi složkou dětskou a postreprodukční se oproti předchozímu sčítání zvýšil. Představoval 7,8 %, což odpovídalo 350 osobám. Věkovou skupinu 0-14 let reprezentovalo 18,62 %, lidé starší 65 let zaujímali 10,77 % a u 0,04 % (2 osoby) nebyl věk zjištěn.

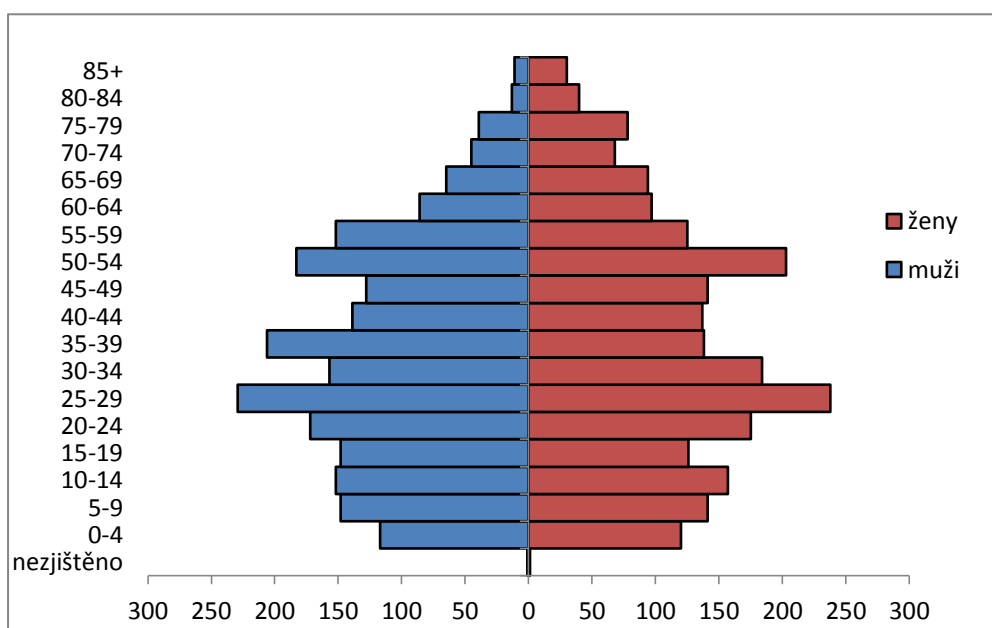
Graf č. 25: Věkové složení obyvatelstva v Holýšově v roce 2001

Zdroj: vlastní zpracování dle Sčítání lidu, domů a bytů 2001 - okres Domažlice, 2003

Graf č. 26 ukazuje stav obyvatelstva v Holýšově v roce 2001. Věkové skupiny byly od tohoto roku rozčleněny již podrobněji a přehledněji. Obyvatelstvo starší 60 let se vyznačovalo převahou žen nad muži, a to v každé věkové skupině. V ostatních skupinách byl poměr mezi pohlavími už vyrovnaný. Mezi výjimky patřily ale kategorie 15-19 let, 35-39 let a 55-59 let, ve kterých dominovali muži. U 2 osob (1 muž, 1 žena) nebyl věk zjištěn.

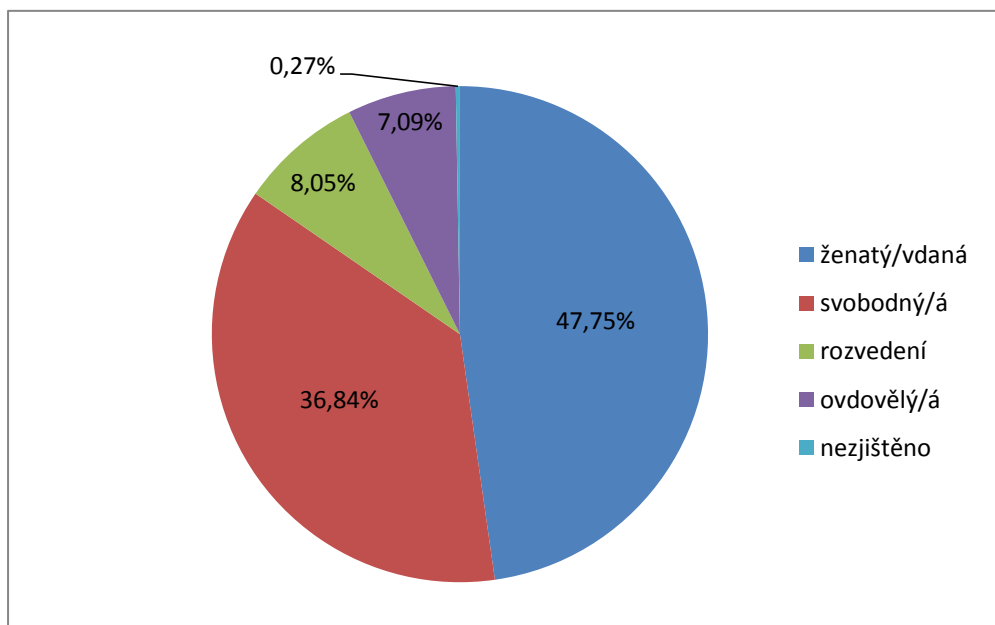
Graf č. 26: Věková pyramida obyvatelstva v Holýšově v roce 2001

Zdroj: vlastní zpracování dle Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 3. 2001, 2015

Téměř polovinu obyvatelstva (47,75 %) tvořily osoby ženaté či vdané (Graf č. 27). Rozvedených bydlelo ve městě 8,05 %, ovdovělých 7,09 %. Ostatní obyvatelé (36,84 %) byli vedeni jako svobodní, ať už z jakéhokoliv důvodu. U 12 osob (0,27 %) nebyl rodinný stav zjištěn.

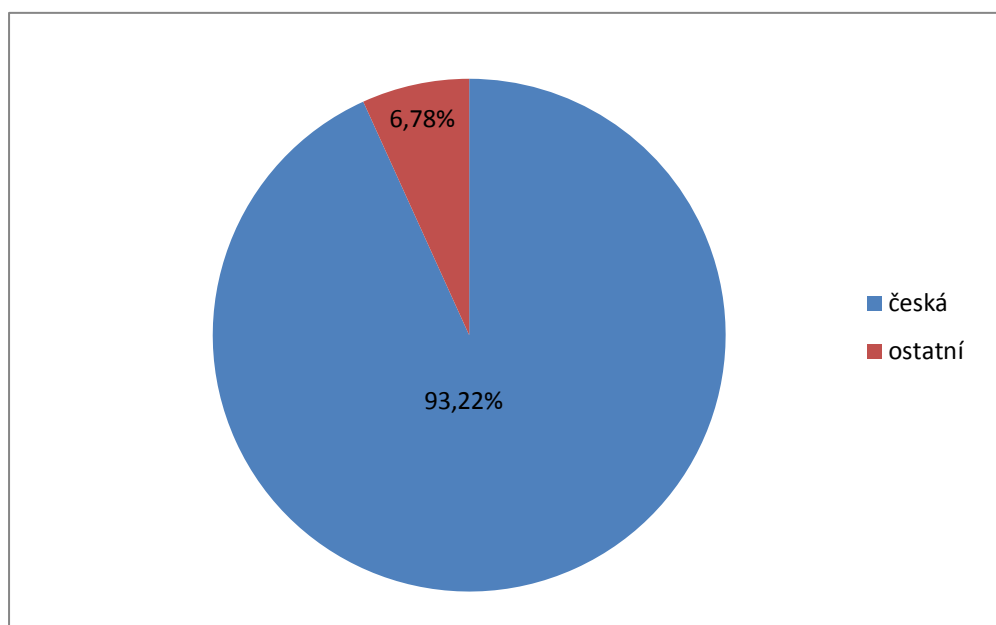
Graf č. 27: Struktura obyvatel podle rodinného stavu v Holýšově v roce 2001

Zdroj: vlastní zpracování dle Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 3. 2001, 2015

Největší zastoupení z hlediska národnostní struktury (93,22 %) představovala národnost česká (Graf č. 28). Moravská a slezská národnost byla zastoupena jen zřídka (0,16 %, respektive 0,02 %). Slováci zaujímali 2,12 % z celkového počtu obyvatel, ostatní národnosti se ale příliš nevyskytovaly (Tabulka č. 7). Německá – 0,54 %, ukrajinská – 0,51 %, romská a ostatní - obě 0,13 %, polská – 0,09 %, ruská a vietnamská – obě 0,02 %. Výrazně se zvýšil počet osob s nezjištěnou národností, přesněji se jednalo o 136 osob (3,03 %).

Graf č. 28: Národnostní struktura obyvatelstva v Holýšově v roce 2001

Zdroj: vlastní zpracování dle Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 3. 2001, 2015

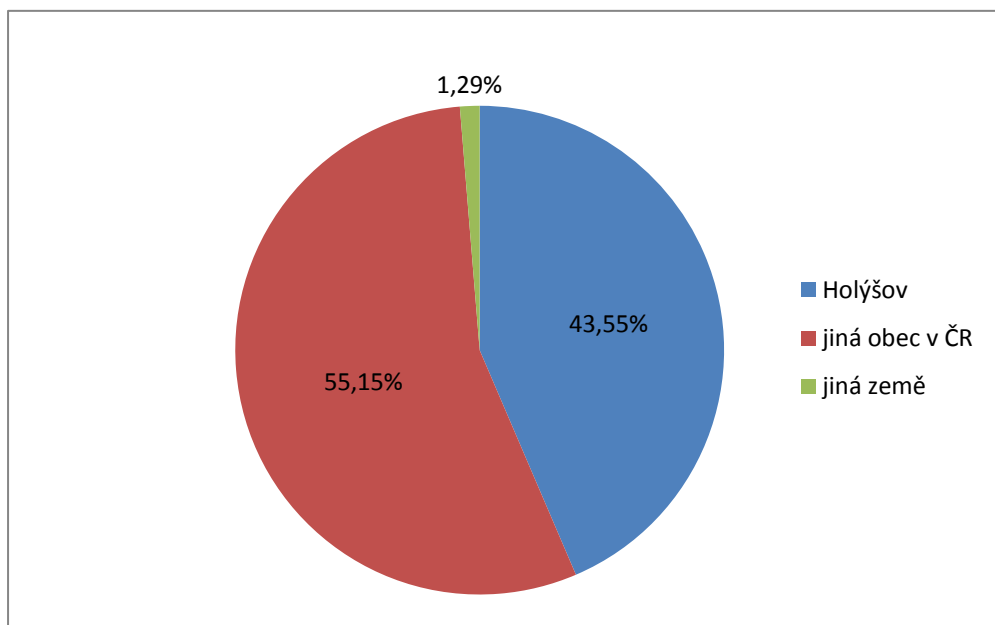
Tabulka č. 7: Ostatní národnosti v Holýšově v roce 2001 (%)

moravská	0,16	polská	0,09	vietnamská	0,02
slezská	0,02	německá	0,54	ostatní	0,13
slovenská	2,12	ruská	0,02	nezjištěno	3,03
romská	0,13	ukrajinská	0,51		

Zdroj: vlastní zpracování dle Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 3. 2001, 2015

Zajímavý byl pohled na obyvatelstvo, co se týče jejich rodné obce (Graf č. 29). Jako místo, kde se lidé rozhodli žít po svém narození, si Holýšov zvolilo 43,55 % obyvatel. Jinou obec v České republice si vybralo 55,15 %. A v jiné zemi se narodilo 1,29 %.

Graf č. 29: Obyvatelstvo podle místa narození v Holýšově v roce 2001

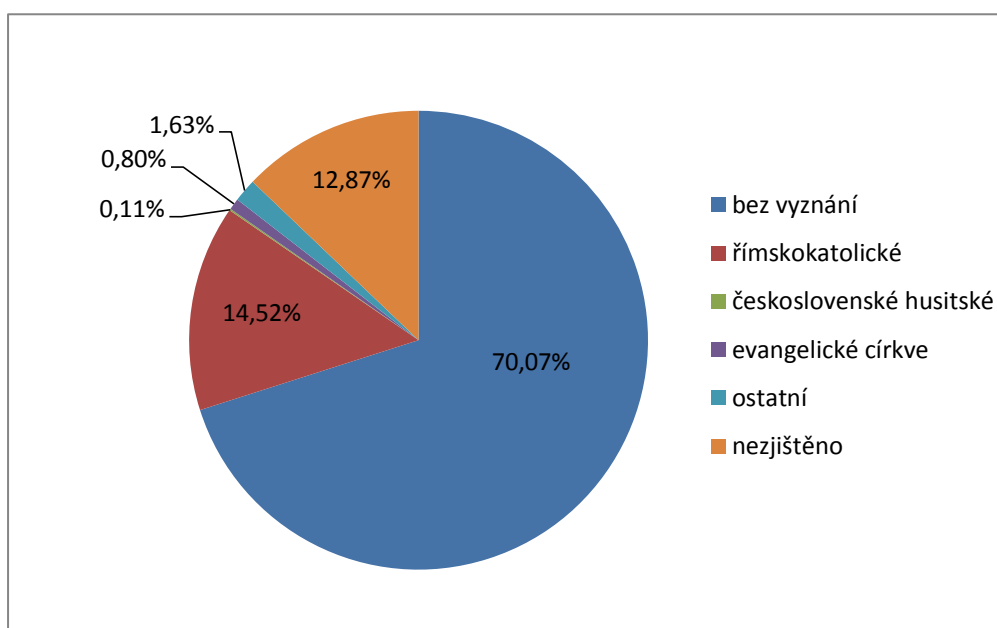

Zdroj: vlastní zpracování dle Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 3. 2001, 2015

Více než dvě třetiny obyvatel (70,07 %) uvedlo, že je bez náboženského vyznání (Graf č. 30). Římskokatolickou církev si zvolilo 14,52 % obyvatel, u 12,87 % nebyla jejich náboženská víra zjištěna. K evangelickým církvím se hlásilo 0,8 % a československou husitskou církev si vybralo 0,11 %. Do ostatních (1,63 %) bylo zařazeno náboženské společenství Svědkové Jehovovi a také další nepřesně určená náboženství.

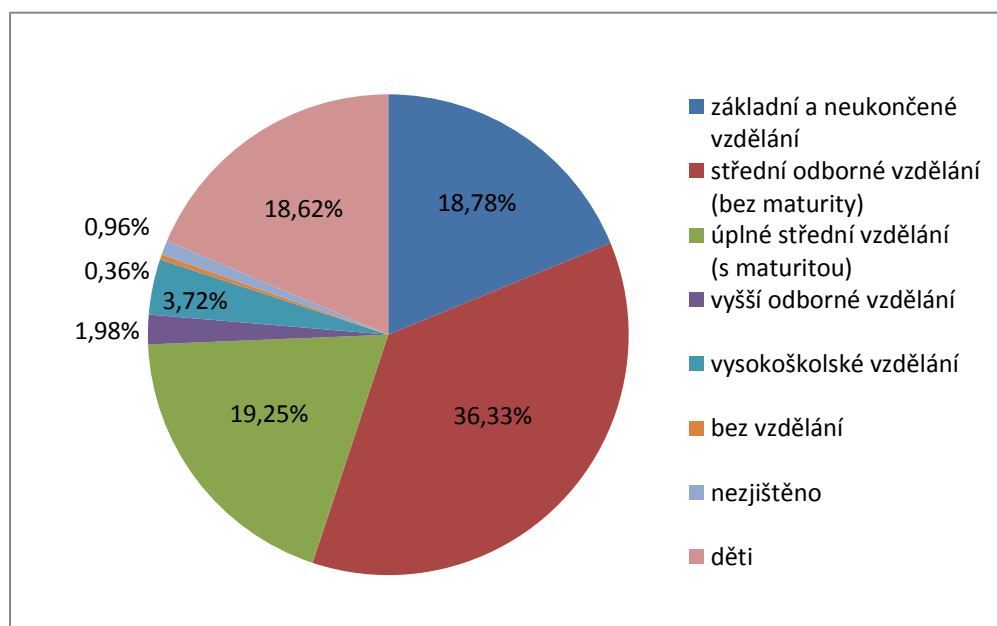
Graf č. 30: Struktura obyvatel podle náboženského vyznání v Holýšově v roce 2001

Zdroj: vlastní zpracování dle Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 3. 2001, 2015

Z hlediska struktury obyvatel podle vzdělanosti žilo ve městě v roce 2001 pouze 18,78 % lidí jen se základním případně neukončeným vzděláním (Graf č. 31). Střední odborné vzdělání bez maturity ukončilo 36,33 % a úplné střední vzdělání s maturitou absolvovalo 19,25 %. Počet osob s vyšším odborným vzděláním vzrostl na 1,98 % (nárůst o 1,93 %). Oproti minulému sčítání mírně poklesl počet vysokoškolsky vzdělaných osob, a to na 3,72 % (pokles o 0,56 %). Bez vzdělání bylo jen 16 osob (0,36 %), u 43 osob (0,96 %) nebyla úroveň vzdělání zjištěna. Zbytek populace (18,62 %) tvořily děti.

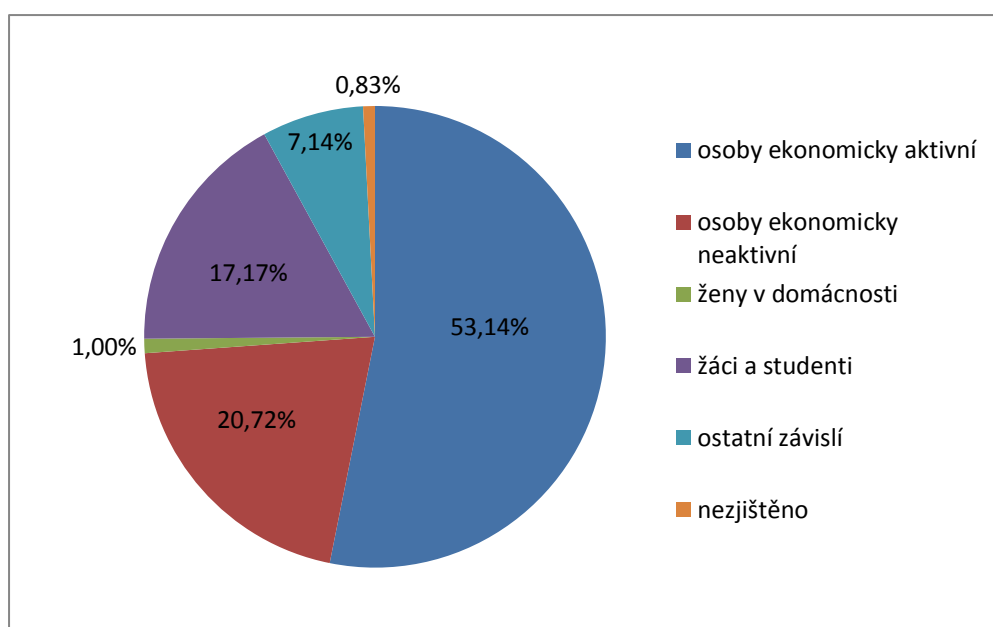
Graf č. 31: Struktura obyvatel podle vzdělání v Holýšově v roce 2001

Zdroj: vlastní zpracování dle Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 3. 2001, 2015

Ekonomicky aktivní osoby zaujímaly 53,14 % z celkového počtu obyvatel (Graf č. 32). Mezi osoby ekonomicky neaktivní patřilo 20,72 %. Malou část obyvatelstva tvořily ženy v domácnosti, bylo jich jen 1 %. Počet žáků a studentů se podstatně zvýšil, přesněji z 6,43 % na 17,17 %. Ostatní závislí se na struktuře obyvatel podíleli 7,14 %. Ekonomická aktivita nebyla zjištěna u 37 osob (0,83 %).

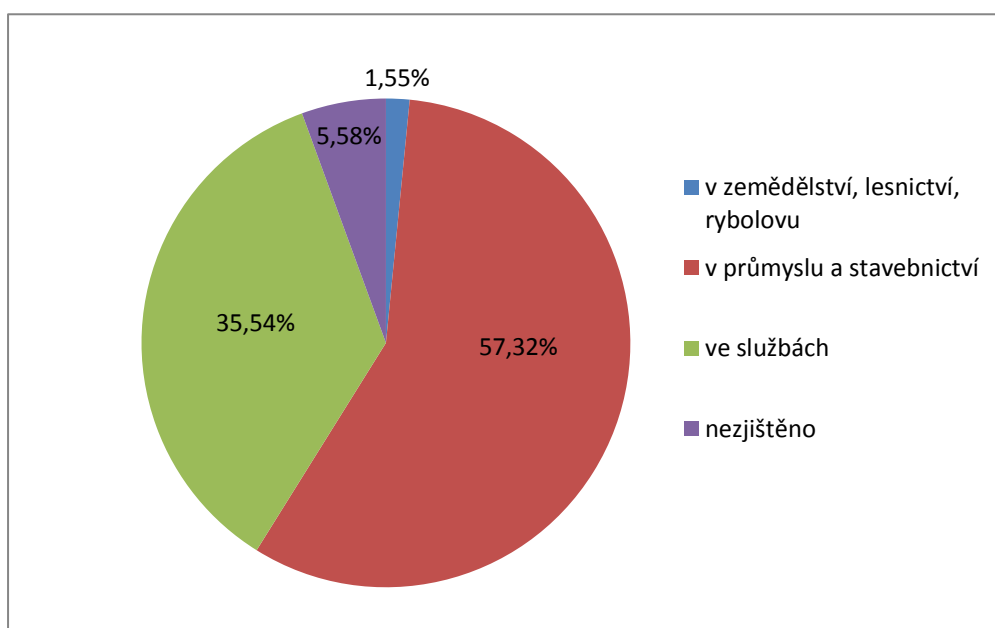
Graf č. 32: Struktura obyvatel podle ekonomické aktivity v Holýšově v roce 2001

Zdroj: vlastní zpracování dle Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 3. 2001, 2015

Největší zastoupení mělo obyvatelstvo pochopitelně v průmyslu a stavebnictví (Graf č. 33), jednalo se o 57,32 %. Ve městě již v té době působilo hned několik středně velkých firem, mezi nejvýznamnější patřili například EvoBus Bohemia s. r. o., Kabelovna Kabex či Wuppermann Kovotechnika s. r. o. (Oficiální stránky města Holýšov, 2015). Ve službách pracovalo 35,54 % obyvatel a v zemědělství, lesnictví a rybolovu 1,55 %. U 133 osob (5,58 %) nebylo odvětví zjištěno.

Graf č. 33: Ekonomická aktivita podle odvětví v Holýšově v roce 2001

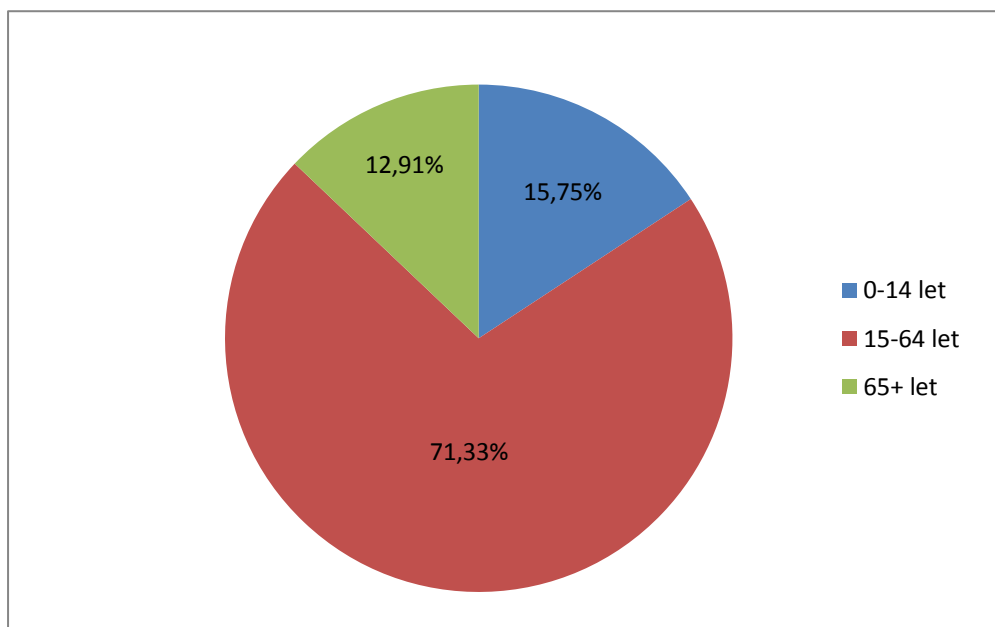
Zdroj: vlastní zpracování dle Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 3. 2001, 2015

5.6 Demografická analýza sídla Holýšov za rok 2011

V roce 2011 byla struktura obyvatel podle pohlaví obdobná, jako tomu bylo v předchozích sčítáních. Ženy měly mírnou převahu nad muži, procentuálně se jednalo o rozdíl 1,44 %. Ženské pohlaví zaujímallo 50,72 %, mužské pak 49,28 %.

Při pohledu na věkové složení, vidíme na Grafu č. 34, že poměr mezi složkou dětskou a postreprodukční se příliš nezměnil. Obyvatelstvo ve věku 0-14 let tvořilo 15,75 %, osoby starší 65 let reprezentovalo 12,91 %. Téměř o 1 % se zvýšil stav obyvatelstva ve věku 15-64 let (ze 70,56 % na 71,33 %), tedy složka reprodukční.

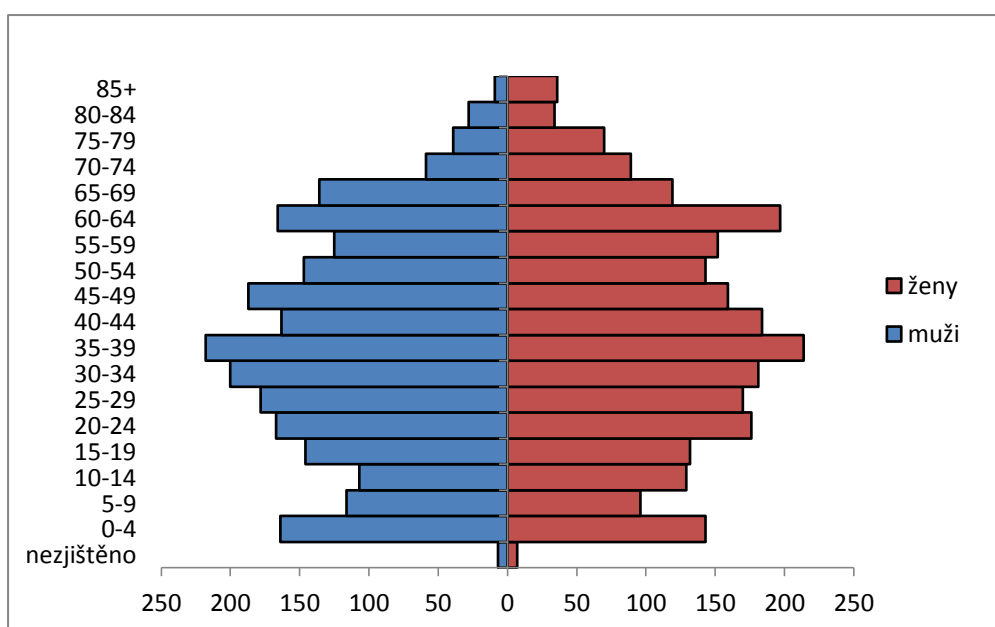
Graf č. 34: Věkové složení obyvatelstva v Holýšově v roce 2011

Zdroj: vlastní zpracování dle Statistický lexikon obcí 2013, 2013

V roce 2011 se u věkové pyramidy obyvatelstva již jednalo o regresivní typ, kde složka postreprodukční převažuje nad složkou dětskou (Graf č. 35). Od věkové skupiny 55-59 let až do 85+ let výrazně převládá počet žen nad muži, výjimku tvořila jen kategorie 65-69 let, kde měli mírnou převahu muži. Jinak se žádné značné výkyvy neprojevovaly. Věk nebyl zjištěn u 14 osob (7 mužů, 7 žen).

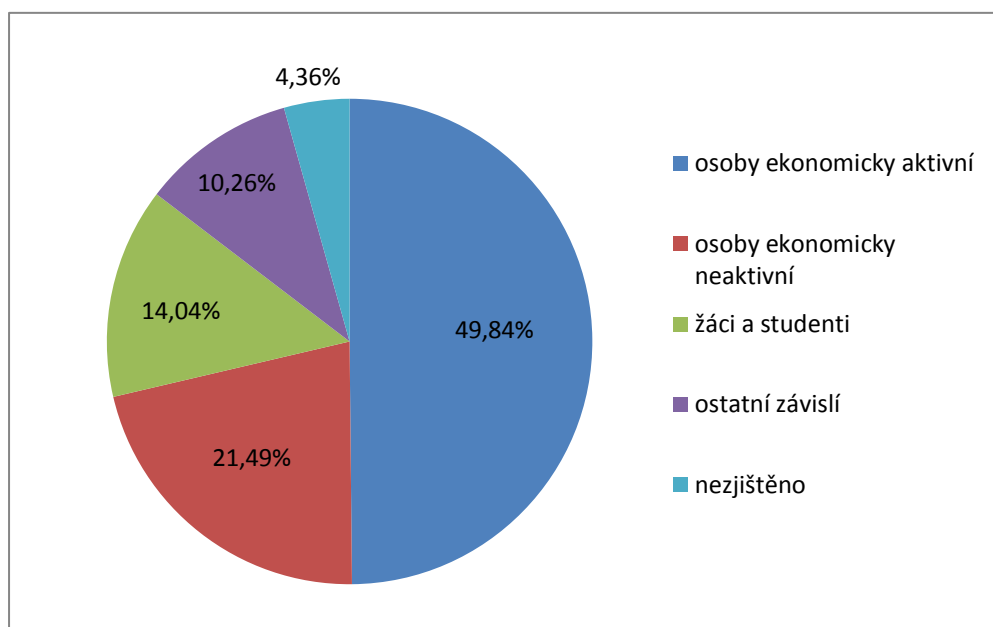
Graf č. 35: Věková pyramida obyvatelstva v Holýšově v roce 2011

Zdroj: vlastní zpracování dle Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 26. 3. 2011, 2015

Skoro polovinu obyvatel (49,84 %) tvořily osoby ekonomicky aktivní (Graf č. 36). Naopak ekonomicky neaktivní zaujímali 21,49 % z celkového počtu obyvatel. Žáci a studenti byli zastoupeni 14,04 %, ostatní závislí pak 10,26 %. Ekonomická aktivita nebyla zjištěna u 209 osob, což odpovídalo 4,36 %.

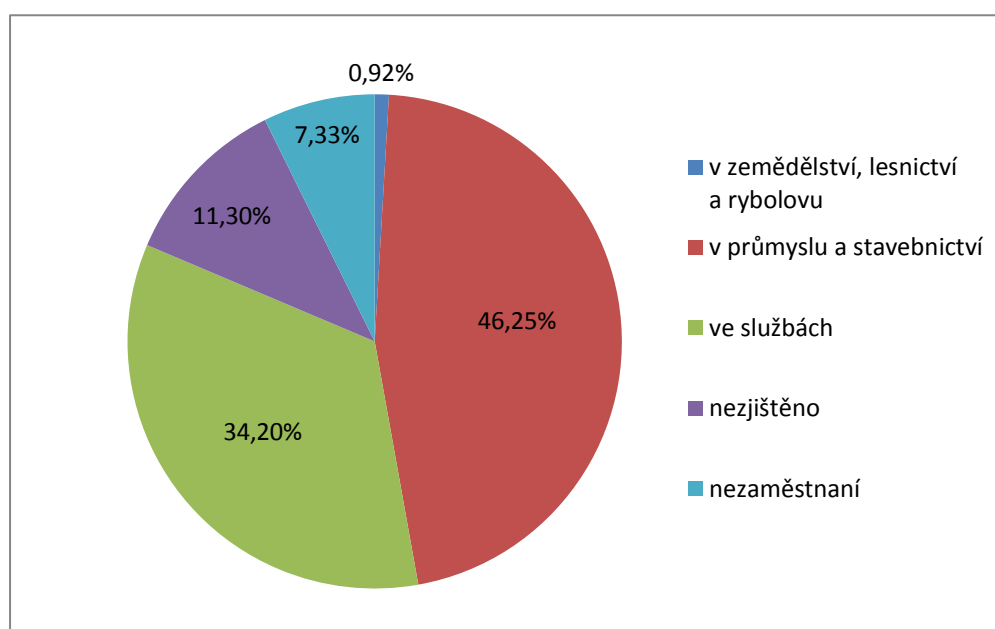
Graf č. 36: Struktura obyvatel podle ekonomické aktivity v Holýšově v roce 2011

Zdroj: vlastní zpracování dle Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 26. 3. 2011, 2015

Do struktury obyvatel dle odvětví ekonomické aktivity (Graf č. 37) byli zařazeni i nezaměstnaní, kteří tvořili 7,33 %. Nejvíce zastoupeno však bylo obyvatelstvo v průmyslu a stavebnictví (46,25 %). Ve službách bylo zaměstnáno 34,2 % a v zemědělství, lesnictví a rybolovu 0,92 % (22 osob). U 11,3 % (270 osob) nebylo odvětví ekonomické činnosti zjištěno.

Graf č. 37: Ekonomická aktivita podle odvětví v Holýšově v roce 2011

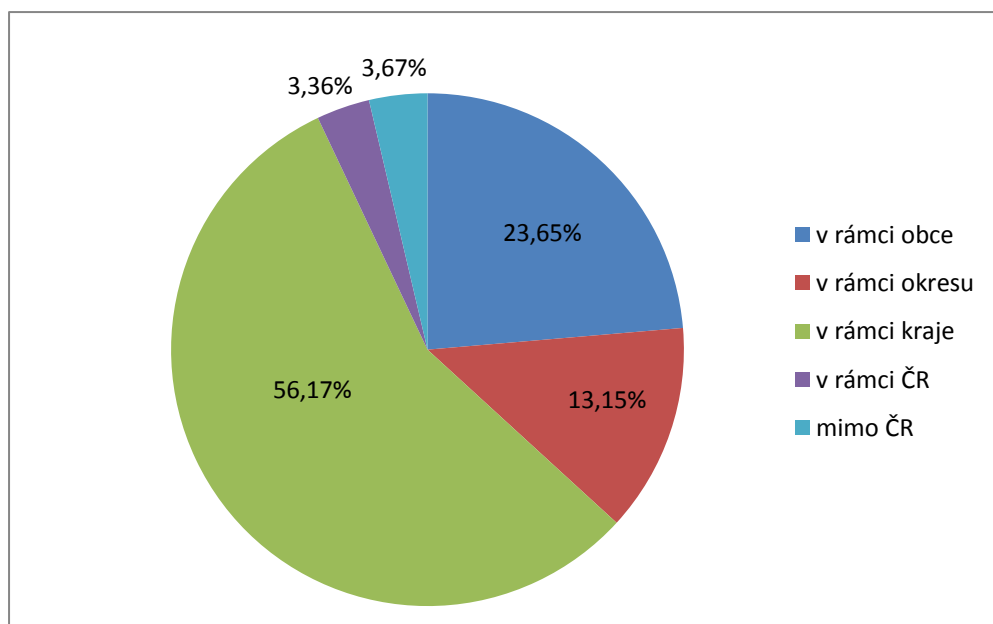

Zdroj: vlastní zpracování dle Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 26. 3. 2011, 2015

Zajímavým ukazatelem byla i vyjížďka do zaměstnání (Graf č. 38). Více než polovina obyvatelstva (56,17 %) dojížděla do svého zaměstnání v rámci kraje. Vůbec nemuselo dopravní prostředek použít 23,65 % obyvatelstva, jež bylo zaměstnáno v rámci obce. V rámci okresu mělo vyjížďku 13,15 %. Do jiné země mířilo za zaměstnáním 3,67 %. Mimo kraj, ale stále v rámci České republiky vyjíždělo 3,36 %.

Graf č. 38: Vyjížďka do zaměstnání v Holýšově v roce 2011

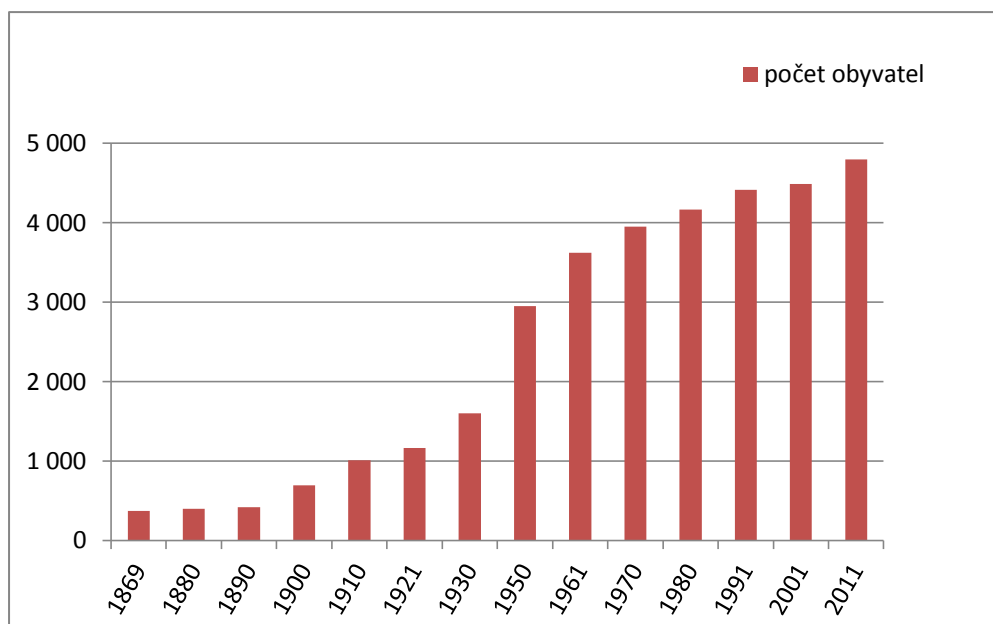

Zdroj: vlastní zpracování dle Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 26. 3. 2011, 2015

6 Změny v demografickém vývoji a ve struktuře obyvatel sídla Holýšov

Od roku 1869, kdy bylo v Holýšově evidováno 369 obyvatel, se každým rokem stav obyvatelstva v sídle zvyšoval (Graf č. 39). Ať už se jednalo o relativně vysoký nárůst nebo naopak zvýšení o malý počet obyvatel, můžeme hovořit o přirozeném přírůstku obyvatelstva. Vliv na nárůst obyvatel mělo hned několik faktorů, především to bylo důsledkem rozvoje průmyslu ve městě. Například založení proslulé sklárny na lité tabulové a zrcadlové sklo v roce 1897 (Kundrata, 2009). Od roku 1900 do roku 1930, v letech, kdy byla sklárna v provozu, se zvýšil stav obyvatelstva o 130,45 % (z 693 obyvatel na 1 597 obyvatel).

Graf č. 39: Vývoj počtu obyvatel v Holýšově v letech 1869-2011

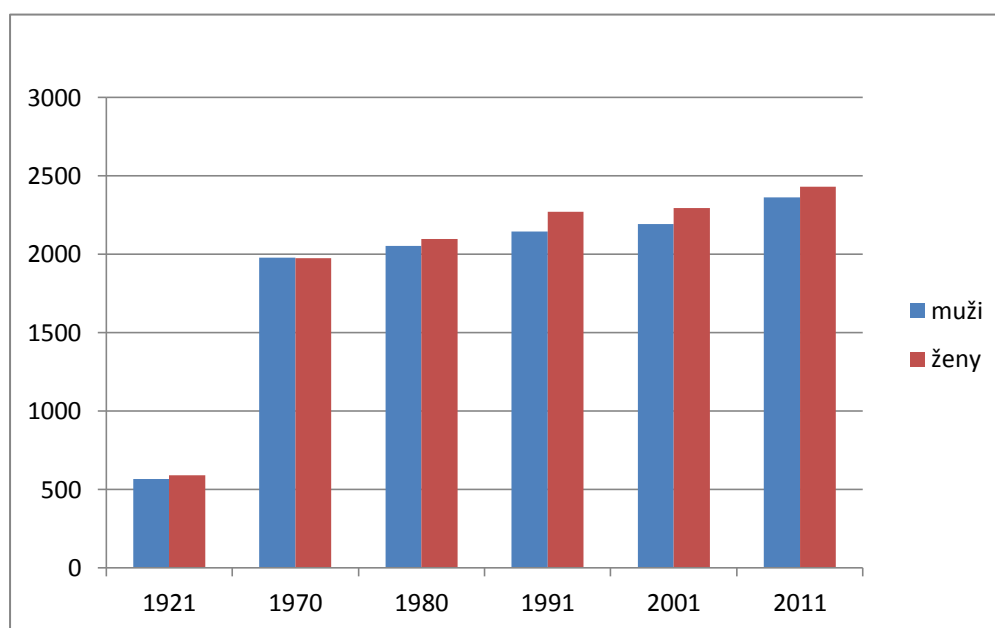

Zdroj: vlastní zpracování dle Růžková, Škrabal, 2006 a Statistický lexikon obcí 2013, 2013

Evidence počtu obyvatel během druhé světové války (1930-1950) byla bohužel zkreslená, protože do celkového počtu se započítali i zajatci a totálně nasazení dělníci (Oficiální stránky města Holýšov, 2015). Po válečných letech, tedy po odsunu Němců a stěhování Čechů zpět, se počet obyvatel navyšoval zase postupně. V roce 1950 žilo v Holýšově 2 946 obyvatel, v roce 1970 již 3 949 obyvatel (nárůst o 34,05 %). V letech 1991-2011 stoupl počet obyvatel o dalších 8,59 % (ze 4 414 obyvatel na 4 793 obyvatel), to bylo způsobeno zřejmě díky rozšíření sídliště Pod Makovým Vrchem a výstavbě bytů v sídlišti Na Stráni (Oficiální stránky města Holýšov, 2015).

Před druhou světovou válkou (v roce 1921) žilo v Holýšově 567 mužů a 590 žen (Graf č. 40). Počet žen tedy mírně převyšoval počet mužů, stejně jako tomu bylo i v ostatních letech (1980, 1991, 2001 a 2011). Výjimku tvořil rok 1970, kdy sice jen o 3 osoby, ale i tak měli muži početní převahu (1 976 mužů, 1 973 žen).

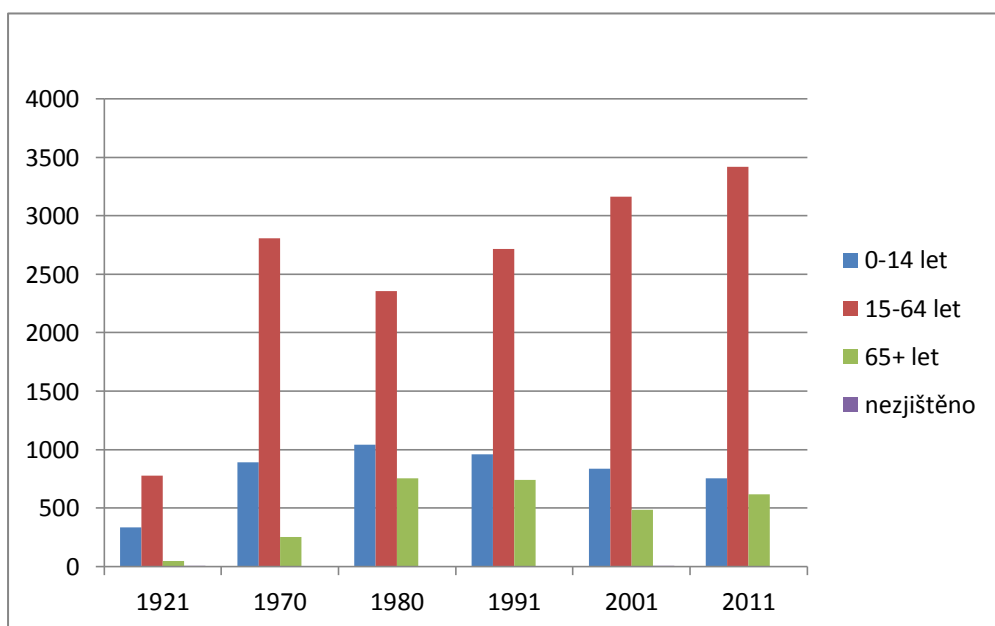
Graf č. 40: Vývoj počtu mužů a žen v Holýšově v letech 1921, 1970, 1980, 1991, 2001 a 2011

Zdroj: vlastní zpracování dle Státní okresní archiv Tachov, 1921; Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 12. 1970, 2015; Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 11. 1980, 2015; Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 3. 3. 1991, 2015; Sčítání lidu, domů a bytů 2001 - okres Domažlice, 2003 a Statistický lexikon obcí 2013, 2013

V roce 1921 zaujímala dětská složka téměř 30 % populace, od roku 1980 pak měla kategorie 0-14 let klesající tendenci (Graf č. 41). Po celé sledované období došlo k poklesu o 13,2 %. Na druhou stranu ale můžeme od roku 1980 pozorovat nárůst reprodukční složky, což svědčí o stárnutí obyvatelstva. Poměr mezi mladou a starou generací se postupně vyrovnával. Mírný výkyv byl v roce 2001, kdy se jednalo o rozdíl 7,85 % (1991 – 4,94 %, 2011 – 2,84 %).

Graf č. 41: Věkové složení obyvatelstva v Holýšově v letech 1921, 1970, 1980, 1991, 2001 a 2011

Zdroj: vlastní zpracování dle Státní okresní archiv Tachov, 1921; Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 12. 1970, 2015; Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 11. 1980, 2015; Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 3. 3. 1991, 2015; Sčítání lidu, domů a bytů 2001 - okres Domažlice, 2003 a Statistický lexikon obcí 2013, 2013

Od roku 1921 pozvolna rostl počet starších obyvatel, populační typ se měnil z progresivního, přes stacionární, až na regresivní (Graf č. 42). Pro progresivní typ (1921, 1970) je charakteristický vysoký podíl dětí, jejich vysoká úmrtnost především bezprostředně po narození, malý podíl starých lidí a také relativně nízká naděje dožití (Pavlík, Rychtaříková a Šubrtová, 1986). To ovšem neznamená rychlejší početní růst populace, protože vysoká intenzita plodnosti je kompenzována právě vysokou intenzitou úmrtnosti. Čím více se ale zlepšuje úroveň zdravotnictví, tím se prodlužuje naděje dožití.

U stacionárního typu (1980, 1991) klesá intenzita porodnosti až na takovou úroveň, že dochází pouze k nahrazování obyvatelstva v reprodukčním věku. Výsledkem může být i zastavení růstu počtu obyvatel (Pavlík, Rychtaříková a Šubrtová, 1986). Věkové pyramidy v letech 1980 a 1991 byly ale značně zkreslené kvůli sloučení všech věkových skupin nad 75 let.

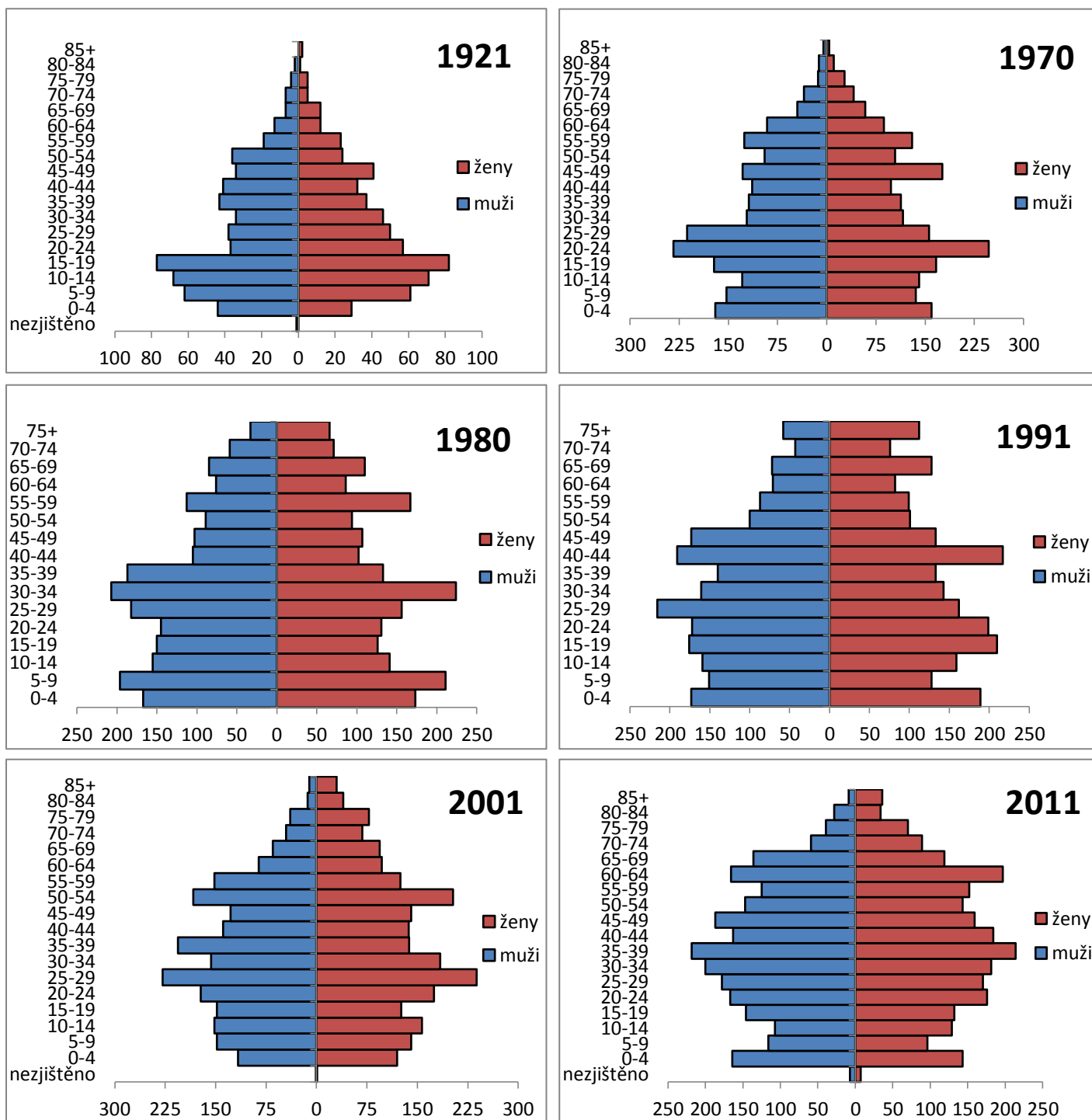
Regresivní typ (2001, 2011) se projevuje snižováním početního stavu populace, dětská složka již nedosahuje zastoupení složky postreprodukční a ani ji početně nenahrazuje (Demografický informační portál, 2004-2014).

Zajímavý byl stav obyvatelstva v roce 1921, a to zejména ve věkových skupinách 10-14 let a 15-19 let. Tento výkyv může být vysvětlen založením sklárny v roce 1897, kdy do Holýšova přicházelo velké množství obyvatelstva za prací. Se zvýšením počtu obyvatel se zvýšil i počet narozených dětí.

Od roku 1970 si také můžeme všimnout vyššího zastoupení ve věkových skupinách 20-24 let a 25-29 let, jednalo se o silnou poválečnou generaci. V době války se totiž lidé báli nejisté budoucnosti a zakládali tedy rodiny až po jejím skončení. Tato nově vzniklá vlna narozených byla přičtena k obvyklému počtu narozených. Jak poválečná generace stárla, tak se skupina obyvatel dále posouvala napříč věkovými pyramidami až do roku 2011.

V roce 2011 došlo opět k náhlému zvýšení počtu obyvatel, zejména ve věkové skupině 0-4 let. Přirozený přírůstek se v těchto letech pohyboval na vysokých hodnotách, za rok 2008 – 41 osob; 2009 – 23 osob; 2010 – 17 osob a v roce 2011 – 20 osob (Městský úřad Holýšov, 2015).

Graf č. 42: Věkové pyramidy obyvatelstva v Holýšově v letech 1921, 1970, 1980, 1991, 2001 a 2011

Zdroj: vlastní zpracování dle Státní okresní archiv Tachov, 1921; Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 12. 1970, 2015; Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 11. 1980, 2015; Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 3. 3. 1991, 2015; Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 3. 2001, 2015 a Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 26. 3. 2011, 2015

6.1 Srovnání přirozené měny obyvatel na konci 19. století a na počátku 21. století

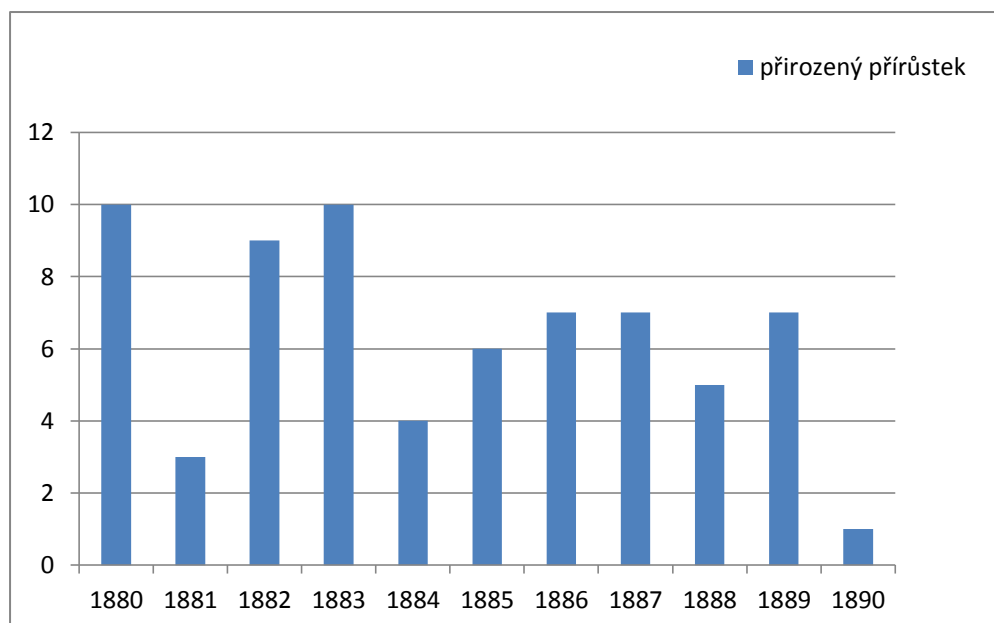
Na konci 19. století (1880-1890) byla průměrná roční natalita v Holýšově 36,76 %, průměrná roční mortalita činila v těchto letech 21,48 %. Průměrný roční přirozený přírůstek tak dosahoval 15,28 %. Nejvíce dětí (21 jedinců) se narodilo v roce 1880, naopak nejméně (8 jedinců) jich přišlo na svět na konci sledovaného období v roce 1890 (Tabulka č. 8). Nejvyšší počet zemřelých (12 jedinců) byl zaznamenán v letech 1888 a 1889, nejnižší pak v roce 1883, kdy zemřeli pouze 4 jedinci. V pozorovaných letech nedocházelo k žádnému úbytku obyvatelstva, jednalo se pouze o přirozený přírůstek (Graf č. 43).

Tabulka č. 8: Počet narozených, zemřelých, přirozený přírůstek a jejich průměrné roční hodnoty v Holýšově v letech 1880-1890

	1880	1881	1882	1883	1884	1885	1886	1887	1888	1889	1890
počet narozených	21	12	16	14	10	17	15	17	17	19	8
počet zemřelých	11	9	7	4	6	11	8	10	12	12	7
přirozený přírůstek	10	3	9	10	4	6	7	7	5	7	1
průměrná roční natalita	36,76										
průměrná roční mortalita	21,48										
průměrný roční přirozený přírůstek	15,28										

Zdroj: Porta fontium: Bavorsko-česká síť digitálních historických pramenů, 2015 a Pavlík, Rychtaříková a Šubrtová, 1986

Graf č. 43: Přirozený přírůstek v Holýšově v letech 1880-1890

Zdroj: vlastní zpracování dle Porta fontium: Bavorsko-česká síť digitálních historických pramenů, 2015

Na počátku 21. století (2001-2011) byla průměrná roční natalita o třetinu nižší, zaujímala jen 11,21 ‰ (Tabulka č. 9). Snížila se i průměrná roční mortalita, a to až na 8,51 ‰. O více než 10 ‰ poklesl i průměrný roční přirozený přírůstek, dosahoval pouze 2,7 ‰. V roce 2004 došlo dokonce k přirozenému úbytku obyvatel (Graf č. 44), rozdíl mezi počtem narozených a zemřelých tvořil -14 jedinců. V letech 2003 a 2005 byl přirozený přírůstek nulový. Na druhou stranu, nejvíce se stav obyvatel zvýšil v roce 2008, kdy se narodilo 70 dětí a zemřelo pouze 29 osob, přirozený přírůstek znamenal tedy 41 jedinců.

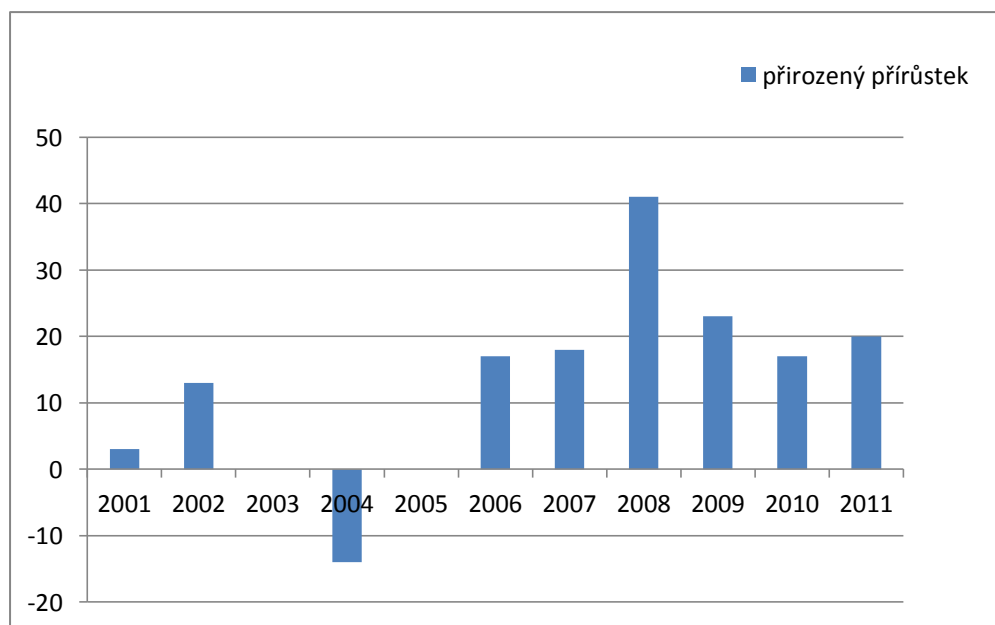

Tabulka č. 9: Počet narozených, zemřelých, přirozený přírůstek a jejich průměrné roční hodnoty v Holýšově v letech 2001-2011

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
počet narozených	37	49	40	39	40	58	68	70	58	52	61
počet zemřelých	34	36	40	53	40	41	50	29	35	35	41
přirozený přírůstek	3	13	0	-14	0	17	18	41	23	17	20
průměrná roční natalita	11,21										
průměrná roční mortalita	8,51										
průměrný roční přirozený přírůstek	2,70										

Zdroj: Městský úřad Holýšov, 2015

Graf č. 44: Přirozený přírůstek v Holýšově v letech 2001-2011

Zdroj: vlastní zpracování dle Městský úřad Holýšov, 2015

6.2 Srovnání ekonomicky aktivních obyvatel podle odvětví ekonomické činnosti na počátku 20. a 21. století

Od té doby, co se z téměř bezvýznamné vesnice zemědělského charakteru stalo jedno z významných průmyslových míst okresu, uplynulo již přes sto let. Zdejší průmyslový rozvoj byl podmíněn už vybudováním proslulé sklárny na lité tabulové a zrcadlové sklo v roce 1897. Tento podnik prošel od okamžiku svého vzniku celou řadou vývojových změn, od sklářské přes zbrojařskou až po strojařskou a automobilovou výrobu (Sto let průmyslu v Holýšově, 1997).

Vliv závodu na rozvoj sídla Holýšov v době předválečné, za druhé světové války i v letech poválečných až do dnešních dnů je nesporný. Odrazilo se to na stavebním rozvoji obce i růstu počtu obyvatel, kteří přicházeli do Holýšova právě za prací do již zmíněné sklárny (Oficiální stránky města Holýšov, 2015). V roce 1921 pracovalo v oblasti průmyslu 22,13 % obyvatel (Tabulka č. 10), většina z nich byla zaměstnána právě ve výrobě zrcadlového skla. Působili zde jako brusíči skla, dělníci, čističi a leštiči skla, baliči a strojníci, ale i jako administrativní pracovníci, pomocníci ve všech možných oborech nebo noční hlídači. Dále byli do průmyslového odvětví zařazeni elektromontéři, horníci, mlynáři, soustružníci a další.

Tabulka č. 10: Ekonomická aktivita obyvatel podle odvětví v Holýšově v roce 1921 (%)

zemědělství, lesnictví	průmysl	služby	ekonomicky neaktivní	žáci a studenti	děti do 15 let	nezjištěno
8,21	22,13	14,00	22,13	2,94	28,95	1,64

Zdroj: vlastní zpracování dle Státní okresní archiv Tachov, 1921

Ve službách pracovalo 14 % obyvatel, nejčastěji se objevovaly hospodyně, dále pak krejčí, obchodníci, pekaři, písaři, tesaři, zaměstnanci státní služby, učitelé nebo obuvníci. V zemědělství a lesnictví bylo zaměstnáno 8,21 %. V té době působilo ve městě mnoho samostatných zemědělců, kteří vlastnili buď malá hospodářství anebo velkostatky.

Rozvoj obce pokračuje i v současnosti, město má již vybudovanou kompletní infrastrukturu, kterou stále rozšiřuje a obnovuje (Oficiální stránky města Holýšov, 2015). K velkému rozmachu v podnikání došlo ale už v 90. letech, kdy postupně vznikly dvě průmyslové zóny. Dokladem o tom zůstává 46,25 % obyvatel zaměstnaných právě v průmyslu a stavebnictví (Tabulka č. 11). Ovšem tato hodnota může být zavádějící, protože sčítání z roku 1921 a 2011 se značně lišila.

Ve městě působí několik středně velkých firem zaměřených na strojírenství a elektrotechnický průmysl, které rozšiřují nebo budou rozšiřovat svoji kapacitu. Narůstá tak nabídka pracovních míst. Všechny tyto firmy nabízejí zaměstnání nejen lidem z Holýšova, ale i z širokého okolí, do práce sem jezdí i lidé z Plzně, Chotěšova a Stoda (Oficiální stránky města Holýšov, 2015).

Tabulka č. 11: Ekonomická aktivita obyvatel podle odvětví v Holýšově v roce 2011 (%)

zemědělství, lesnictví a rybolov	průmysl, stavebnictví	služby	nezjištěno	nezaměstnaní
0,92	46,25	34,20	11,30	7,33

Zdroj: vlastní zpracování dle Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 26. 3. 2011, 2015

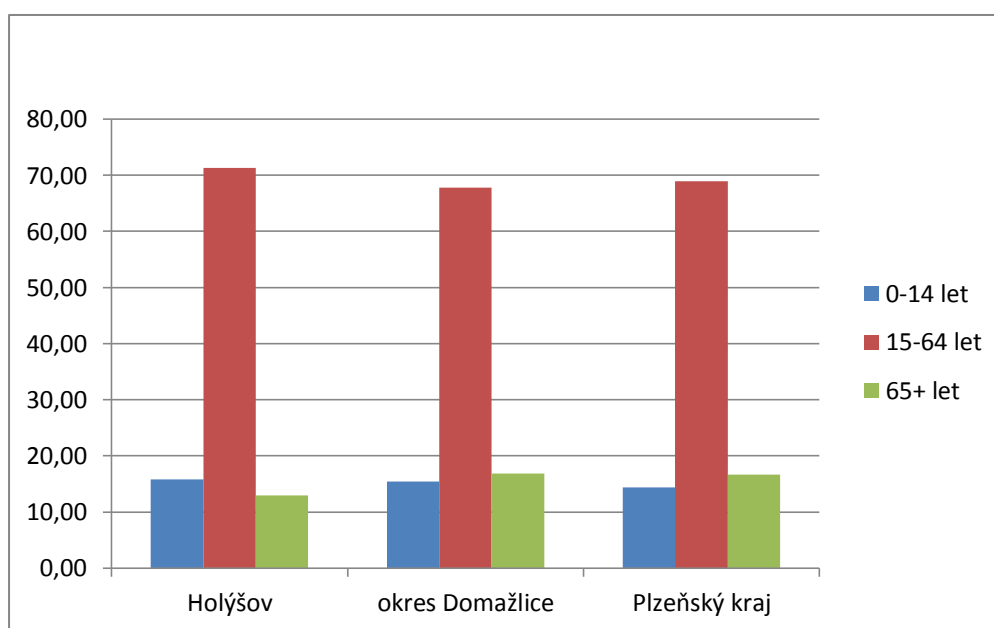
K rozvoji sídla Holýšov přispívá i soukromý podnikatelský sektor, zejména v oblasti služeb. Ve městě díky němu vzniklo již mnoho nových provozoven a obchodů (Sto let průmyslu v Holýšově, 1997). Ve službách bylo v roce 2011 zaměstnáno 34,2 % obyvatel. V zemědělství, lesnictví či rybolovu to bylo už jen 0,92 %.

6.3 Srovnání strukturálních charakteristik sídla Holýšov s nadřazenými celky v roce 2011

Z hlediska věkové struktury mají Holýšov, okres Domažlice i Plzeňský kraj podobné zastoupení v každé věkové skupině (Graf č. 45). Na rozdíl od Holýšova, ale v okrese Domažlice a v Plzeňském kraji převládá obyvatelstvo starší 65 let nad složkou dětskou (0-14 let).

V Plzeňském kraji se věková struktura změnila celkem nedávno, k obrácení trendu ve prospěch starších obyvatel došlo během posledního desetiletí (Kraj, 2015). V celém kraji dochází tedy ke stárnutí obyvatelstva, které se již začíná projevovat i v Holýšově. Od roku 2001 se zastoupení ve věkové skupině 65+ let zvýšilo o 2,14 %, poměr lidí ve věku 15-64 let se navýšil o 0,77 % a došlo také k poklesu o 2,87 % u těch nejmladších (0-14 let).

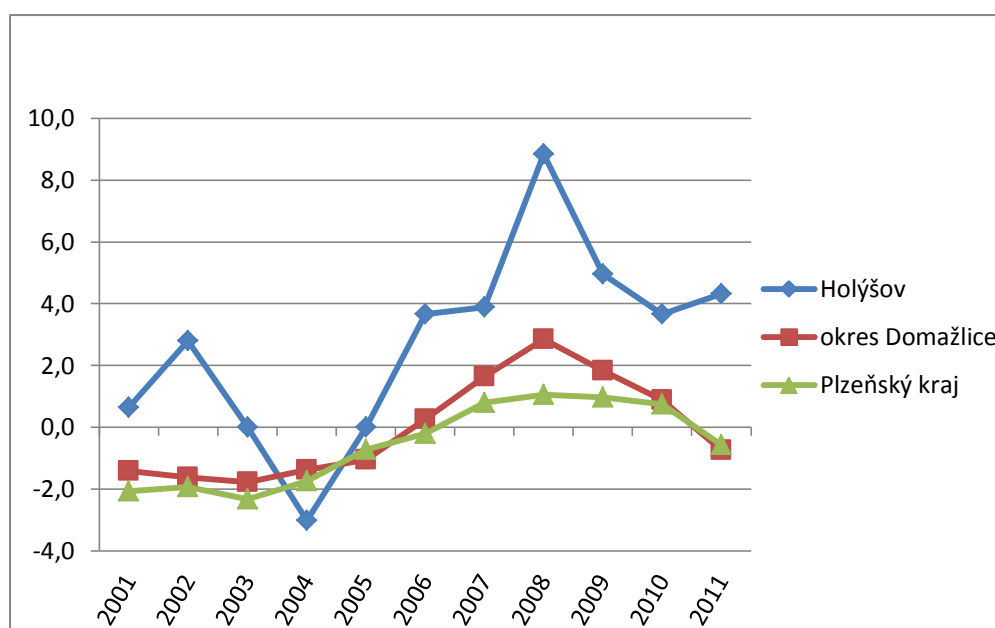
Graf č. 45: Věková struktura obyvatelstva v Holýšově, okresu Domažlice a Plzeňském kraji v roce 2011 (%)

Zdroj: vlastní zpracování dle Statistický lexikon obcí 2013, 2013; Okres Domažlice, 2014 a Časové řady, 2015

Přirozený přírůstek v Holýšově byl v letech 2001-2011 značně rozkolísaný (Graf č. 46). Povětšinou dosahoval kladných hodnot, výjimku tvořily roky 2003 a 2005, kdy se přirozený přírůstek rovnal nulové hodnotě a rok 2004, ve kterém se dostal dokonce do záporných čísel. To v okrese Domažlice a v Plzeňském kraji byl přirozený přírůstek vyrovnanější, ze záporných hodnot v roce 2001 pozvolna stoupal až do roku 2008, kdy dosáhl svého maxima a od té doby pomalu zase klesá.

Graf č. 46: Přirozený přírůstek v Holýšově, okrese Domažlice a Plzeňském kraji v letech 2001-2011 (%)

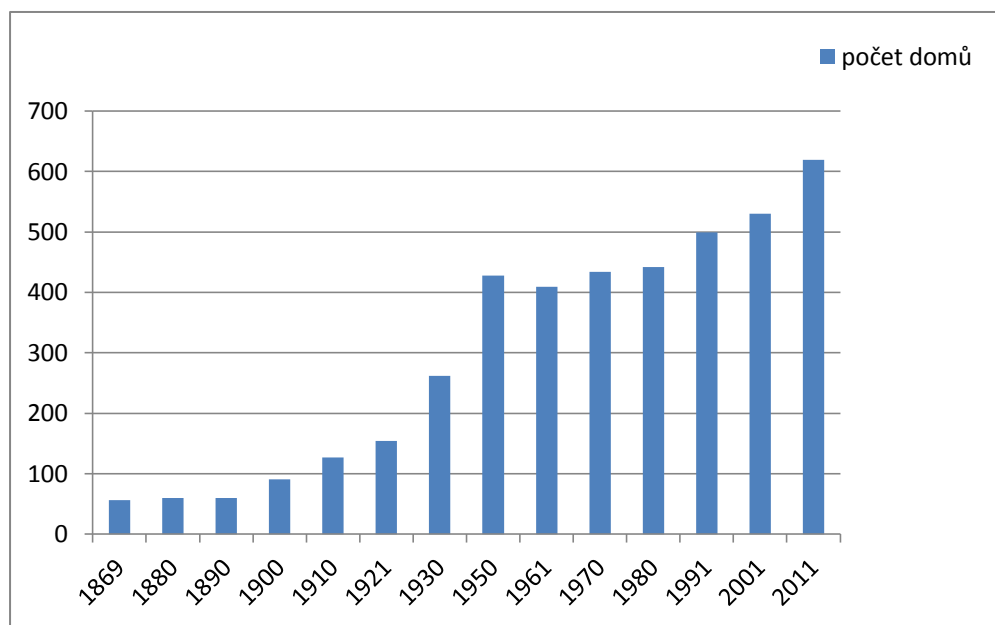
Zdroj: vlastní zpracování dle Městský úřad Holýšov, 2015; Okres Domažlice, 2014 a Časové řady, 2015

7 Analýza urbanistického vývoje sídla Holýšov

V roce 1869 stálo v Holýšově jen 56 budov. Od té doby až do současnosti se trend ve vývoji počtu domů téměř neměnil, měl stále stoupající tendenci. Nárůst ovlivnila zejména výstavba továrny na výrobu tabulového a zrcadlového skla v roce 1897 (Kundrata, 2009). Velký rozdíl mezi roky 1930 a 1950 byl způsoben absencí sčítání během války, jednalo se o nárůst o 63,36 % (166 domů).

Výjimku ve vývoji počtu domů tvořil jen rok 1961, kdy nastal mírný úbytek (pokles o 19 domů). Špatná nebo žádná údržba domů v období války zapříčinila zchátralost mnoha objektů, muselo tedy dojít k jejich demolici. Od roku 1980 do posledního sčítání v roce 2011 stoupl počet domů o 40,05 % (177 domů), v těchto letech probíhala ve městě rozsáhlá výstavba bytů, a to v sídlištích Pod Makovým Vrchem a Na Stráni (Oficiální stránky města Holýšov, 2015).

Graf č. 47: Vývoj počtu domů v Holýšově v letech 1869-2011

Zdroj: vlastní zpracování dle Růžková, Škrabal, 2006 a Statistický lexikon obcí 2013, 2013

Na obrázku č. 3 je znázorněn císařský povinný otisk stabilního katastru sídla Holýšov z roku 1826. V té době byl Holýšov tvořen pouze jádrem města, uprostřed stál kostel, který je součástí náměstí i dnes (Příloha F). V jeho okolí se nacházelo pár zděných budov, většinu ovšem zaujímaly budovy nezděné. Kolem těchto obydlí se nacházely ještě ovocné zahrady.

Obr. č. 3: Císařský povinný otisk stabilního katastru sídla Holýšov z roku 1826

Zdroj: Geoportál Českého úřadu zeměměřického a katastrálního, 2010

Na ortofotomapě z 50. let (Obr. č. 4) lze na jihovýchodě sídla pozorovat zatím nezastavěné území, které se postupem času proměnilo v souvislou zástavbu. Významným budovatelským počinem se v těchto letech stala výstavba základní školy (Oficiální stránky města Holýšov, 2015), která se nachází spíše ve východní části města. Po její dostavbě byla na školním pozemku vybudována dvě hřiště, menší na košíkovou a volejbal a velké na kopanou (Hrubá, 2008).

Obr. č. 4: Sídlo Holýšov na ortofotomapě z 50. let

Zdroj: Geoportál Plzeňského kraje, 2015

V 90. letech se sídlo Holýšov rozšířilo hlavně směrem na sever a na jih (Obr. č. 5). Budování sídliště Pod Makovým Vrchem nacházející se právě na jihu začalo ale již v 70. letech. Nad ním dále na jih nezaostává ani výstavba rodinných domků. V 90. letech došlo také k velkému rozmachu v podnikání, jedna z průmyslových zón vznikla v severní části města v blízkosti silnice na Plzeň (Oficiální stránky města Holýšov, 2015).

Obr. č. 5: Sídlo Holýšov na ortofotomapě z 90. let

Zdroj: Geoportál Plzeňského kraje, 2015

V současné době pokračuje výstavba rodinných domků, zejména tedy na jihu a východě města (Obr. č. 6). Na severu se pak dále rozšiřuje zástavba průmyslových firem, každá s několika desítkami až stovkami zaměstnanců. Významným projektem jsou na východ od města vybudované solární panely, a to na ploše o rozloze cca osmi hektarů.

Obr. č. 6: Sídlo Holýšov na současné ortofotomapě

Zdroj: Geoportál Plzeňského kraje, 2015

V roce 1826 byla plocha zastavěného území pouze 0,07 km² (Tabulka č. 12). Oproti tomuto roku se v roce 1947 území města zvětšilo o 1 342,86 %, je ovšem třeba přihlídnout k tomu, že se zde jedná o rozestup 121 let. V ostatních sledovaných letech již rozdíly nebyly tak obrovské. V roce 1998 se Holýšov oproti předchozímu roku rozrostl o 54,46 %. V roce 2013 byl nárůst pouze o 10,9 %, plocha zastavěného území činila 1,73 km².

Tabulka č. 12: Vývoj sídla Holýšov v letech 1826-2013

roky	plocha území (km ²)	růst intravilánu (%)
1826	0,07	
1947	1,01	1 342,86
1998	1,56	54,46
2013	1,73	10,90

Zdroj: vlastní zpracování dle Geoportál Plzeňského kraje, 2015

Na přiloženém mapovém výstupu je znázorněn urbanistický vývoj sídla Holýšov od roku 1826 až do roku 2013. Červenou barvou je zobrazeno území tvořené pouze jádrem města s kostelem uprostřed a několika dalšími budovami kolem. Ostatní barevné ohrazení je pak vytvořeno podle již zmíněných ortofotomap.

Urbanistický vývoj sídla Holýšov v letech 1826-2013

Zdroj: Geoportál Plzeňského kraje, 2015

Legenda

intravilán v roce 1826	intravilán v roce 1998
intravilán v roce 1947	intravilán v roce 2013

0 250 500 750 1 000
m

Město Holýšov má dle svého územního plánu sestaveného k červnu roku 2014 v úmyslu mnoho rozvojových záměrů a přestaveb. Mezi nejpodstatnější úpravy bude patřit modernizace a optimalizace železniční trati vedoucí z Prahy, přes Plzeň a Domažlice, až do města Furth im Wald. Jako každý rok jsou v plánu i úpravy silničních sítí a budování cyklistických stezek.

Podstatnou změnou bude pak i rozšíření ploch výroby a skladování v severní oblasti Holýšova včetně vhodného využití tzv. brownfields na území bývalého podniku SVA a bývalých kasáren. Dále je naplánováno zvětšení ploch příměstských lesů pro každodenní rekreaci obyvatel v návaznosti na souvislé obytné území Na Výhledech a Pod Makovým Vrchem.

Jako nejzávažnější záměr je považováno rozšíření ploch smíšeného bydlení, zahrad a bydlení venkovského charakteru severovýchodním a jihovýchodním směrem v přímé návaznosti na zastavěné území (Územní plán, 2015).

Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo zanalyzovat vývoj sídla Holýšov od 19. století do současnosti. Na vývoji počtu obyvatel i na urbanistickém vývoji sídla se podílel především rozvoj průmyslu ve městě, které bylo dříve bezvýznamnou vesnicí zemědělského charakteru. Od roku 1869 do roku 2011 se stav obyvatelstva neustále zvyšoval. Důležitým faktorem pro nárůst počtu obyvatel v sídle Holýšov se kromě již zmíněného rozvoje průmyslu ve městě stala i výstavba nových bytů, respektive celých sídlišť. V roce 2013 vzrostla plocha zastavěného území oproti roku 1998 o 16,67 %.

Při porovnávání struktury obyvatelstva podle pohlaví bylo zjištěno, že téměř ve všech sledovaných letech (1921, 1980, 1991, 2001 a 2011) počet žen mírně převyšoval počet mužů. Výjimku tvořil jen rok 1970, kde tomu bylo naopak, ovšem rozdíl mezi pohlavími zde byl minimální. Co se týče věkového složení obyvatelstva, v roce 1921 zaujímal dětská složka (0-14 let) téměř 30 % populace. Od roku 1980 však měla tato kategorie klesající tendenci, celkem se jednalo o pokles o 13,2 %. Zároveň se začal projevovat také nárůst reprodukční složky (15-64 let), můžeme tedy hovořit o stárnutí obyvatelstva. Během sledovaného období se populační typ obyvatelstva postupně měnil z progresivního (1921, 1970), přes stacionární (1980, 1991), až na současný regresivní typ (2001, 2011). Na stav obyvatel v roce 1921, respektive věkové skupiny 10-14 let a 15-19 let, mělo velký vliv založení továrny na výrobu tabulového a zrcadlového skla. Se zvýšením počtu obyvatel, kteří přišli za prací, se zvýšil i počet narozených dětí. Významným výkyvem bylo pak v roce 1970 vyšší zastoupení ve věkových skupinách 20-24 let a 25-29 let, způsobené silnou poválečnou generací. Tato skupina obyvatel se dále posouvala napříč věkovými pyramidami až do roku 2011.

Dále bylo provedeno srovnání ekonomicky aktivních obyvatel podle odvětví ekonomické činnosti na počátku 20. a 21. století. I zde byl vliv proslulé sklárny na rozvoj sídla Holýšov nesporný. V roce 1921 pracovalo v oblasti průmyslu 22,13 % obyvatel, většina z nich byla zaměstnána právě ve výrobě zrcadlového skla. V 90. letech došlo k velkému rozmachu v podnikání, postupně vznikly ve městě dvě průmyslové zóny. V průmyslu a stavebnictví pracovalo v roce 2011 dokonce 46,25 % obyvatel.

Dalším dílčím cílem bylo srovnání přirozené měny obyvatel na konci 19. století a na počátku 21. století. V letech 1880-1890 byl průměrný roční přirozený přírůstek 15,28 %. Po celé sledované období nedošlo k poklesu do záporných hodnot. Na počátku 21. století se všechny ukazatele snížily, průměrná roční natalita ve sledovaném období (2001-2011) poklesla dokonce o třetinu. Průměrný roční přirozený přírůstek dosahoval jen hodnoty 2,7 %. V roce 2004 došlo k přirozenému úbytku obyvatel, v letech 2003 a 2005 byl přirozený přírůstek nulový.

V poslední části práce se autorka věnuje analýze urbanistického vývoje sídla Holýšov. Kromě vývoje počtu domů byl pro zhodnocení změn použit císařský povinný otisk stabilního katastru, dále pak ortofotomapy z 50. a 90. let a také současná ortofotomapa. Změny byly vyhodnoceny v programu GIS. Plocha města vzrostla od roku 1826 do roku 2013 o 1,66 km², v relativních číslech o 2 371,43 %. V 90. letech se sídlo rozšířilo především směrem na sever a na jih. V severní části města vznikla jedna z průmyslových zón, na jihu probíhalo budování sídliště a nezaostávala ani výstavba rodinných domků. V současné době probíhá další rozšiřování města právě v těchto směrech. Novým projektem jsou na východě vybudované solární panely.

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Údaje zjišťované při sčítáních v letech 1921-2011.....	14
Tabulka č. 2: Zařazení Holýšova do geomorfologického systému.....	22
Tabulka č. 3: Ostatní náboženská vyznání v Holýšově v roce 1921 (%)	34
Tabulka č. 4: Ostatní národnosti v Holýšově v roce 1970 (%).....	38
Tabulka č. 5: Ostatní národnosti v Holýšově v roce 1980 (%).....	43
Tabulka č. 6: Ostatní národnosti v Holýšově v roce 1991 (%).....	48
Tabulka č. 7: Ostatní národnosti v Holýšově v roce 2001 (%).....	55
Tabulka č. 8: Počet narozených, zemřelých, přirozený přírůstek a jejich průměrné roční hodnoty v Holýšově v letech 1880-1890	71
Tabulka č. 9: Počet narozených, zemřelých, přirozený přírůstek a jejich průměrné roční hodnoty v Holýšově v letech 2001-2011	73
Tabulka č. 10: Ekonomická aktivita obyvatel podle odvětví v Holýšově v roce 1921 (%)	74
Tabulka č. 11: Ekonomická aktivita obyvatel podle odvětví v Holýšově v roce 2011 (%)	75
Tabulka č. 12: Vývoj sídla Holýšov v letech 1826-2013	83

Seznam grafů

Graf č. 1: Věkové složení obyvatelstva v Holýšově v roce 1921	28
Graf č. 2: Věková pyramida obyvatel v Holýšově v roce 1921	29
Graf č. 3: Struktura obyvatel podle rodinného stavu v Holýšově v roce 1921	30
Graf č. 4: Národnostní struktura obyvatelstva v Holýšově v roce 1921	31
Graf č. 5: Obyvatelstvo podle místa narození v roce 1921	32
Graf č. 6: Obyvatelstvo podle příslušnosti k obci v roce 1921	33
Graf č. 7: Struktura obyvatel podle náboženského vyznání v Holýšově v roce 1921	34
Graf č. 8: Ekonomická aktivita obyvatel podle odvětví v Holýšově v roce 1921	35
Graf č. 9: Věkové složení obyvatelstva v Holýšově v roce 1970	36
Graf č. 10: Věková pyramida obyvatelstva v Holýšově v roce 1970	37
Graf č. 11: Národnostní struktura obyvatelstva v Holýšově v roce 1970	38
Graf č. 12: Struktura obyvatel podle vzdělání v Holýšově v roce 1970	39
Graf č. 13: Struktura obyvatel podle ekonomické aktivity v Holýšově v roce 1970	40
Graf č. 14: Věkové složení obyvatelstva v Holýšově v roce 1980	41
Graf č. 15: Věková pyramida obyvatelstva v Holýšově v roce 1980	42
Graf č. 16: Národnostní struktura obyvatelstva v Holýšově v roce 1980	43
Graf č. 17: Struktura obyvatel podle vzdělání v Holýšově v roce 1980	44
Graf č. 18: Struktura obyvatel podle ekonomické aktivity v Holýšově v roce 1980	45
Graf č. 19: Věkové složení obyvatelstva v Holýšově v roce 1991	46
Graf č. 20: Věková pyramida obyvatelstva v Holýšově v roce 1991	47
Graf č. 21: Národnostní struktura obyvatelstva v Holýšově v roce 1991	48
Graf č. 22: Struktura obyvatel podle náboženského vyznání v Holýšově v roce 1991 ..	49
Graf č. 23: Struktura obyvatel podle vzdělání v Holýšově v roce 1991	50
Graf č. 24: Struktura obyvatel podle ekonomické aktivity v Holýšově v roce 1991	51
Graf č. 25: Věkové složení obyvatelstva v Holýšově v roce 2001	52

Graf č. 26: Věková pyramida obyvatelstva v Holýšově v roce 2001	53
Graf č. 27: Struktura obyvatel podle rodinného stavu v Holýšově v roce 2001	54
Graf č. 28: Národnostní struktura obyvatelstva v Holýšově v roce 2001	55
Graf č. 29: Obyvatelstvo podle místa narození v Holýšově v roce 2001	56
Graf č. 30: Struktura obyvatel podle náboženského vyznání v Holýšově v roce 2001 ..	57
Graf č. 31: Struktura obyvatel podle vzdělání v Holýšově v roce 2001	58
Graf č. 32: Struktura obyvatel podle ekonomické aktivity v Holýšově v roce 2001	59
Graf č. 33: Ekonomická aktivita podle odvětví v Holýšově v roce 2001	60
Graf č. 34: Věkové složení obyvatelstva v Holýšově v roce 2011	61
Graf č. 35: Věková pyramida obyvatelstva v Holýšově v roce 2011	62
Graf č. 36: Struktura obyvatel podle ekonomické aktivity v Holýšově v roce 2011	63
Graf č. 37: Ekonomická aktivita podle odvětví v Holýšově v roce 2011	64
Graf č. 38: Vyjíždka do zaměstnání v Holýšově v roce 2011	65
Graf č. 39: Vývoj počtu obyvatel v Holýšově v letech 1869-2011	66
Graf č. 40: Vývoj počtu mužů a žen v Holýšově v letech 1921, 1970, 1980, 1991, 2001 a 2011.....	67
Graf č. 41: Věkové složení obyvatelstva v Holýšově v letech 1921, 1970, 1980, 1991, 2001 a 2011.....	68
Graf č. 42: Věkové pyramidy obyvatelstva v Holýšově v letech 1921, 1970, 1980, 1991, 2001 a 2011.....	70
Graf č. 43: Přirozený přírůstek v Holýšově v letech 1880-1890	72
Graf č. 44: Přirozený přírůstek v Holýšově v letech 2001-2011	73
Graf č. 45: Věková struktura obyvatelstva v Holýšově, okresu Domažlice a Plzeňském kraji v roce 2011 (%)	76
Graf č. 46: Přirozený přírůstek v Holýšově, okresu Domažlice a Plzeňském kraji v letech 2001-2011 (‰).....	77
Graf č. 47: Vývoj počtu domů v Holýšově v letech 1869-2011	78

Seznam obrázků

Obr. č. 1: Katastrální území města Holýšov	19
Obr. č. 2: Geologická mapa města Holýšov a okolí	21
Obr. č. 3: Císařský povinný otisk stabilního katastru sídla Holýšov z roku 1826.....	79
Obr. č. 4: Sídlo Holýšov na ortofotomapě z 50. let	80
Obr. č. 5: Sídlo Holýšov na ortofotomapě z 90. let	81
Obr. č. 6: Sídlo Holýšov na současné ortofotomapě.....	82

Seznam použité literatury

AUGUSTIN, Josef. 2001. *Velká encyklopedie měst a obcí ČR: Historie, památky, osobnosti a znaky měst a obcí v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. 1. vyd. Sokolov: Arbor, s. 164. ISBN 80-901534-1-0.

BERG, Leo van den, Roy DREWETT a Leo H. KLAASSEN. 1982. *Urban Europe: A Study of Growth and Decline*. 1st ed. New York: Pergamon Press, v. <1 >. ISBN 008023156X1.

Časové řady. *Český statistický úřad* [online]. 2015 [cit. 2015-02-19]. Dostupné z: http://www.czso.cz/xp/redakce.nsf/i/casove_rady

Česká geologická služba [online]. 2015 [cit. 2015-01-03]. Dostupné z: <http://www.geology.cz/extranet/mapy/mapy-online/mapove-aplikace>

Český hydrometeorologický ústav [online]. 2015 [cit. 2015-01-03]. Dostupné z: http://www.chmu.cz/portal/dt?portal_lang=cs&menu=JSPTabContainer/P1_0_Home

Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 12. 1970. Elektronická databáze dat, Český statistický úřad.

Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 11. 1980. Elektronická databáze dat, Český statistický úřad.

Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 3. 3. 1991. Elektronická databáze dat, Český statistický úřad.

Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 3. 2001. Elektronická databáze dat, Český statistický úřad.

Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 26. 3. 2011. Elektronická databáze dat, Český statistický úřad.

Demografický informační portál [online]. 2004-2014 [cit. 2015-02-09]. Dostupné z: http://www.demografie.info/?cz_home=

Geoportál Plzeňského kraje [online]. 2015 [cit. 2015-03-05]. Dostupné z: <http://geoportal.plzensky-kraj.cz/gs/>

GROEPEL, Sabine a Tomáš SVOBODA. 2013. *Příběhy Sudet - Geschichten aus dem Sudetenland*. 1. vyd. Plzeň: Centrum pro komunitní práci, Centrum pro komunitní práci západní Čechy. ISBN 978-808-7809-020.

Historie sčítání. *Český statistický úřad* [online]. 2014 [cit. 2015-02-12]. Dostupné z: http://www.czso.cz/sldb2011/redakce.nsf/i/historie_scitani

HMÍROVÁ, Tereza. 2014. *Mnichov 1938 a okupované „Sudety“: vysídlení českého obyvatelstva*. Plzeň. Bakalářská práce. Západočeská univerzita, Fakulta filozofická.

HRUBÁ, Libuše. 2008. *Základní škola Holýšov 1958-2008*. Holýšov.

CHALUPA, Petr a Zdeňka TARABOVÁ. 1983. UNIVERZITA J. E. PURKYNĚ V BRNĚ. *Základy geografie obyvatelstva, demografie a geografie sídel*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství.

Kraj. *Český statistický úřad* [online]. 2015 [cit. 2015-02-19]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/xp/redakce.nsf/i/kraj>

KRISTÍNA, Hrušková. 2014. *Město Holýšov - jeho vznik, vývoj a významné památky a jejich historie*. Plzeň. Bakalářská práce. Západočeská univerzita.

KUČERA, Zdeněk. 2007. Sídlo a obec: Základní pojmy geografie osídlení a jejich vztah. *Geografie: Sborník české geografické společnosti*. Roč. 112, č. 1, s. 84-94.

KUNDRATA, Petr. 2006. *Holýšov a Holýšováci: 1914-1918*. Holýšov: [s. n.]. ISBN 80-260-4505-X.

KUNDRATA, Petr. 2009. *Holýšovská sklárna*. [Česko: s. n.]. ISBN 978-802-5499-788.

MAJEROVÁ, Věra. 2002. *Český venkov 2000: základní údaje*. 1. vyd. Praha: Česká zemědělská univerzita, 148 s. ISBN 80-213-0915-6.

Mapový aplikační server Marushka [online]. 2015 [cit. 2015-01-03]. Dostupné z: <http://vdp.cuzk.cz/marushka/>

Mapy.cz [online]. 2015 [cit. 2015-01-18]. Dostupné z: <http://www.mapy.cz/>

Městský úřad Holýšov, oddělení matriky a evidence obyvatel. *Evidence obyvatel*, 2015.

MÜLLER, Jan. 2005. Venkov očima geografa. In: *Venkov, jeho proměny a územní plánování*. 1. vyd. Telč: Sborník ze semináře Asociace urbanismu a územního plánování ČR, s. 4-11.

- Národní geoportál INSPIRE* [online]. 2014 [cit. 2015-01-03]. Dostupné z: <http://geoportal.gov.cz/web/guest/map#>
- NOVÁKOVÁ, Božena. 1991. *Zeměpisný lexikon ČR: Obce a sídla A-M, stav k polovině 80. let*. 1. vyd. Praha: Academia, 603 s. ISBN 80-200-0316-9.
- OBERWANDLING, Alfred a Hans MIRTES. 2013. *Nezapomenutelná vlast Sudetenland: historie, kultura, hospodářství, právo, vyhnání (1945/46)*. České vyd. V Brně: Guidemedia. ISBN 978-809-0531-031.
- Oficiální stránky města Holýšov* [online]. 2015 [cit. 2015-01-02]. Dostupné z: <http://www.mestoholysov.cz/>
- Okres Domažlice. *Český statistický úřad* [online]. 2014 [cit. 2015-02-19]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/xp/redakce.nsf/i/domazlice1>
- OUŘEDNÍČEK, Martin. 2000. Teorie stádií vývoje měst a diferenciální urbanizace. *Geografie*. Roč. 105, č. 4, s. 361-369.
- PAVLÍK, Zdeněk, Jitka RYCHTAŘÍKOVÁ a Alena ŠUBRTOVÁ. 1986. *Základy demografie*. 1. vyd. Praha: Academia.
- PELANT, Jan. 1998. *Města a městečka Západočeského kraje: Stručné dějiny, současnost a výběrová bibliografie 129 míst*. 2. vyd. Plzeň: Západočeské nakladatelství, s. 86-87.
- Porta fontium: Bavorsko-česká síť digitálních historických pramenů* [online]. 2015 [cit. 2015-01-21]. Dostupné z: <http://www.portafontium.cz/>
- RŮŽKOVÁ, Jiřina a Josef ŠKRABAL. 2006. *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005* [online]. 1. vyd. Praha: Český statistický úřad [cit. 2015-01-28]. ISBN 80-250-1277-8. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2004edicniplan.nsf/p/4128-04>
- Sčítací formuláře. *Český statistický úřad* [online]. 2015 [cit. 2015-03-31]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/sldb/scitaci_formulare
- Sčítání lidu, domů a bytů 2001 - okres Domažlice. *Český statistický úřad: Sčítání lidu, domů a bytů 2001 - okres Domažlice* [online]. 2003 [cit. 2015-02-03]. Dostupné z: <http://www.plzen.czso.cz/csu/2003edicniplan.nsf/krajp/13-3221-03-xp>
- SEDLÁČEK, Petr. 2014. *Vývoj vesnice Štěnovice od 19. století do současnosti*. Plzeň. Bakalářská práce. Západočeská univerzita, Fakulta ekonomická.

- SCHÖNTAG, Marie. 2011. *Archiv obce Holýšov: 1838-1945 (1949)*. Horšovský Týn.
- STANKOVÁ, Daniela. 2012. *Analýza vybraných demografických ukazatelů*. Plzeň. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta ekonomická.
- Statistický lexikon obcí 2013. *Český statistický úřad* [online]. 2013 [cit. 2015-02-03]. Dostupné z: http://www.plzen.cz/so/csu/2013ediciplan.nsf/kapitola/4116-13-n_2013-05
- Státní okresní archiv Tachov, Okresní úřad Stříbro, *Sčítání lidu 1921 – Holýšov*.
- Sto let průmyslu v Holýšově*. 1997. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa. ISBN 80-901877-3-0.
- ŠEBEK, Stanislav. Povodně 2002: Koleje zůstaly viset ve vzduchu. *Domažlický deník* [online]. 2012 [cit. 2015-01-04]. Dostupné z: http://domazlicky.denik.cz/zpravy_region/povodne-2002-koleje-zustaly-viset-ve-vzduchu-20120811.html
- ŠIMON, Martin. 2006. *Teoretické přístupy ke studiu urbanizace*. Praha. Dostupné z: http://urbanizace.wz.cz/PDF/Simon_Teoreticke-pristupy-ke-studiu-urbanizace.pdf. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje.
- Územní plán. *Oficiální stránky města Holýšov* [online]. 2015 [cit. 2015-03-11]. Dostupné z: <http://www.mestoholysov.cz/samosprava/uzemni-plan/>
- VAISHAR, Antonín. 2008. *Geografie malých měst a jejich úloha v systému osídlení*. Brno: Ústav geoniky Akademie věd České republiky, 107 s. *Studia Geographica*, 99. ISBN 978-808-6407-579.
- Využití ploch a sociální metabolismus České republiky* [online]. 2008 [cit. 2015-01-03]. Dostupné z: <http://lucc.ic.cz/>
- Zákon č. 128: o obcích (obecní zřízení) v platném znění. In: 2000. 2000. Dostupné z: <http://www.zakonycr.cz/seznamy/128-2000-sb-zakon-o-obcich-%28obecni-zrizeni%29.html>

Seznam příloh

Příloha A: Bývalá továrna na výrobu zrcadlového a tabulového skla

Příloha B: Národnostní hranice v České republice

Příloha C: Originální sčítací arch z roku 1921 – 1. část

Příloha D: Originální sčítací arch z roku 1921 – 2. část

Příloha E: Znak města Holýšov

Příloha F: Kostel sv. Petra a Pavla

Přílohy

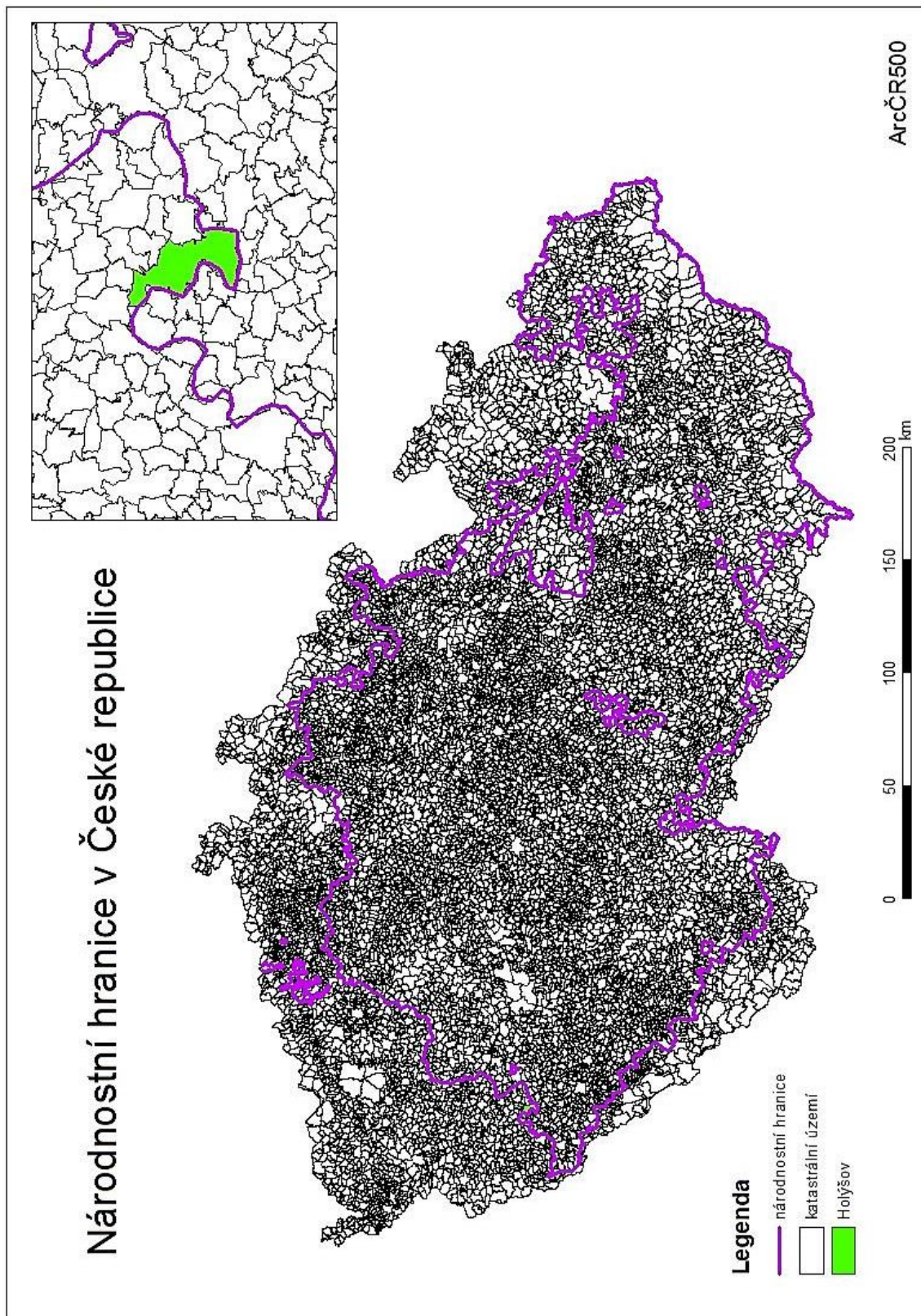
Příloha A: Bývalá továrna na výrobu zrcadlového a tabulového skla

Zdroj: KASTLOVÁ, 2015

Příloha B:

Příloha C: Originální sčítací arch z roku 1921 – 1. část

Sčítací arch budiž vyplněný připraven k odevzdání od 16. února 1921 v 8 hodin ráno počínaje.
Der ausgefüllte Zählbogen ist ab 16. Februar 1921 8 Uhr früh zur Abgabe bereitzuhalten.

Sčítací arch — Zählbogen

Köhler Karl

pro bytovou stranu (ústav) für die Wohnpartei (Anstalt)

Řadové číslo Fortlaufende Zahl	Příjmení (jméno rodinné) Zuname (Familienname)	Jméno (křestní) Vorname (Taufname)	Příbuzenský nebo jiný poměr k majiteli bytu (příj. podánímu & státnosti v domácnosti) Verwandschaft oder sonstiges Verhältnis zum Wohnungsinhaber (bei Afermierte zum Haushal- tungsvorstande)	Pohlaví, zda mužské či ženské Geschlecht, ob männlich oder weiblich	Rodinný stav, zda 1. svobodný -á, 2. ženatý, vdaná, 3. ovdovělý -á, 4. soudně rozve- dený -á, neb rozloučený -á Familienstand, ob 1. ledig, 2. verheiratet, 3. verwitwet 4. gerichtlich ge- schieden oder getrennt	Rodný den, měsíc a rok (narozen -a) Geboren am				Rodiče: a) Rodná obec b) Soudní okres c) Země Geburtsort: a) Geburts- gemeinde b) Gerichtsbezirk c) Land			Domovská příslušnost (a) Domovská obec b) Soudní okres c) Země státní příslušnost Heimatzuständigkeit (a) Heimatzgemeinde b) Gerichtsbezirk c) Land oder Staatsangehörigkeit
						den Tag	měsíc Monat	rok Jahr	a) b) c)	a) b) c)	a) b) c)		
1	Köhler	Karl	Kochmünzstraße	männlich	verheiratet	17	MAI	1893	a) Markrambach b) S. Simbs c) Böhmen	a) Kollerschen b) Skaab c) Böhmen			
2	Köhlerová	Marie	22	weiblich	verheiratet	1	JUNI	1899	a) Oberkammer b) S. Simbs c) Böhmen	a) Kollerschen b) Skaab c) Böhmen			
3	Köhler	Jan	Sohn	männlich	ledig	5	JUNI	1904	a) Kollerschen b) Skaab c) Böhmen	a) Kollerschen b) Skaab c) Böhmen			
4	Köhler	Anna	Schüler	weiblich	ledig	11	OKTOBER	1900	a) Kollerschen b) Skaab c) Böhmen	a) Kollerschen b) Skaab c) Böhmen			
5	Köhler	Karoline	Schüler	weiblich	ledig	11	MAI	1904	a) Kollerschen b) Skaab c) Böhmen	a) Kollerschen b) Skaab c) Böhmen			
6	Kampl	Marie	21	weiblich	ledig	11	JANUAR	1904	a) Braslitz b) Braslitz c) Böhmen	a) Braslitz b) Braslitz c) Böhmen			
7	Kampl	Augusta	21	weiblich	ledig	11	JANUAR	1905	a) Braslitz b) Braslitz c) Böhmen	a) Braslitz b) Braslitz c) Böhmen			
8									a) b) c)	a) b) c)			

Zdroj: KASTLOVÁ, 2014

Příloha D: Originální sčítací arch z roku 1921 – 2. část

Země Říše Ulice neb náměstí
Land Skaab Gasse oder Platz

Soudní okres Kolleischen Číslo domu
Gerichtsbezirk Kolleischen Haus-Nr. { popiseč (staré) / Konskriptions- (alte) Nr. 10
Obec Kolleischen { orientační (nové) / Orientierungs- (neue) Nr. 3
Gemeinde Kolleischen Císlo bytu
Ortschaft (Městská čtvrť) / Stadtteil Wohnungsnr. 3

Národnost (materský jazyk) Nationalität (Mutter- sprache)	Ná- boženské vyznání Glaubens- bekenntnis	Znalost čtení a psaní Kenntnis des Lesens und Schreibens	Povolání — Beruf							Poznámka Anmerkung
			Druh povolání Berufszweig	Postavení v povolání Stellung im Berufe	Blížší označení závodu (podniku, útvaru, úřadu), v němž se vy- konává toto povolání Nähere Bezeichnung des Betriebes (der Unternehmung, der Anstalt, des Amtes), worauf dieser Beruf ausgeübt wird	Druh povolání Berufszweig	Postavení v povolání Stellung im Berufe	Poznámka		
								Anmerkung		
viz návod § 8 siehe Anl. § 8	viz návod § 9 siehe Anl. § 9	viz návod § 10 siehe Anl. § 10	viz návod § 11 siehe Anleitung § 11	viz návod § 12 siehe Anleitung § 12	viz návod § 13 siehe Anleitung § 13	viz návod § 14 — siehe Anleitung § 14				
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	
<u>50</u> <u>deutsch</u>	<u>řím. kat.</u>	<u>čtení a psaní</u>	<u>361</u> <u>Müllerei</u>	<u>5</u> <u>Gehilfe</u>	<u>in einer</u> <u>kleinen</u> <u>Müllerei</u> <u>magarita</u> <u>Bavlik</u> <u>Skaab</u>	<u>ja</u>	<u>Müllerei</u>	<u>Gehilfe</u>	<u>1</u> <u>149</u>	
<u>11</u> <u>řím. kat.</u>	<u>řím. kat.</u>	<u>čtení a psaní</u>	<u>1</u> <u>Käsehalt</u>	<u>54</u> <u>führt den</u> <u>Käsehalt</u>	<u>dahin</u>	<u>nein</u>	<u>führt den</u> <u>Käsehalt</u>	<u>führt den</u> <u>Käsehalt</u>	<u>1</u> <u>150</u>	
<u>11</u> <u>řím. kat.</u>	<u>řím. kat.</u>	<u>čtení a psaní</u>	<u>205</u> <u>Eisenbahn</u>	<u>keine</u>	<u>Ø</u>	<u>ja</u>	<u>Eisenbahn</u>	<u>Gehilfe</u>	<u>1</u> <u>151</u>	
<u>50</u> <u>řím. kat.</u>	<u>řím. kat.</u>	<u>čtení a psaní</u>	<u>361</u> <u>Käsehalt</u>	<u>59</u> <u>Ø</u>	<u>dahin</u>	<u>ja</u>	<u>Ø</u>	<u>Ø</u>	<u>1</u> <u>152</u>	
<u>11</u> <u>řím. kat.</u>	<u>řím. kat.</u>	<u>čtení a psaní</u>	<u>1</u> <u>Käsehalt</u>	<u>59</u> <u>Ø</u>	<u>dahin</u>	<u>ja</u>	<u>Ø</u>	<u>Ø</u>	<u>1</u> <u>153</u>	
<u>50</u> <u>řím. kat.</u>	<u>řím. kat.</u>	<u>čtení a psaní</u>	<u>745</u> <u>Käsehalt</u>	<u>Ø</u>	<u>dahin</u>	<u>ja</u>	<u>Ø</u>	<u>Ø</u>	<u>1</u> <u>154</u>	
<u>1</u> <u>řím. kat.</u>	<u>řím. kat.</u>	<u>čtení a psaní</u>	<u>1</u> <u>Käsehalt</u>	<u>Ø</u>	<u>dahin</u>	<u>ja</u>	<u>Ø</u>	<u>Ø</u>	<u>1</u> <u>155</u>	

Zdroj: KASTLOVÁ, 2014

Příloha E: Znak města Holýšov

Zdroj: Oficiální stránky města Holýšov, 2015

Příloha F: Kostel sv. Petra a Pavla

Zdroj: KASTLOVÁ, 2015

Abstrakt

KASTLOVÁ, Michaela. *Vývoj sídla Holýšov od 19. století do současnosti*. Bakalářská práce. Plzeň: Fakulta ekonomická ZČU v Plzni, 104 s., 2015

Klíčová slova: Holýšov, historický vývoj, venkov, město, demografie

Předložená bakalářská práce se zabývá vývojem sídla Holýšov od 19. století do současnosti. Teoretická část je zaměřena především na srovnání obce a sídla, malého města, vesnice a venkovského prostoru. Pro seznámení se sídlem Holýšov je uvedena fyzicko-geografická charakteristika a stručná historie. Obsáhlou část práce tvoří analýza dat ze sčítání lidu z let 1921, 1970, 1980, 1991, 2001 a 2011. Dále je zhodnocena přirozená měna obyvatel na konci 19. století a na počátku 21. století. Také bylo provedeno srovnání ekonomicky aktivních obyvatel podle odvětví ekonomické činnosti na počátku 20. a 21. století. Na závěr práce je zařazena analýza urbanistického vývoje sídla Holýšov.

Abstract

KASTLOVA, Michaela. Development of the Holysov seat from the 19th century to the present. Bachelor 's thesis. Pilsen: Faculty of Economics, University of West Bohemia in Pilsen, 104 p., 2015

Key words: Holysov, historical development, rural area, town, demography

This bachelor thesis deals with development of the Holysov seat from the 19th century to the present. The theoretical part focuses on the comparison of municipalities and settlements, small towns, villages and rural area. Physical-geographical characteristics and brief history is given to familiarize with Holysov seat. Considerable part of the thesis consists of an analysis of data from the census in 1921, 1970, 1980, 1991, 2001 and 2011. Furthermore, the natural population currency in the late 19th century and beginning of the 21st century is evaluated. Also, a comparison of the economically active population according to the branch of the economic activity at the beginning of the 20th and 21st century has been drawn. At the end of the thesis the analysis of urban development of the Holysov seat is included.